

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BAVUL

Hayat bir yolculuktur, yanınızda bulursunuz.

Aralık 2021
Sayı: 75
Fiyatı: 14 TL
KKTC: 15 TL

Bardak Altığı,
Ağaç ve Poster
hediyeli!

"İnsanın ruhunu yücelten acı,
ucuz bir mutluluktan daha değerlidir."

Fyodor Dostoyevski

Ataol Behramoğlu • Sevin Öktem • Cengiz Bozkurt • Nefiye İler • Özbi • Handar Ergülen • Sükrü Erbuğ • Ayşen Şahin • Emre Kongar • Gökhan Horzum
Kaan Sezyum • Celine Symbios • İsmail Altınbaş • İsmail Altınbaş • İsmail Altınbaş • İsmail Altınbaş • İsmail Altınbaş • İsmail Altınbaş • İsmail Altınbaş • İsmail Altınbaş
A. Ömür • İsmail Altınbaş • İsmail Altınbaş • İsmail Altınbaş • İsmail Altınbaş • İsmail Altınbaş • İsmail Altınbaş • İsmail Altınbaş • İsmail Altınbaş • İsmail Altınbaş
Fahrettin Engin Erdoğan • Doğu Şahin • Ali Deniz Uslu • Aydılgözü • Fulya Çıkaran • Ayça Tohma • Gizem Cevheri • Yunus Emre Ceren • Önder Abay

Japan
edebiyatının
öncü metinleri,
İthaki Japon
Klasikleri
dizinde bir
araya geliyor!

TÜM
KİTAPÇILARDA

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

/ithakiyayinlar

/ithakiyayinlar

BAVUL

"Sevmek; güzel birinde aşkı aramak
değil, o kişide kendini bulmaktır."

Ücretsiz PDF E-kitap Almak için www.bavul.org

Fyodor Dostoyevski

BAVUL

**“Hani eski bir
resme bakarken...”**

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

CENGİZ BOZKURT

Bazı parklar Güell'dir

7 Temmuz 1926'da, Barselona'da tramvayınaltında yaşlıca bir adam ezildi. Yırtık pırtık giysiler içinde sakalı birbirine karışmış, pejmürde kıyafetli adam üç gün sonra ölmüş, rivayete göre kimseler tanımamış. Birkaç gün morgda kaldıktan sonra tam gömüleceken tesadüf eseri şahsı tanıyanlar çıkmış ve kentiyasa boğulmuştu. Adamın adı Antoni Gaudí'ydí. 1852 doğumlu, 74 yaşında, Barselona'nın çeşitli yerlerine çağının çok ilerisinde sıra dışı parklar, apartmanlar, kiliseler inşa eden kimine göre deli kimine göre dahi mimar Gaudí'ydí. Son on sekiz yılında kendisinin de içinde defnedildiği Sagrada Família kilisesinden başka bir iş almamıştı. İlk işi hayatını adanmış şehir Barselona'nın Plaza Reial bölgesindeki sokak lambalarıydı. İkinci işi eldiven imalatçısı Comella'nın vitrinini tasarlamasıydı. İşte bu iş mimarlık kariyerinin başında İspanya'nın en zengin ailelerinden olan Güell'lerin oğluluğa tanışmasını sağlamış ve ondan sonra hayatı dramatik bir biçimde değişmişti. Onun yaşamsal tüm ihtiyaçlarını karşılayarak himayesine alan Güell ailesine fantastik evler ve Alice Harikalar Diyarı'nı andıran müthiş Park Güell'i yapmıştı. Gaudi meslek hayatının ilk bölümünü oluşturan 1883-1906 yıllarını, Barselona burjuvazisinin verdiği işleri tasarlayarak geçirmişti. Bu sebeple de zenginlere sırtını dayıyor diye eleştirilmişti ama onun tek derdi vardı: Mimari ideallerini hıza gerçekleştirmek. Kariyerinin ikinci bölümünde yapımı bugün dahi devam eden Sagrada Família Kilisesi'ne kendisini adanmış, içine de defnedilmiştir. Bu uçuk kaçık katedralin 2026'da tam olarak bitmesi planlanıyor. Antoni Gaudí doğa aşığı bir mimardır. "Atölyemin hemen dışındaki ağaç benim akıl hocam" diyen bir insandı. Tasarımları doğadan etkilanmış, masalsı özellikler içeriyordu. Eserleri hâlâ milyonları Barselona'ya çekiyor. İnsanlar tasarladığı Casa Mila gibi apartmanların içini görmek için bile yüksek müze ücreti ödemek için kuyrukta saatlerce bekliyorlar.

Ben Gaudí aşkını giderebilmek için değişik zamanlarda Barselona'ya tam dört kez gittim. Gaudí'nin şehrin her tarafına yayılmış tüm eserlerini ziyaret ettim. Masmavi denizi, kent içinde dahi denize girilen pırl pırl plajları, zengin mutfağı, cana yakın insanlarıyla bu Akdeniz kenti beni hep çekmiştir. Resimden edebiyata, sinemadan müziğe, heykelden süire bir sürü öncü sanatçı yetiştirmiş bu şehir Katalonya'nın başkenti ve bir kültür beşiğidir. Peki nasıl oluyor da Franco diktatörlüğüne bile başkaldıran bu özgür ruhlı şehir, Gaudí'ye masallardan fırlamış parkları, katedralleri, apartmanları, evleri yapma imkanını 100 yıldan önce bir zamanda sunabilmişti. Bu delilik-dahilik çizgisinde giden insanlara Katalan kültürü nasıl kucak açmış ve içinde barındırabilmişti. Eksantrik düşünceler, öneriler hoş mu görülüyordu. Bu kültür yoz geri bir kültür mü yoksa ileri, delilerine delilik yapma imkanı veren onları dahilik mertebesine çıkarabilen halk ne menem bir halktı. Turistler için yazılmış bir duvar yazısı hâlâ hafızamda. "Şu anda İspanya'da değil, Katalonya'dasınız". Eksantrikliğe münasabah gösteren, onları kovalamayan linc etmeyen bir toplum mutlu bir toplum muydu? Mutluydu, gittik, gördük (Veni Vidi Mutli).

Katı dogmatik kültüre sahip şehirlerde ayrıntı otlatır hemen temizler, zehirlerler; ülkelerde de öyle. Farklı sese, ayrıntı ruha, dalga geçen insana, yüksek sesle gülen kadına, kıyafeti kendinden farklı olana, görüşü taban tabana zıt olanlara tahammül yoktur. Onlarla eşit ilişkiye girilmez, hakır görölerek gülünür, üstten bakılır ve öyle konuşulur. Önce mırıl mırıl yapılır, alınsa. Anlamazsa ister uçak pisti, ister şehrin meydanı, ister restoran, ister otel, ister parktaki spor aletleri fark etmez; kovalanır, tekmelenir, ağzı burnu kırılır, dümdüz edilir ki bir daha öyle gezip, öyle giyinip, öyle konuşulmasın. Vizyonları zaptırap altına alınır. Tam tersi kendine güvenli, ileri toplumlarda mizah anlayış bile kendiliye alay etme, kendi düştüğü duruma gülme üzerinedir. Arada saçmayanlarasadece "ne

saçmamış ama ha" denip, gülünür, geçilir. Uçak pistinde linc etmek için kovalanmaz. En fazla "saçmamış" deyip işe gücü bakılır. Uçak ne zaman incek, diye iş gücü bırakıp bir adam beklenilmez.

Ayrıca aşağılık kompleks içinde kıvranan bireyler çok alıngandır, onlardan müteşekkil toplum daha da. Çünkü durduğu yerden ve kendinden emin değildi. Kolektif alınganlık en tehlikeli halidir bu halet-i ruhiyenin. Bir süre sonra saldırıya dönüşür, farklı olanı lince yönelir. Tüm ayrıntı otlatırseniz kadar küfrede küfrede, kan ter içinde sökülür atılır parktan, bahçeden. İşte onların şehirlerinde bırakın 120 yıl önce "Park Güell"ler yapmayı, bugün bile merdivenlerin rengarenk boyanmasına tahammül edilemez. Hemen ertesi gün üstüne düz bir renk atılır ki ahalî farklı renkleri yüzünden tökezleyip düşmesin diye. Rengin kütlesi mi vardır demeyin, o alıngan topluluk için vardır, sen sorgulayamazsın. O toprakların eski kültürlerinden kalan antik eserler, heykeller bile rahatsız eder bu alıngan topluluğu. O heykellerin içine tükürülür, şehrin girişlerine sahte tarihi giriş kapıları yapılır. Meydanlara plastik heykeller konur. O da yetmezse parklar fiskiyeleryapılır. Şimdi size tarla bahçelerde fiskiyelere ihtiyaç duymadan kendiliğinden büyüyen ayrıntı otlatırın faydalarını sayıyorum. İdrar söktürücüdür, kan ve bedendeki toksin maddeleri temizler, böbrek mesane taşlarının atılmasına yardımcı olur ve bedeni güçlendirici toniktir. Ayrıca renkler tökezlemezler bilakis mutluluk verirler. Yani diyeceğim, ilerilerinin parkı ezelden beri çok Güell'dir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsetesi

KAAN SEZYUM

Galaksiler arası lezzet molası

Benim adım Feza MİL'ÖR. Bilinen evrenin büyük bir kısmında çok sevilen bir lezzet avcısıyım. Görevim ve işim galaksi galaksi dolayış, hayatın olduğu yerlerde, canlıların besin zincirlerine bakırım. Evrenler arası bir gürmede diyebilirim bana. Demin de dediğim gibi evrenin büyük bir kısmında yaptığım program gayet ilgi ile takip edilmekte. Evrenin belirli bir kısmında ise -o kısımdakilerin neler yediğini hiç tahmin edemezsiniz- tüketilen gıdalar ve gıdaları tüketen "tuhaf" canlılarındamak zevkleri evrenin geri kalanıyla pek uyummadığı için programımı pek sevmeyler. Daha doğrusu anlamazlar da diyebiliriz.

Tabii ki el zamantardakive bilinçlerdeki gibi bir yeme içme rehberi değil benim programım. Zaten program demek bile tam doğru sayılmaz. Benim "yayınımı" takip edenler, farklı galaksilerde, gezegenlerde yediğim, içtiğim ya da kalorisi enerji olarak deneyimlediğim her şeyin bizzat hissini yaşıyorlar. Yani sadece sunu yuttum, bunu içtim şu söylediydi, bu da böyleydi diye anlatmıyorum. Yayınımı evrenin dört bir yanından bağlananlar, benimle birlikte yediklerinden aldıkları mahaz, lezzeti evreninden ve gezegenlerinden dışarıya çıkmadan deneyimleyebiliyorlar. Zaten artık devir hareketsizlik devri.Yani benim geldiğim zamanda öyle. Dilerseniz vücudunuzdan da kurtulup, astral bir varlık gibi takılabiliyorsunuz. Böyle olunca gıdalarınız, masraflarınız azalıyor. Sizin ruh dediğiniz bir formda takılan o kadar çok canlı var ki, algılarınız kolay kolay kavrayabileceğini sanmıyorum.

Benimkisi duygu gürmeliği anlayacağına. Ama zaman içinde kendimi geliştirdim. Ben de boş değilim yani. Neyse efendim, o galaksi senin, bu galaksi benim dolay dolay duyuruyorum. Dolayıştıkça yayılıyorrum, neyse ki kilo alma konusu bizde çözülmüş durumda. Buna zaman içinde neler neler yemedim ki. Bakın mesela bir gezegende yetişen endemik bir canlı var, dev solucan gibi bir şey aslında.

İşte o solucanı 300 yıl yanardağ lavında yavaş yavaş pişiriyorlar. Sizin kuyu kebabı dediğiniz şeye benziyor. Bir kapama solucan yedim ki hiç soz mayın. Böyle etleri lör lör lör dökülüyor. Muazzam yapmış sekiz kollu ustam. Başka bir gezegende, gezegenin en yaşlı canlısının duygularını ızgara yaptılar. Nasıl güzel. Tabii sizin için duygu yeme kavramı da biraz tuhaf olabilir ama aslında evrende her şey tüketilebilir.Yeter ki nasıl işleyeceğinizi bilin. Tabii hayvana da yazık oldu ama muazzam bir düşünce lezzetivar.Yüzbinlerce yıllık duyguların tek bir öğünde itildiğini düşünün. Hayatın özünü içmiş gibi oluyorsunuz.

Lahmacunu ilk yediğimden reytinglerimdeki oynamayı anında hissettim. Çünkü ben yayın yaparken ne kadar çok insan benim hislerimi ve duygularımı algılayabiliyorsa, ben de ne kadar fazla insan bağlanırsa (bana) o kadar hassaslaşıyorum. Lahmacun veki bapıllık yayın büyük başarı kazandı. Tüm takipçilerimden mesajlar yağıyor. Girdiğim kebabçıdan Beşiktaş'ta bir dönerciye gittim. Orada da tombik döner içine 100 gram et attırdım. Takipçiler şu anda atıklarını yitiriyor.

Ya galaksinin binbir yerinden öyle yayınlar yaptım, bu yayın kadar çok reyting almadım. Tüm bilinen evrenin büyük bir kısmı neredeyse benim yayıma bağlanıp, bir sonraki lokmamı bekler hale gelmişti. Evet demek ki benim *de tekrar parlama zamanım gelmişti. Tümevrenin hastası olduğu yemeklerin kaynağını bulmuştum galiba. Bu şehirden bana mama çıkacak belli.

Esnaflokantalarını ziyaretim sırasında bir üst bানা yaklaşıp "Abisenin pipi filan çok değişik, memleket neredir?" dedi. Bu vesileyle Mustafa'a Usta'yla tanıştım. Mustafa Usta bana mutfa sanatının inceliklerini tertekter anlatmaya başladı. Kısa süre içinde çok yakın iki arkadaş olduk. Kendisine galaksiler arası yemek programı yaptığımı filan da anlattım. "He bizim çocuklar Yutub'da yayıyorlar öyle şeyler" deyip geçti. Arada bana tavla adı verilen şans oyunu gibi görünen bir taktik oyununu da öğretti. Takipçilerim tavla ve sonrasında öğrendiğim okeyi de çok seviyor. Artık uzayın baş yerlerinde oto sanayi usulanı gibi gelişmeye başlayan canlılar olmuştuk. Sanayinin ekosistemi, uzayda başka başka yerlerde moda haline geliyordu. Çok bambaş bir galaktik marka hatta Mustafa Usta'nın büyüklerini üretip satmaya başladı dünyadışı yaşam formlarına.

Neyse, Mustafa bir gün bana geldi ve "Senin bu yemek işini çözüyoruz. Seni evrenin bir numarası yapacağız" dedi. Nasıl dediğimde bana dönüp "Antep'e gidiyoruz" dedi...

"Bir sonraki bölümde Feza ve Mustafa Usta'nın Antep'te başlarına neler gelecek, Feza, evlenecek mi? Uzay gemisi nasıl bulacak ve hayatının geri kalanında nasıl bir karar verecek, onları öğeceğiz.

Çizim: Ahmet Karakaya

Neyse efendim benim programın reytingleri de son günlerde biraz düşüyor gibi. Evrenin en dandik köşelerinde pek de güzel bir şeylerle beslenmiyor canlılar anlayacağınız. Şimdi ise rotamda güneş sistemi var. Dünya'ya doğru ilerliyorum.

Dünya fena bir yer değilmiş, pek çok yayayan tür ve pek çok besin çeşidi var. Besin zincirindeki en düşük canlıdan, zincirin en üstündeki ve tüm dünyayı da yiyecek bitirmeye çalışan insan türünün alışkanlıklarına bakmak için İstanbul'a geldim. Kadıköy'de bir lahmacuncu da vardı.

Mehmet Ali & Akın Sarı PDF Kitap Arsivi - <https://ranteey.org>

BİR ASRIN ARDINDAN

CEPHELER, İNSANLAR VE BÜYÜK ZAFER

TÜRKİYE İŞ BANKASI

MÜZE

Türkiye İş Bankası Müzesi
pazartesi hariç her gün 10.00 - 17.00
saatleri arasında ücretsiz ziyaret edilebilir.
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rante.org>

28 EKİM 2021 - 30 EKİM 2022

www.issanat.com.tr

DÜNYAYI SARSAN ON GÜN

GÖKHAN HORZUM

Sene 1988 ya da '89. 14-15 yaşlarındayım tahminen. Salondaki 33 ekran televizyonun önüne tekli berjeri çekiyorum. Hafızam beni yamultmuyorsa, ki sık sık yamultur, Perşembe geceleri ERT 2'de bugünkü adıyla art house filmler yayınlanıyor. O zamanlar TRT 1 ve TRT 2 var. Star TV yayına başladı başlayacak ama bizden çok uzaktarda henüz. Özel bir televizyon olduğunu, maç filan yayınladığını biliyoruz henüz. Dekoderler hayatımıza girmemiş. Gözlerimizi kısıp karıncalı ekran erotik filmleri seyretmeye çalışmıyoruz daha. Çanak antenler gelmemiş. Çatıdaki, sacma çubuklardan oluşan anten

ne gösteriyorsa onu izliyoruz. Şükür ki o anten İzmir'de sadece TRT kanallarını değil aynı zamanda Yunan devlet televizyonu ERT kanallarını da çekiyor. Çok eğlenceli bir detay, ERT tam da devlet kanalı olduğu için saat 12'de yayını kesiyor, vatandaşlarına giddin yerinize yatın diyor. Bizdeki gibi yani. Bizdeki İstiklal Marşı ve Kapanış'ın aynısı ERT'de de var. Tek fark ERT'de Yunan milli marşı eşliğinde Palikaryalar' parlamentonun önünde o yavaş yürüyüşlerini yapıyorlar. Palikaryaların ayakakbılarında püskül var ve etekle kilotlu çorap giyiyorlar. Kafalarında fesebenzeyen kırmızı başlıklar, başlıkların kenarında da uzun püsküller. Ellerinde tüfek var evet fakat palikaryaları ciddiye almak mümkün değil.

ERT 2 tam bizim TRT 2 gibi. Kendini kültür

ve sanata vermiş. Pazar günleri senfoniler, Yunan şiirinden örnekler. Tanırım ne kadar da benziyoruz birbirimize! Perşembe akşamlarının vazgeçilmezi de Yunan Atilla Dorsay'ı abimiz. Adını sanını, fotoğrafını bulamadım ama pos bıyıkları ve kalın gözlükleri, dirseklerini masaya yaslayıp vücudunu öne doğru bastırması hâlâ gözümün önünde. Yunan Atilla Dorsay'ı abi biraz sonra yayınlayacakları film ile ilgili bir konuşma yapar önce. O konuşma bitmez de bitmez! Benim uykum gelir. Fakat merak da ediyorum hangi filmin gösterileceğini. İlk 15 dakikası zaten belli ediyor filmleri. Seyretmeye değer mi değmez mi. En güzel yanı altıyazı olması. Yunanlılar da çok dubaj seven bir halk değil. O sayede çok film izledim ERT 2'de. Fena olmayan Fransızcamla ve geliştirmeye çalıştığım İngilizcemle. "Bir Zamanlar Amerika'da" filminin bizim TRT tarafından kesilip hırpalanmamış hali, iki ergenin aşkını anlatan bir Polonya filmi, kümeste tavuklarıyla yaşayan yarı delir adamın bir kadınla aşkını anlatan bir Yunan filmi ilk aklıma gelenler. Hiç aklımdan çıkmayan ise "Warren Beatty'nin Kızları'". 1981 yapımı Reds...

Dayım üniversitede okuyor İstanbul'da o dönem. Bizim evde Zülfü Livaneli, Timur Selçuk kasetleri, Nazım Hikmet'in bir ya da iki kitabı filan. Ufak ufak sosyalizme doğru yelken açmaktayım. Fakat "Ekim Devrimi nedir, Bolşevikler kimdir, Lenin ne yapmış?" filan... Hiçbirinden haberim yok daha. Kendi kendime kitapçıdan "Pippin 4"ün Kisa Süren Saltanatı'nı almışım, ne yapacaksam onunla. Yanına da ama Hasan Hüseyin'ler almışım. Haziran'da Ölmek Zor daha yeni çıkmış o zamanlar. Çıkmışım bir dalgalan. Vurmuşum sokaklara. Sokakta tank paleti. Sokakta tank paleti? Benim haberim yok. Görmedim sokakta tank paleti. Halbuki şiir ben 2 yaşımdan yazılmış. Bir şeyler olmuş belli, benden önce, benim bilmediğim ama ne. Keşke böyle ince uzun bir pencere olsa, o pencereye benden önce ne oldu yazabilsek, o da bize şakır şakır dökse adı da Google olsa. Ama yok. İlkokulda babam beni Basic kursuna göndermiş. Bilgisayar daha o seviyede. İnternet diye bir şey varmış o zaman ama bizden o kadar uzakta ki. El yordamıyla bulmak zorundasın bilgiyi. Bir pencere bir pencereyi, bir kapı başka bir kapıyı açar. Ancak öyle. Tabi ki bir zevki var, arkeolojili neden sevdiğimi şimdi şimdi anlıyorum bunları yazınca. Bilginin ucunu görüp gerisini kazmak zorunda kaldığın için. Kazarken büyük bir merak ve heyecan duyduğum için aslında. Ben de bir çeşit bilgi arkeoloğuydum

*Yani demem o ki
1988 ya da 1989 gibi,
şimdiki adı Kadınlar
Birliği Parkı olan parkta,
genç bir arkadaşla
Dünyayı Sarsan On
Gün veren abi, eğer bu
satırları okuyorsan,
kitabın hâlâ bende.*

Çizim: Ahmet Karakaya

nihayetinde.

Sokakta tank paleti, sokakta düdüğü sesi. Haziran'da ölen kim? Haziran'da ölmek neden zor? Bilmiyorum henüz. Öğreneceğim, az kaldı, yani başımda örüntüler, ama daha göremiyorum.

Elimde Haziran'da Ölmek Zor kitabı, şimdiki adı Kadınlar Birliği Parkı olan, o zamanki adı olmayan Göztepe'de bir parkta oturuyorum. Parkın adı yok çünkü o zamanlar parklara isim vermek gibi bir derdi yoktu kimsenin. Kitabı okurken bir adam sesleniyor bana. Bakıyorum, yaşlıca. Çok büyük ihtimalle bugünkü benden gençti. Ama yaşlıydı o günkü bana göre. Sohbet etmeye başlıyoruz. Abi solcu. Elimdeki kitabı görünce sohbeti açası geliyor. Ne konuştuğumuzu doğru dürüst hatırlamıyorum. Ama sanırım Reds filminden bahsettim. Sohbetin sonunda bana bir kitap veriyor. Dünyayı Sarsan On Gün. John Reed. Bu diyor, o seyretilmiş filmin kitabı. Al bunu, oku, bir hafta sonra şu saate gene burada buluşalım. Kitabı geri getir bana. Günlerden net Cumartesi. Çünkü Cumartesi günleri serbest bir şekilde sürtebiliyorum dışarılarda. Tamam diyorum. Ne bende bir şüphe, ne adamda bir art niyet. Alıyorum kitabı. Yutar gibi okuyorum. Bir devrimin içinden geçiyor John Reed, öyle bir kitap yazmış ki sen de o devrimin içinden geçiyorsun onunla birlikte. Gürültüyü duyuyorsun, uykusuz kalıyorsun, sigara dumanıyla sislenmiş odalarda bildiri yazıyorsun. Kitap kitap değil elinde tutmakta zorlandığın bir canlı sanki. Üstelik yazılmasının üstünden neredeyse 70 yıl geçmiş. Yutarak okudum kitabı. Söz verdiğim gibi bir sonraki Cumartesi, saati geldiğinde abiyle buluşmaya hazırlandım. Çok sorum var soracak. Elimde kitap evden çıkacağım sırada babam nereye gittiğini sordu. Ben de her dürüst devrimci gibi doğruyu söyledim. Kitabı bir abiden aldığını, okuduğumu, şimdi de ona teslim etmeye gittiğimi. Babam gidemeyişini dedi. Nasıl yani?! O ne demek! Tanımadığını bir adam! Nereye gidiyorsun! Bir kere daha devrimci fakat sabırlı bir şekilde anlatmaya çalıştım. Adamın kitabı. Bende ne adı ne adresi ne telefonu var. Şimdi götürmemişsem çalmış gibi olurum kitabı. Büyük ayıp! Babam dinlemiyor. Büyük arıza çıktı. Ben devrimcilikten ergenliğe geçiverdim. Başırıştık. Asla bırakmıyor adam beni. Vurdum kapıyı, girdim odama. Çıkamazsın yemez çünkü. Çok az şeyi karışırdı babam. Karıştı mı da tam karışırdı ama. O anda o evden tilla'lar gelse çıkartmazdı beni. Uzun sözün kısası hormonlarımız da verdiği gazla babadandan nefret ederek odamda geçirdim o Cumartesi gününü. Büyük rekt oldum. Çok utandım. İlk fırsatta o parka geri gittim belki abiyle görüşüm diye. Ama nerde...

Yani demem o ki 1988 ya da 1989 gibi, şimdiki adı Kadınlar Birliği Parkı olan parkta, genç bir arkadaşça Dünyayı Sarsan On Gün veren abi, eğer bu satırları okuyorsan, kitabın hâlâ bende.

TEAS KÖŞE

ÖZBİ

■ Yıkmak istediğiniz bir gelenek var mı?

Feodalite komple...

■ En sevdiğiniz şehir/sokak?

Bilmiyorum ya sanırım bu nalet

İstanbul'u seviyorum. Sokakta,

yazları, ilhamur ağaçları yeşerdiği

İhlamurdere Caddesi güzel kokuyor

■ Tarihi bir anda olma şansınız var.

Nerede, kiminlesiniz?

Mustafa Kemal ile rakı masasında...

■ Sanatçının motivasyonu nedir?

Görece bir durum bu bazıları sadece

kendi hayatını değiştirmek ister bazıları

toplumu bazısı kendini...

olarak dönüştürmek, bir şeyleri başka bir

şeylere dönüştürebiliyor olmak belki...

■ İnanmak istediğiniz en büyük yalan?

Dünya barış.

■ Olmaktan korktuğunuz yer?

Vicdani olarak Araf.

■ Tüm insanlığa duyurabileceğiniz tek

bir cümle var. Ne duyuyoruz?

Sevmek güzel şey...

■ Öğrenince/farkına varınca

aydınlandığınız şey?

Sanırım Tırad atar gibi rap

ne birleceğini farkettiğin an...

■ Meslek hayatınızda yaşadığınız en abuk şey?

Bi kadının fotoğraf çekilmek için gelip

yanagımı ısırması...

■ Sanatçının derdi nedir?

Değişir ama temelde kendisi..

■ Sahnedeki olmanın en zor ve

en güzel yanı?

Bi şeyleri sunuyor olmak zor, karşılık

buluyor olmaşı güzel.

■ Sızice bir insan ne zaman

tehlikeli olur?

Hurafelerle dolu bir beyin ile eline

silah, para ve gücü geçtiğinde...

■ Hangi hataları hoşgörülle

karşılaşırsınız?

Başka bir hayatın mahvoluşuna neden

olmayacak hatalar...

■ Hangi kötü karakter olmak

isterdiniz?

Panait İstrati'nin Angel Dayı

kitabındaki "Kozma"

■ En büyük "iyi ki" niz?

Kızım Dünyaya Ela...

■ Şu an hayatta olmayan bir sanatçıyla

düet yapma şansınız var. Kim olurdu?

Ahmet Kaya

BAVUL 8

BURCU BAKDUR

Ey özgürlük!

Aklım, özgürlüğü tattığım ilk gün ermeye başladı. Bileğimdeki saati çıkarıp, bisikletimle, ebeveynlerimce yasaklanmış sokaklarda ve toplumca o yaşıta bir kız çocuğunun dışarıda olmaması gerektiğine karar verilmiş bir saat aralığında, kulaklığımdan kulaklığımı "Bu senin hayatın, özgürlüğü seç" diye haykırdığını düşündüğüm, bana çok yabancı bir dilin eşliğindeki çok yüksek sesi müzikle, yokuşlar çıkıp, yokuşlar inip en nihayetinde kaybolduğum gün; saatin kaç olduğunu bilmeyi ömrüm boyunca istemeyeceğim bir yaşam kurmak için ant içtim. Saat; bu boktan, adil olmayan, adına utanmadan süren denilen kaotik sistemi doyuran, ölüm döşeğindeki hastaya son süratle yetiştirmeye çalışan bir ambulansın alarm sesiydi benim için. Sürprizler güzeldi *radiohead* fakat alarmlar konusunda haklıydın...

SİYAH AYAK İZLERİ

Siyah adamlar,
Kara çocuklar,
Yüklenmişler yüklerini
Başları üzerine emirleriniz.
Beyaz kumsalda,
Kan ter içinde kalan
Siyah ayak izleri var.
Okyanus koşu koşu örtüyor izleri...

Sarı saçlı gâvur bebelerin kumdan kaleleri; Tam beş katlı.
Okyanus kalelere dokunmuyor,
Yıkıyor sarı saçlı gâvur bebelerin
kumdan kalelerini...

Kan ter içinde kalan
Siyah ayak izleri çoğalıyor.
Okyanus siliyor izleri,
Daha hızlı koşuyor,
Kimse görmesin istiyor.
Kara ayak izleri çoğalıyor,
Okyanus kızgınlıktan köpürüyor.
Köpükler;

Sarı saçlı gâvur bebelerin kumdan kalelerini yıkıyor,
Gâvur bebeler ağlıyor,
Okyanustan çıt çıkmıyor.
Ölesiye bir sessizlik sarıyor adayı...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranitey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Siyah adamlar,
Kara çocuklar
Yüklerini atıyorlar beyaz kumlara.
Kumda ayak izleri yok artık.
Kara çocuklar okyanusta.
Kahkahalarla gülüyorlar
Beyaz tenlerini güneşe yatırırlara.
"Şapka yedi lira, havlu beş lira, top üç lira..." Bağırıyor kara çocuk
Beyaz tenlerini güneşe yatırırlara;
"Artık hepsi bedaval"
Okyanusa dönüyor siyah adam;
"Beni memleketime götür ya da beni şuracıkta öldür!"
Okyanus köpürüyor bir telaşla,
Suyu çekiliyor ufka,
Kara çocuk el sallıyor bana,
Başımı eğip gültümsüyor ona...
Güle güle gidin
Siyah adamlar,
Kara çocuklar...

Beyaz tenlerini güneşe yatırırlar!
Güneş teninizi kara,
Kumdan kalelerinizi tuzla buz edecek
Ve okyanus bir daha hiç dönmeyecek.
Güle güle gidin
Siyah adamlar,
Kara çocuklar...
Bir daha hiç dönmeyin.

İtalya/ Sardinia adası/ 2015

"Hemen yanımda güneşlenen turist kadınların; sıcağın, satmak için taşıdıkları plaj ürünlerinin omuzlarındaki yükünden ve şişmiş ayaklarından yorgun düşen göçmen adamlara gösterdikleri insanlık dışı muameleyi görüp göçmen adamları yanıma davet edip su ikram ettikten hemen sonra vazdım bir sür."

GALBA BEN İNSANLARLA NASIL YAŞANIR,
BULMAYORUM. YANI İNSANLARLA NASIL
KONUŞULUR, AKKADANLARLA NİTELİ
YATILIR, SEVGİNİ OLURSA OLURSA
NASIL YAKIT GÜZELİR, BİREYİ
AKANAN MİSAFİR NASIL
AYAKLANIR. BULMAYORUM ASLINDA,
HİÇBİRİNE BULMAYORUM GÖRÜŞTÜM,
AMA HER BULMAYORUM GÖRÜŞTÜM,
VE HER YANILIS YATILIR.

BEN BU DÜNYADAN ÇOK KORKTUM NEVRA,
ALİ Bİ ADAMA TUTUNAKAKSINI
O ADAM BU ADAM DEĞERİN,
KENDİM ADAM GİBİ OLBUM
ERKEKLEŞTİMİ

BAZI AKILAR
KIRAKIDIR!

EĞER BİR SÖZ İLEMEK İSTİYORSAN
AMA SÖYLEDİĞİNİ İSTİYORSAN
TEK YATMAN GEREKİR, İTİFAKINA KALABALIK
TUTULAMAK. ÇÜNKÜ BİR SÖZ YETERKİNE BÜYÜK BİR
KALABALIKLA BAKIYOR İLERİSEN
O AKTIR SÖZ DEĞİRLİKİ

ŞAHSİYET

EVİRİM KURAN

Çizim: Gül Çetin

El iyisi

Deyimlerden yana ne zengin Türkçemiz. Deneyimlerden yana çok zengin olduğumuzdan sanırım. O deneyimlerden biri "el iyisi". El iyisi, elegünekârşî iyi, kibar, cömert ve fakat ev halkına, en yakınlarına karşı asabi, toleranssız, sorumsuz kişileri tanımlamak için kullanılır. Hepimizin hayatlarından en az bir el iyisinin geçmiş -belki de geçememiş- olması pek muhtemeldir.

El iyisi zarf tan ibarettir; onda mazruf aranmaz. Ambalajı göz boyar- ve hatta göz kanatır. Ele iyi görünme uzmanı olduğundan duvarda diplomaları çoktur, özgeçmiş şıktır, hayat bilgisi kıttır. Sinek kaydı traşından, kolalı yakasından, pırl pırl pabuçlarından yansıyan ışık ihtaşlıdır. O ışık daima dışarı yansır. İçerideki karanlığı aydınlatma etkisi yoktur.

El iyisinin sevgisi kendisine yöneliktir; o yüzden sevgisini değil ama ilgisini vasatasınar. Vasat onu aynalar. O aynada gördüğü kendini sever. Ayna onu onaylar.

El iyisinin duyguları koşulludur. Eğer ilgisini bahşettiği insanın övgüsünde bir azalma olursa,

el iyisi bunu ihanet sayar. O bir 'eğer' insanıdır; lügatinde 'rağmen' yoktur. El iyisi eğer şöyle olursa gelir, eğer böyle olursa kalır. Her şarta rağmen var olamaz.

El iyisi ahlaklı değil, ahlakçıdır. Değerler ve evrensel ahlak diline yapışmış olsa da diğerlerine şahsi ikiyüzlü ahlak anlayışını dikte eder. Dayatmacıdır. Ahlak satar. Statükonun tiranlığına hizmet eder.

El iyisi başkaları üzerinden var olur. Başkalarından, kendine beslediği çarpık hayranlığın sağlamasını ister. Bu yüzden mutluluktan değil, haklılıktan beslenir. Onaylandı,ça güçlenir. Empatiye ihtiyaç duymaz. Vicdani barometresi çalışmaz. Nezaketi gücününün yetmediğine sunar; zalimi yüceltir, mazlumu ezer.

El iyisi "mış" gibidir. Çok çalışmış gibidir; çok yorulmuş gibidir, çok üretmiş gibidir. Bir

Bir el iyisi ile yaşamak keçi boynuzu yemeye benzer. İki damla bal için saatlerce odun kemirirsiniz. Değmez.

inanç sistemi varmış gibidir; adil ve hakkaniyetliymiş gibidir. Tüm hayratlıklarını iyiliklekamufle eder. Evdeki gerçekleri unuttur, eldeki seyrirciye -"mış" gibileri servis eder.

El iyisine değil, ele sorumludur; bir başka tabirle sosyal sorumludur. Misal, dünya çocuklarının hakları için

kampanyalara katılıp - ki zaten el iyisinin hayatı kampanyadır - evdeki çocuğu unutabilir. Misal, sosyal medyasında kadına şiddeti protesto edip evdeki kadına tacizin tillahını uygulayabilir.

Jean-Paul Sartre "cehennem başkalarıdır" derken el iyisinin yangınına tarifier. El iyisi bu dünyada cehennemiyşar. O ateş evdekileri de yakar.

Bir el iyisi ile yaşamak keçi boynuzu yemeye benzer. İki damla bal için saatlerce odun kemirirsiniz. Değmez.

CELINE SYMBIOSIS

MEDUSA'NIN SALI

Théodore Géricault,
Medusa'nın Sali,
1818-1819

Fransız Devrimi'nin ardından başlayan restorasyon dönemi, Napolyon Bonapart'ın Elba Adası'ndaki sürgününden kaçarak Paris'e dönüşünü takip eden Yüz Gün ile kesintiyi uğrar. 8 Temmuz 1815 tarihinde Fransa tahtına geri dönen kral XVIII. Louis, liberal-burjuva güçleri dengelemek istese de, öncelik uluslararası saygınlığını yeniden kazanmasıdır. Napolyon Savaşları sonunda yapılan Viyana Kongresi'nde, güçler dengesinin yeniden düzenlenmesi amacıyla köle ticareti yasaklanmış olmasına rağmen, bu uygulama 1848 yılına kadar devam eder. Uluslararası saygınlığını yeniden kazanmak için İngilizlerin terk ettiği Senegal kolonisini kontrol altına alarak Batı Afrika'ya geleceği isteyen Fransa, bir keşif seferi yapmayacak verir.

17 Haziran 1816'da, dört yüz yolcusuyla (Senegal atanmış Fransız Valisi Albay Julien-Désiré Schœlcher, ailesi ve sekreteri de dâhil olmak üzere), Rochefort'dan Senegal'in Saint-Louis limanına doğru yelken açan konvoy dört gemiden oluşuyordu: Medusa, Echo, Argus ve Loire; bir fırkateyn, bir korvet, bir brik ve bir de çeşitli. Gemilerin komutasında ise yirmi yıldır neredeyse hiç denize açılmamış bir kaptan olan Viscount Hugues Duroy de Chaumareys vardı. Chaumareys bu görev için uygun olmasına rağmen monarşiyevirdiği destek nedeniyle bizzat XVIII. Louis tarafından görevle getirilmişti.

27 Haziran'da Madeira Adası'na ulaşan konvoy, Saint-Louis'e hedeflenenden daha erken varmak adına rotadan sapmaya karar verir. Tenerife'den sonra başlayan sert rüzgarlar ve kaptanın denizcilik konusundaki beceriksizliği sonucu konvoy dağıldı. Yolculuğa rehbersiz devam eden Medusa, 2 Temmuz 1816 günü öğleden sonra sahile yakın seyrederken, Moritanya açıklarında suyun şişlaşmasının fark edilmemesiyle önce yana yattı, sonra bir kayalağa çarparak kayıptır; kurtarma çalışmaları sonuçsuz kalınca gemiyi terk etme kararı alındı. Ancak filikalar sadece iki yüz elli yolcuyu alacak kapasitede olduğundan, sandalın arkasına bağlanacak bir sal yapılması planlandı; gemiden sökülen tahtalar halatlarla bağlanarak uzunluğu yirmi, genişliği ise yedi metre olan büyük bir sal inşa edildi. Sabah saat yedide küçük filo yola çıktığında, kaptan hariç gemide kalan on yedi kişi kaderleriyle baş başa bırakılmıştı. Yüz kırk altı erkek ve kocasını bırakmak istemeyen bir kadının olduğu sal ise, filikalar tarafından iki saat çekildikten sonra iplerin birer birer koparılmasıyla denizin ortasında terk edildi.

Salın üstünde geçen ilk günde fırtınayenden kalan bir kutu bisküvi tükenirdi; geriye bir az ve birkaç fiç çarparak kalmıştı. Gece olunca ise kopan fırtına nedeniyle salın üstündeki herkes acımazsıza bir oraya bir buraya savruldu; kendilerini ipe salın kirşilerine bağlamayan

yirmi kişi denize düşerek boğuldu. İkinci günün sabahında, gece ağır yaralanan birkaç kişi salın yükünü hafifletmek için denize atıldı; umutsuzluğa kapılarak öleceğini düşünen bir grup insan şarapla beraber kontrolden çıkarak salı bir arada tutan ipleri kesmeye çalıştı. Başkaldıranlara direnen askerler onlara bıçak ve kılıçlarla karşılık vermek zorunda kaldı; ilkyaklanmanın bastırılmasıyla salın üstü cesetlerle doldu.

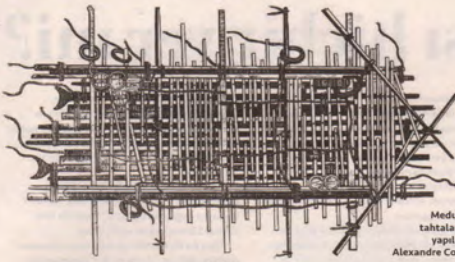
Üçüncü gün hâlâ salın üzerinde olan altmış kişi hayatta kalabilmek için ayaklanma gecesinden kalan cesetlerden parçalar keserek çığ çığ yemek zorunda kaldı. Dördüncü gün saldaki yirmi sekiz kişi kalan şarap paylarına deniz suyu ve idrak katarak içmeye başladı. Yedinci gün sınırlı olan yiyecek miktarının bu kadar insana yetmeyeceğini düşündükleri için hâlâ sağlıklı ve yaralanmamış olanlar, sadece birkaç gün daha yaşayabilecek olanları denize atmaya karar verdi. Bu acımasız kurban verme olayına karar vermek zorunda kalan on beş kişi, başlarına gelen felaketin on üçüncü gününde ufukta bir gemi gördü; yola beraber çıktıkları Argus sonunda onları kurtarmak için geri döndü.

Felaketin ardından Fransız basını aylarca çalkalanmasına rağmen kral görevle getirdiği kaptanı korudu. Olay örtbas edilmeye çalışıldıkça öfkeler arttı, monarşi ağır bir biçimde eleştirildi. Chaumareys gemiyi terk etmek ve salın ipinin kesilmesine izin vermek suçlarından beraat etti ve yalnızca iki konuda suçlu bulunarak üç yıl hapis cezası aldı. Sorumlu bakan ve iki yüz deniz subayı görevden alındı.

Mahkemenin verdiği haksız kararları salonda dinleyenler arasında yirmi yedi yaşında genç bir ressam da vardı. 13 Eylül 1816'da, Journal des débats'da okuyan genç ressam Théodore Géricault, gerçeklerini öğrenmek ve resimlemek için felaketten kurtulan on beş kişiden yalnızca ikisini bulabildi: Geminin haritaçısı Alexandre Corréard ve cerrah Jean-Baptiste Henri Savigny. Géricault, kaza hakkında ortaklaşa kitap yazan bu iki adamı dikkatlice dinledi. Gök yüzü ve deniz manzarasını gözlemlemek için Le Havre Limanı'na gidip sayısız eskiz yaptı. Resme başlamak için Faubourg du Roule'deki atölyesine geri döndüğünde, kazaadan sağ çıkan marangozu arayıp bulup ve orijinal salın küçük bir modelini yaptırdı. Beaujon Hastanesi'nin çalışanlarına rüşvet vererek idam edildikten sonra incelenmesi için gönderilen kadavraları

Mehmet Ali & Akşamses

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Medusa'nın tahtalarından yapılan sal,
Alexandre Corréard

Medusa ve konvoyu, Jean-Jérôme Baugean

atölyesine getirdi; çürüme kokusu tüm atölyeyi sarana kadar defalarca resmetti.

Resim, Géricault ve on sekiz yaşındaki asistanı Louis Alexis Jamar'ın sekiz ay süren yoğun çalışmaları sonucu 1819 yılının temmuz ayında tamamlandı. 28 Ağustos 1819'da resmin sergilenmesinden üç gün önce, XVIII. Louis tabloyu incelediğinde Géricault'a şöyle dedi: "Mösyö Géricault, sizin deniz kazanız kesinlikle bir felaket değil". Her şeye rağmen Medusa'nın Salı monarşiye karşı bir eleştiri kampanyasını tetikleyerek, muhalefetin sembolü haline geldi. 1820 yılında Londra'da sergilendiğinde kırk bin ziyaretçi tarafından hayranlıkla izlenmişti ama Fransız sanat dünyasının resmini kabul etmediğini düşünen Géricault kendini başarısız hissetmişti. Sergiden dönen resmini çerçevesinden çıkarıp, sıkıca sarıya saklaması için arkadaşşı Cogniet'in evine gönderdiğinde "Daha iyisini yapacağım" dedi.

1824 yılında Paris'te ölüm döşeğindenken ona Medusa'nın Salı'nı soran birine hayal kırıklığıyla şu yanıtı vermişti: "Bah! Une vignette!". Louvre Müzesi resmi satın alıp, milyonlarca izleyici ile felaketin büyüklüğünü buluşturduğunda Géricault bunu görememişti.

Theodore Géricault Kimdir?

Romantik akımın kurucularından biri olan olan Géricault, 26 Eylül 1791'de Fransa'da doğdu. Liseyi bitirdiği 1808 yılında annesinden kalan mirasla resim eğitimi almaya karar verdi. Carle Vernet'in atölyesinde geçirdiği iki yılda biçime dayalı bir sanat eğitim almak yerine

öğürce gözlemleme, çizim yapma ve kopya yapmayı öğrendi. Daha programlı eğitime ihtiyaç duyunca Ecole des Beaux-Arts'da Pierre-Narcisse Guerin'in (1774-1833) atölyesine girdi. Disiplinli eğitim sisteminin sıkılan Géricault, kendi kendisini yetiştirecek özgür bir çalışma programına başlamaya karar verdi, altı sene boyunca Müze'ndeki eski ustaların eserlerini kopyalamaya başladı. Daha bu yıllarda Klasisizm'e olan ilgisizliğini göstererek, Rönesans ve barok ustalarının, özellikle Rubens, Jan van Dyck, Titian ve Rembrandt gibi dramatik kompozisyonlara sahip olan sanatçıların eserlerine ilgi duydı.

Uzun bir çalışma döneminin ardından 1819'da Medusa'nın Salı'nı tamamladı. Fransız kamuoyunu şiddet uyandıran yakın tarihli bir gemi enkazı sayesinde İngiltere'ye açıldı. Orada geçirdiği verimli dönemde, John Constable ve Turner dâhil olmak üzere büyük İngiliz peyzaj ressamlarından etkilenen Géricault, Fransa'ya dönünce hazır bir izleyici kitlesi bularak İngiliz temalı eserler yapmaya devam etti. Aynı yıllarda büyük sanatsal başarılar elde etmesine rağmen fiziksel ve ruhsal sağlık problemleri ile boğuşmaya başladı. Yaşamının son döneminde psikiyatrist arkadaşşı Dr. Georget'nin kayıtlarından yola çıkarak bir dizi akıl hastası portresini resmetti. Hayatının son günlerinde, üç at binme kazasının sonucu olan, alt omurgasındaki bir tümörü aldırmak zorunda kaldı. 1824 yılında tüberkülozla geçen uzun bir hastalık döneminden sonra 32 yaşında hayatını kaybetti.

"(Fr.) 'Ha, o mu, bir süsleme!'

GÜL ÇETİN

DIŞ BİLEMEK

BİRİSİNE ZARAR VERMEK
İÇİN FIRSAT KOLLAMAK

Karşınızda: bu deyimini ilginç hikayesi:

Rivayete göre Osmanlı ve Haç askerleri savaş halinde olduğu zamanlarda, Haç erdusundan Osmanlı askerlerini gözlemlemek için giydiren askerler, Osmanlı askerlerinin her gün deriyi indiklerini, ellerindeki ayaç parçalarını dışlerine sürdüklerini, sonra sa ile ellerini, yüzlerini, ayaklarını yıkayıp güttüklerini görüp şaşırıyor. Oysa Osmanlı askerleri karargahıtaşken bile ellerinden geldiği kadar ihadetlerini yapıyorla, yemeklerden sonra misafirlarla dışlerini temizlemeye çalışıyorlardı.

Pek de titiz olmadıkları bilinen Haçlar, Osmanlı askerlerinin hem ihabak hem de ihadet yaptıklarını anlayamazlar. Hatta korku ve panik içerisinde yaptıkları savaşa hazırlık seremonisi olduğunu sanarlar. Karargahlarını döndüklerinde herkeşe korkudan titreyerek Osmanlıların her gün dışlerini bileediklerini böylece savaşta Haç askerlerini dışleri ile parçalayacaklarını söylerler.

Buna inan Haçlı ordusu, daha savaş başlamadan meydan terk eder. Osmanlı askerleri Haçları karargahına geldğinde yalnızca birkaç asker bulabilir. Yaralı askerler Osmanlı askerlerini dışlerini bilmesinden Haçları çok korkutmuş o yüzden savaşmaktan kaçtığını söylerler. Bir yanlış anlaşılmalayla ortaya çıkan bu deyim, o günden beri kollamaya devam ederiz. Ansan dış bileyiminiz olmasın!

GÜVENÇ DAĞÜSTÜN

Burası hiçbir yer mi?

Geçen ayın özeti:

Suphi, Şile yakınlarında, kedi haliyle Nazlı'nın teknesinden ayrılır. Aşına olduğumuz taksici 'Peri Kızı' ile karşılaşır ve onun evine giderler. Beethoven'ın 7. Senfonisi eşliğinde sabah olur.

"Rüya; bilinçdışına açılan kral kapısıdır."

Sigmund Freud

Bir su akıyor.

Bir yandan suyun akıntısına kapılıp gitmek istiyorum; o denli güzel.

Bir yandan da kalıp ne olduğunu anlamak

derindeyim ama ilki daha ağır basıyor sanki.

Bir yandan bilmiyorum suyun sonu nereye

çıkacak ama bilinmez olduğu kadar da cazip.

Bilinmeyen hep öyle değil midir?

Bir yandan da nefes alamıyorum ama

bugüne kadar aldıklarımı sayıyorum. Onlar

yeter gibi geliyor bana. Tüm bedenim delik

deşik. Bir bakıyorum, öyle kurşunlar delmiş

falan gibi de değil. Tüm gözeneklerim

büyümüş de oradan tüm suyum dışarı akıyor.

O akıntısına kapılıp gitmek istediğim

gibi bir su değil bu sul Bu sus basit,

pis ve sıkıcı.

Farkındayım.

Farkında olmam

iyi mi kötü mü belli

değil!

Takılmıyorum buna.

Takılmamam iyi mi kötü mü belli değil!

Suyun akıntısına kapılıp gitmek istemem

de öyle vurgun yemiş misali falan değil.

Vurgun yenmeyecek kadar yukarıdayım.

Hatta dışarıdayım.

Muhteşem bir doğa. Siluetler gibi

görüyoruz etrafımı ama yine de verdiği his

bu: Muhteşemlik!

Muhteşemlik deniyor muydu? Başkası

dese kızarım. Muhteşem olma durumunun

"muhteşem" diye tabir edilmesi yeter de

artmaz mı? "Öyle bir muhteşem" demek

yerine "öyle bir muhteşemlik" dense daha mı

güzel olur? Olmaz.

Ama hissettiğim şey bu: Muhteşemlik!

Belki de "öyle bir muhteşem"den daha az.

Gördüğüm çok bulanık, siluetler... Görüntü

karışınca dil de karışıyor. Bu tüm yazdıklarım

öyle hızlı, öyle sırasız, öyle rastgele geçiyor ki

usumdan. Bunları yazabilmem bile mucize.

Anne, ben mucizelere inanır mıydım?

Hızlı hızlı usumda dönen şunları:

Yankı... Muhteşem doğa... Su... Akıntı...

Gitmek istiyorum... Mucize... Annem...

Muhteşemlik... Muhteşemce... Muhteşem...

Maria Callas uzaktan "Casta Diva"

söylüyor...

Ona kulak kabartıyorum...

Duyamıyorum... Çok gürültü var... Ben

lafları seçmeye çalıştıkça hiç seçemediğim,

başkalarının seçtiği laflar çivileye çakılıyor

kafatasıma.

Aristot Onasis

burnumun dibinde.

"Sezai Karakoç iyi şairdi" falan diyor.

Yahu bana ne? Hatta sana ne? Sen ne

anlarsın, bir sus! Nereden çıktın sen ve neden

bulanıklaştırmaya çalışıyorsun suyum?

İlk kocası geliyor onun yanına Maria'nın.

Meneğini!

"Öyle deme" diyor sanki ben bir şey

dememişim gibi. Necip Fazıl nasıl Nazım'ı

kıskanıp sağa savrulduysa, Sezai de öyle

Cemal Süreya'yı kıskandı" diyor.

"Sen ne diye bana savruldu be Giovanni"

diyesim geliyor. Maria en zor pasajları inci

gibi işlerken şef niye burada diye sormak

istiyorum. Sormuyorum, çünkü Norma'yı o

mu yönetiyordu, hatırlamıyorum. Önemli de

gelmiyor sonra. Maria miyoptur, hiç görmez

şefi. Ama hiçbir şef de şikayetçi olmamıştır

beraberliklerinden. Ama Aristot ve Giovanni

bir köşeye geçip tavla oynamaya başlıyorlar.

Onasis kiçinden çıkıyor karıları.

Peri kızı ikisine de bir omuz atıyor. Tavlayı

tekmeliyor. Zarlar karda kayan tırlar gibi

savrulmuş uzaklaşıyor. Peri çınlı çınlı ve

göğüslerinin üzerinde "İstanbul Sözleşmesi

Yaşatır" yazıyor.

Onu gördüğüm anda tavlasız, zarsız ve

hatta tırsız şef de kayboluyor, armatör de...

Maria Callas'ın sesi daha yakından

gelmeye başlıyor bir anda:

"Casta Diva

Casta Diva, che inargenti

Queste sacre

Queste sacre

Queste sacre antiche piante

A noi volgi il bel sembiante

A noi volgi

A noi volgi il bel sembiante

Senza nube e senza vel

Tempra, o Diva

Tempra tu dei cori ardenti

Tempra ancora

Tempra ancora

Tempra ancor lo zelo audace

Spargi in terra quella pace

Spargi in terra

Spargi in terra

Che regnarti fai, tu fai nel ciel

Tu fai, fai, tu fai nel ciel"

Muhteşem doğa... Su... Akıntı... Maria Callas...

Bütün o kokuşmuş kavgaların içinden imdadıma bir yardım sesi gibi uzanan bu ulu uyum... Hayalde miyim gerçekte mi bilmiyorum. Uyanmak istemediğim bir uyku gibi bu.

Suyuna kapılıp...

Gitmek istiyorum...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Telefon

Üsküdar'a gitmek için uzun yıllardır müşterisi olduğum duraktan bir taksi çağırardım. Az sonra geldi, tertemiz bir araç. Yerinden kalkıp saygılı bir biçimde kapıyı açan kaptana "günaydın" dedikten sonra ön koltuğa yerleştim. İçim açıldı resmen, sanki koltuğuna değil de saraylara layık bir paşa koltuğuna oturmuşum. "Oh be!" dedim, nihayet tertemiz bir arabayaden geldim. Aracın temiz olduğu yetmiyormuş, içerside de mis gibi bir kokuyla dolmuş, sabah sabah içim açıldı desem hani, yalan da olmaz yanı. Kapının yan cebinde birkaç günlük gazete, küçük bir şişe kolonya, atıştırmak için iki üç çeşit kraker paketi... Sanki Üsküdar'a değil de uzun bir yola çıkacakmış gibi hissettirdi kendimi bir anda. Paspaslar bile öylesine temiz ki, neredeyse ayak basmaya utanamıyordum desem yeridir hani. Ayaklarının çamur içinden olmadığının kontrol ettikten sonra peki bir haliye basar gibi bastım o güzelim paspasa. Vallahi bravo, dedim içimden. Hem yaşadığımız semte ve durağa yakışmış, keşke İstanbul'daki bütün taksiler ve yaşlılarda, temiz yüzü, boyutlusu yakışıklı bir delikanlı. Çok da temiz giyinmiş, direksiyonda oturan sanki şoför değil de bakanlıklarda çalışan Anadolu çocuğu bir devlet memuru. Saygılı bir şekilde ve gülen gözleriyle soruyor, "Nereye gidiyoruz hocam?" Hocam ha, vay be, dedim. Adamdaki kibarlığa bak, taksisi mi bindik yoksa güzel sanatlarda panele mi geldik? Türkçesi de çok güzel. İçimden düşünüyorum, şu çocuğun telefonunu alayım da araç lazım olduğunda bu arkadaşına öncelik tanıyalım. Ee ne demişler, hak edene destek olacaksın ki doğru insanlar hak ettikleri yere bir an önce, beklemeyapmadan gelsinler. Aynı bizim kaptan gibi. Gözüm yolda tüm bunları düşünürken kaptanın sesiyse birden aydım, "Efendim, bir şey mi dedin yeşilim?" diyerek döndüm. Yalnız bu arada kaptan beklemeyişim bir halde hıznı artırmış, tam gaz gidiyoruz. Gazı köklemiş ama bakışları da bende, ondan önce ben lafa girirdim. "Yeşilim, biraz hızlı gittirmiyor muyuz? Aracın acelemiz de yok, bir de göğünüz yoldan ayrırmasan iyi olmaz mı?" Kaptan gayet pişkin bir halde, "Şimdi iş saati hocam, sizi bırakıp acele durağa dönmeliyim ki yeni bir yolcu kapayım ha, ayrıca korkmanıza da gerek yok, araba yola bulur." İçimden hadi hayırlısı dedim ve konuyu kapatım. Taksisi mi

bindim yarış atına mı anlamadım. Ben bunları düşünürken kaptan, "Vay hocam be, valla siz de çökmüşsünüz." dedi. Cevap vermesem olmaz, soran gözlerle bakarak cevap bekliyor alçak. "Çöktük ya, çökmek önemli değil yeşilim. Önemli olan puştaların karşısında eğilmemek." diyerek lafı sokmuşum. İstediyim cevap bu değildi anlaşılan, kısa bir an boş gözlerle yüzüme baktı. Ama anladım ki kaptanın içindeki canavar yeni yeni dışarı çıkmaya başlamıştı. Tam bir şeyler söyleyecekti ki vites kolunun yanındaki ayfon acı acı ötmeğe başladı. Ötüşünden belli ki buraların garibi, başka bir ormanın yarılu kuşu. Kuş ötüyor ama bizimki hiç orali değil. Bir de sesi sonuna kadar açık ki, deme gitsin. Bizimki telefona şöyle bir baktıktan sonra kendi kendine güldü. Göz ucuyla da benim tepkimi ölçüyor, ölçmesi boşa gitmesin diye zekayı yuttum hemen. "Anlaşılan açmaya niyetin yok gibi?" "Yok," dedi. "Açmayacağım abicğim, sabaha kadar çalsın. O bunu hak etti." Bu arada bana karşı hitap şekli değişmiş, "hocam" gitmiş onun yerine "abiciğim" gelmişti. Soran gözlerle baktığımsı görünce hafif bir yutkunduktan sonra tekrar bana döndü. Belli ki bu gırtlak hareketinin ardından uzun bir hikâye gelecek. Daha o konuşmadın, gözümü yoldan ayırmayarak

"Evet yeşilim, seni dinliyorum." dedim. Ben lafımı bitirdiğim anda topa öyle bir girdi ki, deme gitsin. Belli ki hikâye uzun, kaptan dertli. Dertlinin sesinin tonundan anladım ki ayrıca hikâyesinin sonunda kendisine de hak vermemi bekliyor. Bekle bakalım dedim, içimden tabii...

"Bak şimdi canım abicğim," diyerek hikâyesine başladı. "Bu telefonu dün sabah Beykaybey'nden alıp Kartal'a götürdüğüm bir yolcu arabada unuttu. Onu Kartal'a bırakıp dönüştüğüm kısa bir zaman sonra bir baktım yabanacı bir telefon çalıyor, bu telefon." Bu arada telefon susmuş, sahibini kaybetmiş evcil bir köpek yavrusu gibi vites kolunun önündeki boşlukta öylece mahzun bir halde kalakalmıştı. Bizimki, o masam yavruya hoyrat bir şekilde dokunarak konuşmasını sürdürdü. "Actım baktım, 'Efendim' dedim, Kartal'a

biraktığım yolcu. Dedi ki, 'Beyefendi, bir zahmet benim telefonumu hemen getirebilir misin?' Bu arada otobana yeni çıkmışım, çok da uzaklaşmamıştım yani. Dedim ki, 'Beyefendi ben çoktan durağa döndüm bile', 'Ne çabuk?' dedi. 'Yollar boş,' dedim. Demez mi, 'Sen durağa bırak, akşam bir arkadaşım geçerken alacak.' Kendisinin iş yeri ve evi Kartal'da, buraya benim şansına gelmiş meğerse. Neyse uzatmayalım 'he' falan dedim. Durağa da bırakmadım tabi. Bu akşama kadar kırk kere aradı, telefonumu durağa bırak diye. İnanır mısın buna cevap vermekten işime gücüm bakamadım. Her aradığımda uzak bir semt söylüyordum, mesela diyordum ki 'Beykoz'dayım, istiyorsan hemen Kartal'a getireyim.' Yok illa ki durağa bırakacakmışım. Uyanık, beni enayi zannediyor. Para vermeden yırtmaya çalışıyor. Halbuki Kartal'a bıraksam hem taksisi parası, üstüne de bi' sakal. Yanlış mıymı abi? Bu telefonlar dünya para, madem unuttun bunun bir bedeli olacak, avanta yok. Bir de banka memuruymuş, bunlara da para bok gibi abi. Akşama kadar para sayıyordın. Gel benim gibi direksiyon sallı da gör gününü, yalan mırsın abi?"

"Doğru söylüyorsun." dedim. Rahatlattı. İmmen önce adını soyadını, plakasını öğrendim. Dönüşümde doğruca çalıştığı durağa giderek yetkililere durumu anlattım. Ertesi gün çalıştığı taksiden ve duraktan atıldığını öğrendim. "Mesleğimde maalesef böyle yüz karaları var abi." Diyecek o terbiyeliş adına özur dilediler ve bankacının telefonunu da ücretsiz olarak götürüp verdiklerini söylediler.

Meğer bu durağa geleli üç gün olmuş. "Çok da güzel giyinirdi, dîli de tatlıydı, mahkemeye çksa hakimi kandırırdı." dediler. "Ama çok şerefsizime be abi! Resmini duvara astık, yüzünü unutmayalım diye. Artık daha dikkatliymiş, bu alçaktar aramızda girmesin diye..."

Not: Tabii ki beş parmağın beşi de bir değildir. Bu yaradılmış hikâyemi okurken güleriyüzü, badımsı ve tatlı kardeşlerimi kimsa bu terbiyelişlerle bir tutmayın lütfen.

ERDAL GÜNEY

Geçen ay kaldığı yerden:

"... Dalgalı denizi çekiçle dövmek senininki; yazık ediyorsun bize. Doğururken onca acı içinde bile sesin çıkmamıştı. Kucagina verdiklerinde sevinçten ağlaman gözümün önünde hâlâ. Ağla, ama yine oğluna sarılarak ağla, küsme artık!..."

BÖLÜM-2

O da kapısının vurulmasıyla toparlandı ikisi de. Seyhan içeriye girdikten sonra gözyaşları henüz kurumamış Türkân Hanım'la bir süre birbirlerine sarılı kaldılar. Gözyaşları iki kadının yanakları arasında süzülüyordu... Seyhan isteksizce fısıldadı, "Vakit geldi Türkân Anne..." Odadan çıktı, mutfaka girip pencere kenarına geçti. Karanlıkta perdeyi aralayıp davetsiz misafirlerin sokaktaki yerlerinde olduklarından emin oldu. Mutfağın bahçeye açılan kapısından çıkacağı sırada Türkân Hanım'ın fısıltısı duyuldu. "Bekle kızım..." Seyhan gözyaşlarına hâkim olarak sıcak bir tebessümle baktı Türkân Hanım'a.

Hep birlikte bahçe duvarındaki yıkık bölümden geçerek arka sofağa çıktılar. Seyhan bir süre ortalı gözledikten sonra Türkân Hanım ve Mehmet Hoca'yı sofağın sonunda bekleyen aracın yanına getirdi. Arka kapıyı açtı Onur'u çıkartmasıyla Türkân Hanım'ın oğluna gözyaşları içinde sınıksız sarılması bir oldu. Sarıldıkça içine almak ister gibiydi sanki. Kopamıyordu Onur'dan. Yaşar'ın, "Çekiceceğiz Türkân Anne," demesiyle Mehmet Hoca başını uzatıp oğlunun saçlarını öpüp kokladı. Ardından karısını usulca kendine doğru çekip sarıldı. O an Türkân Hanım'ın içi pamparça olmuştu. Buz gibi oldu eli yüzü. Anne baba karanlık sokakta ağır ağır yitip giden evlatlarının ardından öylece kalakaldı. Seyhan arka koltuktaki Onur'un ellerinden sıkıca tutarken, birlikte arka cama dönüp bakmaya başladılar.

Seyhan yıllar öncesinde dönmüştü. Yine yağmurlu bir havada Onur'la vedalaşıp ayrılmışlardı Kadıköy'deki Ayrılık Çeşmesi durağında. Bindığı taksinin arka camından tıpkı böyle bakakalmıştı Onur'a. Yürütmemişlerdi aşklarını. Onur akılsa sorunyoktu ilişkilerinde, anlam vermekte zorlanıyordu sadece. Zor da olsa yine Seyhan'a düşmüştü aralarındaki ilişkinin gerçeğiyle yüzleşmelerini sağlamak. Kızından uzak kalmayı göze alıp Onur'un

yanında bulunamazdı; arkadaşlık, yoldaşlık ve sevgileri baki olmasaydı...

İbrahim, caddeye bağlanana kadar farları açmadan bir süre arabayı sürmeye devam etti. Kasaba çıkışındaki şose yoldan sapıp ağaçlık alana ulaştıklarında Yaşar, Onur ve Seyhan kendilerini bekleyen diğer araca bindiler. İbrahim'in yanlarındaki uzaklaşmasının ardından Yaşar'ın kullandığı araba ters yöne doğru hareket edip gecenin karanlığında kayboldu...

Bahçenin uzak sınırındaki badem ağacının altından, üç numara tıraşlı, aynı hırkayı giymiş vesiri eve dönük bir çocuğu dğerinden ayırt etmek zordu. Fikir Onur'undu. Plan birkaç kezce başarıyla uygulanınca her maçta devreye sokulur, yarı devreleri halinde maçlar paylaşılar olmuştuk. Ta ki yakalandıkları o ana kadar...

Ter içinden nefes nefese kalan Ahmet, çalılarının arkasından Onur'a usulca seslendiğinde bir aksilik olduğunu fark etti. Ürkek bir ifadeyle sessizce ona bakıyordu Onur. Şeref, saklandığı badem ağacının arkasından çıktığında her şey

anlaşıldı. Onur'u iki kulağından tutup yukarı kaldırdıktan sonra yanına çağırıldığı oğluna da tekme tokat girişti. Şeref'in, arkadaşı Ahmet'e saldırmadı dehşete düşürmüştü Onur'u. Bir insan, oğluna nasıl böyle davranabilir. Daha öncesinde hiç tanık olmadığı bir durumda

bu ve arkadaşı için elinden birşey gelmiyordu. Onur, ayak kabısı bile değiştirmeden suçlulukla karışık korkuyla koşarak bahçeden kaçtı. Şeref'in bu yaptığı ilk değildi, bir süredir Ahmet'i gözlem altında tutuyordu ders çalışması için. Sert, geçimsiz, hazz edilmez bir hali vardı. Kaymakamı ayazdığı şikâyet dilekçelerinden bezmişti konu komşu. Kasaba meydanındaki hiçbir resmi töreni kaçırmadığı gibi haftada bir de hükümet konağında alırdı soluğu. Büyülenmiş gibi dolardı koridorlarda. Yeri yersiz, tanıdığı tanımadığı memurların odalarına tekfilsizce daldırı. Hayali, Ahmet'i devlet büyüğü olarak görebilmekte. Bu nedenle top peşinde koşmamalı, çok çalışmalıydı derslerine. Aksı halde yaksak yaksak, dayaksa dayaktı...

**Son söz
veda edene aitti,
sessizlik işe bekleyene.
Kasalar gidenlerin
yasını bir mahkûmiyet
gibi çekeceklerdi. Sessiz
kalmayı tercih ettiler. Ne
gittikçe vardı ne beklemek
ne de veda...**

Mehmet Hoca ve Türkan Hanım sabahın alacakaranlığında acı acı çalan zil sesine uyandılar. Kapiyi açtıklarındakarşılarında iki polis memuru duruyordu. Bahçe kapısında bekleyen sivil giyimli zaten evin sokagında duran araçtan aşınaydılar. Memurlardan biri, "Onur Sipahi'nin imzalaması gereken bir tebligat var," diyerek elindeki evrakı gösterdi. Mehmet Hoca, "Sabahın köründe mi? Uyuyor şimdi, biz geliriz karakola," diye çıkışırken bahçekapısını bekleyen siviller paldr küldür içeriye daldılar. Dışarıda kopan gümbürtü Onur'un yatağında uyumakta olan Ahmet'i de uyandırmıştı. Kapının açılmasıyla yattığı yerden apar topar doğruldu. Odada aradıklarını bulamayan polisler, evin diğer odalarına da bakındıktan sonra Ahmet'i alıp aceleyle evden ayrıldılar.

Ahmet polislerle birlikte karakola girildiğinde, Şeref oğluna saydırmaya başladı: "Okuyup adam olacakken şu anarşist yüzünden başına gelenlere bak! Yüzümü yere düşürdün sen!" Ahmet daha fazla dayanamayıp babasına sertçe yanıt vermeye başladı: "Sendin di mi polisi Mehmet Hoca'nın kapisına dayayan? Dertlenme! Senin yüzün hep yere düşüktü, derdin benim okumam değil, olmamı istediğin makamla mevkiiyle o yüzü kaldırmaktı. Anarşist dediğin benimle maçlarını paylaşan arkadaşım, çocukluğum. Onun hayatının ikinci yarısını da ben paylaştım..."

Yola çıkmalarının üzerinden geçen süre çok uzun gelmişti her birine. Karantlığı ağır ağır doğuşuyla ırtan güneş, denizin üzerine ışıklarını saçıyordu. Sanı kızıl arası bir renk usulca salınan dalgaların üzerine örtünmüştü. Yaşar, Seyhan ve Onur bir süre arabanın içinden dışarıyı izlediler. Bir vedanın ölüm sessizliği sinmişti üzerlerine. Sanki içlerinden birisi konuşsa ayrılmaları daha kolay olacaktı. Gitmek kalan için dertti aslında; ölüm gibi. Son söz veda edene aitti, sessizlik ise bekleyene. Kalanlar gidenlerin yasını bir mahkûmiyetgibi çekeceklerdi. Sessiz kalmayı tercih ettiler. Ne gitmek vardı ne beklemek ne deveda...

Kıyıda yanıp sönen el fenerini gören Yaşar, arabadan inip patika yoldan sahile doğru yürümeye başladı. Çolak, teknesini kıyıya demirlemiş bekliyordu. Kesesinden çıkarp sarı dığı tütünden birini uzattı Yaşar'a. Birer tütün içimi zamanda daha önce konuşup planladıklarını gözden geçirdiler. Yaşar arabaya döndükten bir süre sonra Seyhan'la koluna girdikleri Onur'u patika yoldan kıyıya getirdiler.

Tekne ağır ağır açılırken pruvası sakince süzülen dalgaları yarıyor, bembeyaz köpüklerini ardında bırakıyordu. Dalgalar dan sıçrayan su taneleri adeta havada asılı kalıyor, rüzgârın etkisiyle sağa sola savruluyordu. Teknenin arka tarafından bakarken Onur'un donuk yüz ifadesi derin bir boşlukmuş gibi gittikçe küçülmeye başlayan rıhtıma sabittenmişti. Seyhan, bir eli ile tuttuğu Onur'un elini sımsıkı kavrakken diğerini sahildeki Yaşar'a doğru sallıyordu...

Sen'ce

cihan mürtezaoğlu

1	✓	Grupla söylemek	7	✓	Yeni şeyler denemek
		Tek başına söylemek			Tarzını korumak
2		Plak			
	✓	Kaset			
3	✓	Bülent Ortaçgil	8	✓	Bitsin Bu Delilik
		Fikret Kızılok			Belli Olmaz
4		Beste yapmak	9	✓	Gitar çalmak
	✓	Söz yazmak			Şarkı söylemek
5		İstanbul'dan kaçmak	10		Yürekte umut
	✓	İstanbul'u yaşamak		✓	Akılda sükûn
6	✓	Türkçe 70'ler müziği	11	✓	Edebiyat
		Türkçe 90'ler müziği			Sinema

Yılbaşında ne yapalım?

AYŞEN ŞAHİN

Kafelerde sessizce oturan çiftler görüyorum, bir masa dolusu insanı buluşmuş kendi telefonlarına bakarken görüyorum.

Birlikte susmaya dair bir övgü bulamıyorum. Bomboş konuşmaları sevmiyorum. Havalara şöyle, şöyle böyle, eeee?

Hayat palalığını konuşma mevzusunu bir market broşürü gibi tek tek ürüne indirgemeyi ve saatlerce fiyatı sıralamayı da fayda bulamıyorum.

İstiyorum ki ortaya bir konu atalım ve onun üzerine kafa yoralım.

Şeytanın avukatlığını da yapalım. Tanımadığımız birine ifade etmeye çalıştığımızda uzun uzun önce kendimizi ve genel bakış açımızı anlatıp sonra dile getirmek gereken fikirler vardır mesela. Yine bile yanlış anlamaya açıktır. Ama konuşmak da ister insan, düşünce gelmiş takılmış sonuçta aklın bir yerine.

İşte o arkadaş meclislerinde, niyet okusa bile iyi okuyan, bizi iyi tanıyanlar vardır, bu yüzden tartışmak için en iyi yerlerdir. Felsefe günlük hayatta böyle yapılır.

Bizde ise "bana felsefe yapma" lafı bilindik bir azardır.

Oysa düşünmek ve tartışabilmek de insanın bakiş açlarına esneklik, genişlik katar, empati kaslarını güçlendirir.

Hayatında mutlu olduğum anlar, tam da böyle masalar kurabildiğim zamanlardır.

İşte tam böyle bir gündü. Dünyanın en basit sorusu ile başladı her şey: Yılbaşında ne yapacakmışız?

Biri dedi ki: Yılbaşını sadece yeni bir yıl geliyor, attığımız tarihteki rakamın biri değişiyor diye kutlamamız anlamsız.

Geçen seneden ne kaldı elimizde? Bir hayali gerçek ettik mi? Seneler geçse de "hiç unutmam yıl 2021'di" diye anlatacağımız kaç hikâyemiz oldu?

Daha önce hiç yaşanmamış bir gün verdi mi bize?

Bir başkası şöyle yorumladı: Biz geçen zamanı değil, hâlâ ilerleye bakmaktaki umudumuzu, hayallerimizi kutlamıyor muyuz aslında?

Geride kalanı değil gelecek olanı ve bizim ondan beklentilerimizi kutluyoruz, hâlâ inatla beklenti yaratabilmeyi. Boğazımıza kadar boka batsak kafayı yukarı uzatıp "Bugün hava açık ve güneşli!" diyebileceğimiz meşrep var bizde. Bizim direncimize istik bel!

Ekti dediği: Öyle bir sene geçirdi ki

Çizim: Başak Aksoy

kendimizi kutlayacağız bu yılbaşında; nefes almak tebriğe tabi. Sağ çıkabiliydik, yıkılmadık, ayakta yazı neticede.

Asıl soru hâlâ askıdaydı: Ne yapacağız yılbaşında?

Dedi ki biri: Yılbaş bir muhasebe yapmak için iyi zamanlama, hayat vizyonunu gözden geçirmek, yeni misyon edinmek için.

Öyle sigarayla bırakacağım, spora başlayacağım, diyet yapacağım kadar basit adımlara indirgenmiş hedeflerden bahsetmiyorum.

Neydim bu hayatta ve ne olmak istiyordum? Çok şey eksik, hepsinin ipleri elimizde değil ama bazılarını değiştirmek de mümkün.

Kolay değil, o değişen rakamlar neticede ömür.

O yüzden misyonu, vizyonu gözden geçirip o doğrultuda kurulanmış bir yılbaş programıyla sanki bir film galası gibi, sanki bir şirket lansmanı gibi, hemen o gün girmeli yeni dönemin havasına.

Daha az yorulmak mı istiyorsun mesela? Yeni yılda sofrayı kurmakla uğraşmayalım o zaman, tembellik hakkını kullanalım ve yattığımız yerden yeni hayaller kuralım.

Özgürce seyahat etmek mi istiyoruz? 31 Aralık sabahı erkenden arabaya atlayıp nereye olduğunu bilmeden yola çıkalım.

Sosyalleşmeyi mi özledik? Risk alalım, tanımadığımız insanlarla kutlamanın bir yolunu bulalım.

Kendi sınırlarımızı aşmak mı istiyoruz? O zaman daha önce hiç denenmemiş yeni bir kutlama şekli bulalım.

Bilemiyorum, belki de çirkinlik koşmalı yaz istiklal Caddesi boyunca, önce utanç varken

insanların artık bedenlerinden utanması niye?

Bir protestoya dönüştüm kutlamayı, bu döneme böyleyi yakıştırdı.

Sonra birer kâğıt kalem aldık, kendimize onar dakika verdik.

Bir bilanço denkleştirme yaptık geçmiş ömrümüz ve hayallerimiz arasında.

İyi arkadaş seçiyoruz; herkes bunca imkansızlık içinde en az birer ikiye olmaz denileni oldurmuştu. Listeler umut vadediordu.

Gerçekleşen çocukluk hayalleri vardı, günlerce sürdü gibi hissettiren 24 saatler yaşanmıştı. Hiç unutulmayacak kadar çok gülmün anlar olmuştu.

Bazı aşklar büyük yaşanmış, bazıları hasarsız kapatılmıştı. Zamanı durdurmayı başaran olmuştu, bazı anları geri döndürebilen de.

Daha önce hiç gidilmemiş yerlere ayak basılmıştı, bir daha hayatımızdan hiç çıkmasını istediğimiz insanlarla tanışılmıştı. Alkışlı haiz olunmuştu.

Aşları korkular, yıkılan tabular, bozulmuş ezberler ve fikri özgürleşmeler de yaşanmıştı. Bunları bu bahaneyle bulmak bile öldüldü, üzerine tartışabilecek olmak heyecan veriyordu.

Fotoğraf galerisinde geriye doğru gindince, sandığı kadar korkunç geçmemişti. Arada ışık zaferleri vardı.

Beklentilere gelinece, yaşananlardan çok daha uzun bir listeydi.

Ortaklaşarak, birleştirmek ve somutlamak oldukça uzun sürdü.

Netice şöyle oldu:

Artık bize sunulan sınırlarda yaşamak istemiyorduk. Her sene olduğu gibi "Yılbaş kutlanın mı kutlanmaz mı?" tartışmaları

ORTALAMA BİR HİKAYE

yaşanacağını biliyorduk.

Nеше nereden gelirse gelsin kucak açmak gerekirdi. Bahananesi yeni yılsa buna sahip çıkacaktık. Birde kutlmalara aç kalmak istemiyorduk. Kutlayacaktık hem de büyük kutlayacak.

Celeceği düşünerek endişe derysında boğulmamaya çalışmak yorucuycdu. Biz hiç yarıy yokmuş gibi yaşamamıştık.

Bu sefer yapacaktık. Evde patlican közlemekle, mercimek köftesi yağarmakla uğraşmayacak, hiç tatmadığımız lezzetleri satın alacaktık, bir şefin sanatına para harcayacaktık. Borca gireddik icabında, bizim damagınız damak değild miydi? Biz de tadacaktık şu ejdermeyvesini, altın çileğive bilmediğimiz bilumun şeyi.

Her gün etiketlere bakıp banka bakiyemizi görüp tüm sohbetlerde baş köşeye adını anmak istemediğimiz bir zat oturtuyorduk. Yapmayacaktık.

Adını anmayacaktık. Hayallerimizin ülkesinden birgece çalacaktık. "–Miş" gibi kuracaktık sohbetleri.

Mesela biri üşenmeyip bize bir yılbaşı özel eğlence kolajı hazırlamaya söz verdi. Ekranımızda şampanya patlayacak, dansöz çıkacaktı.

Çekilmemiş filmler vizyonda kapalı gişeymiş gibi konuşacaktık. Keşke filmi kişile dedğimiz herşeyçekilmiş gibi yapacaktık.

İçeridekiler dışarda gibi yapacaktık, dışardakiler içeride. Belki yılbaşında çerez dağıtmışlar der diyecettik, bir zamanlar götürdüklerini sayıslar bu kuru kuru geçen gecelerini de.

Dans etmeye söz verdik, bilip bilmemek önemli değil, öyle çok rezillik var ki kötü dans ederek rezil olmak mümkün değil.

Yasaklı ne varsa üzerine üzerine gidecektik, içecektik gerçeklik algımız kırılana kadar.

Çünkü bu ülkede içmeden yapılanları unutmak ve vicdan yüksüz bir uykuyla yatmak zor.

Sabaha kadar oturacaktık. Herkes ona göre düzenlesin bir gece önceli uykusunu.

Biz aydınlık bir sabah görmek istiyorduk, bu mesajla böyle iltecektik evrene.

Ve dağılmanaya karar verdik 1 Ocak sabahı. Uzun bir kahvaltı yapar, sonra kahvemizi koyup yeni muhabbetler açardık.

Dayandıysak dayanışma sayesindeydi. Birbirimizi yeni yılın ilk günü de yalnız bırakmayacaktık.

Neler gelip geçti, bunu da aşacak, bir sonraki rakam değişikliğine de sağ çıkacak, hayallerimizin tozunu alıp umudumuzu cıalayacaktık.

Bakalım başarabilecek miyiz, ne kaldı Aralık sonuna şunun şurasında?

Felsefe soruyla başlar, felsefe yapalım: Kutlamak ancak bir halk kutluyorsa kutlamak ni yoksa ertelenmemiş her kutlama bir zaferdir diye hiçbir fırsat kaçmamalı mı? Konuşacak onca şey varken susmamalı.

Sinem mahalleden çocukluk arkadaşım. Onun annesi mütaasıp bir ev hanımıydı, benim annem çalışan bir kadın. Ben istediğim zaman sokağa çıkar oynardım, o ev işlerine yardım ettikten sonra izin alabilir. Ben onun sokağına giderdim, o ancak annesi izin verirse bizim tarafa gelebilirdi. O okulu bitirince İmam Hatip'e gidecekti, ben okulu bitirince Anadolu Lisesi'ne. Ben içimden geldiği gibi konuşurdum, o içinden konuşurdu. Ben bunları Sinem'le arkadaşlık ettiğim sırada değil, büyüdüğümde idrak etmiştim. Mahalle arkadaşıkları böyleydi. Sokakta ailelerden bağımsız tüm çocuklar eşitti ve herkes birbiriyle oynardı. Ufak farklarla birbirimizden ayrılırdık. Kimimizin eve giriş saati, kimimizin oynama alanlarının genişliği, kimimizin de arkadaş seçimlerinde azınlık ailenin kanunları, çoğunluk kendi kanunlarımız geçirdi.

Yıllar sonra apartmanda komşuya telefonunu bırakmış. Benimle buluşmak istediğini söylemiş. Otuz sene oluyor, görüşmemiştik. Yüzünü anımsamaya çalıştım ama bir şey kalmamış aklımda. Sosyal medyadan baktım, hiç bir yerde hesabı yoktu. Aradım. Telefonda ses Kadm'öy'de yabancı bir kafede buluşalım, dedi. Kafamda büyük bir boşluk ve merak içinde heyecanla buluşacağımız günü bekledim. O gün nasıl bir insanla karşılaşacağımı kestiremediğim için nötr, dikkat çekmeyen bir şekilde gideyim dedim. Kırmızı kazak, mavi jean, az topuklu siyah bir ayakkabı, ablamın kahverengi kemeri ve aynı renk bir çanta. Hiç yapmadığım halde hafif de makyaj yaptım. Bana benzemeyen birisi olmuşum.

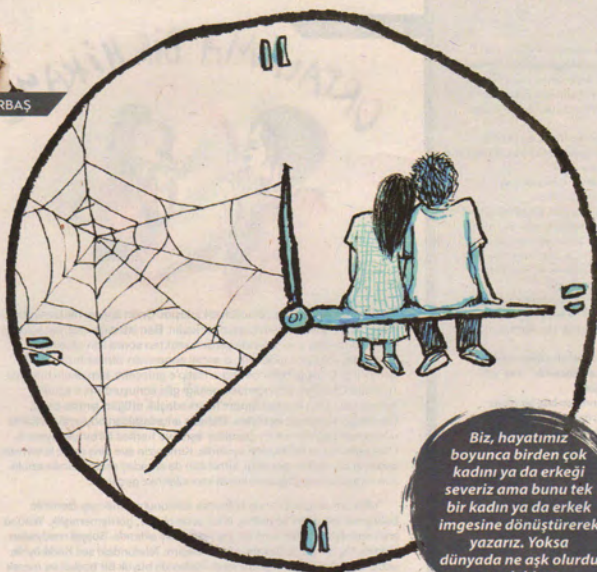
Buluşmaya biraz erken gittim. Ne kenarda, ne de çok ortada olmayan bir masa seçip oturdum. Şu ana kadar her şey normaldi derken kapıdan Sinem içeri girdi. Tanımam zor olmadı. O bana gülümseyerek yaklaşıırken ben de ona bakakalmıştım. Üzerinde aynı benimki gibi kırmızı bir kazak, hafif ruj, mavi jean, deri siyah çizme ve kahverengi bir kemerle, çanta. Saclarımızın şekli dahil ikimiz de birbirimizin tıpa tıpa aynısıydık.

Konuşmaya başladığımızda farkettim ki O da aynı benim gibi buluşmaya kendisi gibi gelmemişti. İkimiz de birer hiç kimse olmuşuk. Çocukluğumun sokak arkadaşıyla yine bir sokakta, ortada bir noktada buluşmuşuk. Belki de bu bir çeşit karşındakine saygıdan ötürüyü. Bilmiyorum. Tek bildiğim bu kadar aynı dünyalardan olmamıza rağmen yanyana geldiğimizde ikimiz de ortalamanın çok iyi tutturuyorduk. Belki de bu, 80'lerin çocuklarına has içi içi kişisel bir antlaşmaysa.

ŞÜKRÜ ERBAŞ

Biz, hayatımız boyunca birden çok kadını ya da erkeği severiz ama bunu tek bir kadın ya da erkek imgesine dönüştürerek yazarız. Yoksa dünyada ne aşk olurdu ne edebiyat.

Edebiyat ve...⁽¹⁾

Edebiyat bize her zaman daha iyi bir dünyayı işaret eder. Yoksa yazmazdık. Bunu, ya yaşadığımız dünyanın acımasızlığını daha da ağırlaştırarak yapar ya da insanın özgürlüğünü odağına alan bir geleceği ruhumuzun en derinlerine işleyerek.

Edebiyat, yeraltını gösterirken yeryüzünü kutsayan bir sevmeye çığlığıdır.

Bütün zamanların tek bir zaman olduğunu bize ancak edebiyat gösterir. Onun için biz, bir günlük bir hayatın içinde, dünyanın bütün hallerini, insanın bütün yaşlarını yaşarız.

Biz, hayatımız boyunca birden çok kadını ya da erkeği severiz ama bunu tek bir kadın ya da erkek imgesine dönüştürerek yazarız. Yoksa dünyada ne aşk olurdu ne edebiyat.

Kalabalıktan, ona inanmaya başlamışsak korkmamız gerekir. Kalabalık kördür. Dili yoktur. Şarkı söyleyemez. Yazmayı bilmez.

Büyük bencillikimiz bu bizim için çok büyük bir tehmedir. Mehmet Ali & Akşamsırları

gökyüzü, ağaçlar, gözyaşı, bedenın buğusu, rüzgârların çağrısı, sokaklar, çocukların aklı, zamanın soluğu... yazmışsak bizim olmuştu.

İnsan eğer yazmıyorsa, nasıl 'seni seviyorum' diyebilir? Eğer okumuyorsa, nasıl 'ben de seni seviyorum' diyebilir?

Gerçek edebiyat, ne zaman yazılmış olursa olsun, okurun yaşadığı bütün zamanlarda var olur.

Dünya yüzünde insanların bir gün içinde birbirlerine söylediği sözlerin kapladığı o büyük boşluğu gözlerimizin önüne birazcak getirebilirsek, edebiyatın büyük yalnızlığını da anlamış oluruz.

Ağzımızdan çıkan hiçbir sözün kaybolmadığını, başımızın üstünde dönüp durduğunu, bize o günlük duygu yüküyle gösterebilecek tek bir insan yaratımı vardır: Edebiyat.

Edebiyat, ölümlerimizi dünyada tutacağımız

Sonsuzluğu da, âni de bir çınlama içinde edebiyat gösterir bize. Yoksa bizim, nesnelerin hayatından başka hayatımız olmazdı.

Edebiyat, inceliğin biricik okuludur.

Ölüm değildir bizi yazmaya götüren. Sadece yaşama tutkusudur. İçinde olmayacağımız bir ölümsüzlüğe inanmak budalaca bir avuntu olmalı.

Masum bir beğenilmek güdüsüyle başlarız. Sonra sevmek için bütün harfleri kâğıdın üstüne dökürüz. Sonra başka hayatlar büyüler bizi. Sonra kalabalıktan kurtuluruz. Edebiyatın büyük yalnızlığına varırız.

Edebiyat, gerçekleşmiş arzudur. Ne tuhaf, bu sözün tersi de aynı anlam düzlüğüne çıkar: Edebiyat, gerçekleşmemiş arzudur.

Ruh, ancak başka hayatların ruhuna dokunursa kendi varlığını duymuş olur. Yoksa yaşamı yaşamadan doğar.

Dostoyevski

Dünyada cehennem gibi yanarak
Hummalı, ucube bir ısıt saçı,
Ona has peygamber sayıklamasıyla
Zavallı çağımızı damgaladı.

Gece çılgınlığını duyunca onun,
“Mümkün mü,” diye düşündü Tanrı
Benim ihsan ettiğim bunca şeyin
Böyle korkunç ve karmaşık olması?

22.12.1919

Vladimir Nabokov

Çeviren: Sabri Gürses

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

İLK YAPITLARINDAKİ ÖZELLİKLERİYLE DOSTOYEVSKİ VE TOLSTOY

ATAOL BEHRAMOĞLU

Fyodor Dostoyevski ve Lev Tolstoy, 19. yüzyıl Rus edebiyatının iki dev yazarıdır. Gerek yaşadıkları dönemde gerek ölümlerinden sonra kendi edebiyatları ve dünya edebiyatı üstünde etkileri olağanüstü büyük olmuştur.

Yazarlık yetenekleri ve yaratıcıları etki bakımından aynı dönemde büyük yazarlar olmalarına karşın yapıtları arasında bu iki yazarı birbirinden derinliğine ayıran farklılıklar vardır. Bu farklılıklar yaşam çizgilerinin farklılığında görülebildiği gibi yazarların ölümlerinden sonra yapıtlarının günümüze kadar süregelen etki alanlarının farklılığında da kendini göstermektedir.

İlk ürünlerini Rus edebiyatının devrimci-demokrat geleneği içinde veren, "Ölü Bir Evden Anılar" gibi 19. yüzyıl gerçekçi Rus edebiyatının başyapıtlarından birinin yaratıcısı Dostoyevski'nin yaşamının son yıllarında giderek sağ bir çizgiye kaydığını, Slavcıların ideologlarından biri olduğunu görüyoruz. Son dönem yapıtlarından "Cinler", devrimci ve Batıcı çevrelere yöneltilmiş ağır bir yergidir. Buna karşılık Tolstoy, yine yaşamının son dönemlerinde gizemci ve idealist öğeler taşıyan bir ahlâk öğretisi oluşturma çabalarına karşın, son yapıtlarından "Diriliş"te gördüğümüz gibi, Narodniklerin öncülük ettiği devrimci hareket konusunda hiçbir zaman acımasız bir tutum takınmamış, bir toplum adamı olarak ise monarşi yönetimine karşı sonuna kadar savaşımıştır. Her iki yazarın ölümlerinden sonra yapıtlarının yarattığı etki alanlarının farklılığına gelince, Dostoyevski daha çok 20. yüzyıl dünya edebiyatının bireyci-gizemci akımlarına kaynaklık ederken Tolstoy'un toplumsu-gerekeçli yöntemi benimsemiş yazarlara güçlü bir örnek oluşturduğunu görmekteyiz. Her iki yazarın ilk yapıtları arasında yapılacak bir karşılaştırma, onların giderek derinleşecek farklılıklarını kavramada ipuçları vermektedir.

Fyodor Dostoyevski (1821-1881) derebeyi-burjuva bir ailenin çocuğudur. Petersburg askerî mühendislik okulunda öğrenim gördü. Doktor olan babasının toprak kölesi bir köylü tarafından öldürülmesi yaşamında büyük sarsıntı yarattı. Öğrenimini tamamlayıp bir süre orduca çalıştıktan sonra gövinden ayrılarak kendini

tümüyle edebiyata verdi. Çocukluk ve ilk gençlik yıllarında çok okumuş, özellikle Puşkin ve Gogol'un etkisinde kalmıştı. Sonraki yıllarda Shakespeare, Molière, Eugénie Sue, Dickens, Balzac vb. Batılı yazarları tutkuyla okudu. Balzac'tan "Eugénie Grandet"yi Rusçaya çevirdi. İlk romanı "İnsancıklar"ı 1845'te yayımladı. Onu birer yıl arayla "Öteki", "Ev Sahibesi", "Beyaz Geceler" ve "Netoçka Nezvanova" adlı romanları izledi. Yaratıcılığının bu ilk dönemim oluşturan yapıtlarında genç yazar, Gogol ve "doğalcı okul" geleneğine bağlıdır. Bu dönemin hemen tüm yapıtlarında Petersburg yoksulluğu, yoksul insanlar ("İnsancıklar", "Netoçka Nezvanova" ve "Ev Sahibesi" gibi) yok ettiği küçük adam ("Öteki" vb.) gibi Gogol konuları işlenmektedir. Dostoyevski "doğalcı okul"un genel eğiliminden farklı olarak, dış yaşam olgularını betimlemekte yetinmemekte, bireyin iç dünyasına, psikolojisine de eğilmektedir. Bunların yanı sıra, özgün, benzersiz Dostoyevski üslubunu oluşturacak başkaca özellikleri de yazarın ilk dönem yapıtlarında görebilmekteyiz: Kahkahanadan gözyaşına, gözyaşından kahkahaya geçiş diye tanımlanabilecek gergin, sarsıcı bir duyguyu ortamı ve buna bağlı olarak da hırçın, tutkulu, dinamik ve kimi kez dağınık bir anlatım...

Gogol'de "Bir Delinin Notları" ve "Paltı"da bile) ağır basan, gülünçlük ve ironidir. Dostoyevski'de ise insanı sarsan bir acıma duygusu özelliği bu ilk dönem yapıtlarında neredeyse duygusalcılığa (sentimentalizm) ulaşır. Yine ilk dönem yapıtların başkaca bir özelliği olarak beliren fantastiğe, gizeme eğilimin, ("Öteki", "Ev Sahibesi") Gogol'den ve Alman yazar G. Hauptmann'dan kaynaklandığı söylenebilir. Dostoyevski'nin bu ilk yapıtlarında da renkler sert ve keskindir. Oylar her zaman gergin, olağandışı ("İnsancıklar", "Ev Sahibesi", "Netoçka Nezvanova", "Beyaz Geceler") ve kimi kez gizemli, grotesk ortamlarda ve koşullarda geçer. Genç yazar amaçladığı etkiyi yaratmak için kimi kez dışavurumcu özellikler taşıyan, abartılı tablolar çizer. "İnsancıklar"da, oğlunun tabutunu taşıyan ar arabasının peşinden, cebinden kitaplar saçılarak çamurlara bata çıka koşan yaşlı baba, buna bir örnek olarak verilebilir: (Bu parça, roman kahramanlarından Varvara

Alekseyevna'nın anı defterinden bir bölümdür):

".... Sonunda tabutu kapadılar, çivilediler, bir atlı arabaya yükleyip götürdüler. Onu ancak sokağın sonuna kadar uğurladım. Atlar tırsta gidiyordu. Yaşlı adam arabanın arısı sıra koşuyor, yüksek sesle ağlıyor, koşarken arada bir kesilip duruyordu. Zavallı adamın şapkası başından uçtu fakat onu yerden almak için durmadı. Başı yağmurdan ıslanıyor, sert bir rüzgâr yüzünü kamçıliyordu. Fakat belli ki farkında değildi kötü havanın. Arabanın bir bu yanına, bir o yanına koşuyor, eski redingotunun etekleri köhnemiş kanatlar gibi savruluyordu. Ceplerinden kitaplar sarkıyor, elinde de büyükcek bir kitabı sımsıkı tutuyordu. Gelip çeneler şapkalarnı çıkarıp istavroz çıkarıyorlar, kim ileri durup yaşlı adama şaşkınlıkla bakıyorlardı. Kitaplar ceplerinden çam urlara düşüyordu birbirini arkasına... Durdurup gösteriyorlar, yaşlı adam onları yerden alıyor ve yeniden tabutun ardına düşüyordu. Sokağın köyesinde dilenci bir kocakarı da tabutu izlemeye koyuldu. Tabut sonunda sokağın köyesini döndü ve gözlemlerden kayboldu..." ("İnsancıklar"daki bu sahneyi, Camus'nün "Yabancı"sındaki cenaze töreni tablosuyla karşılaştırmak ayrıca ilginç olabilir.)

...

Lev Tolstoy (1828-1910) kökü eskilere dayanan derebeyi-aristokrat bir ailede dünyaya geldi. Dönemin aristokrat çocuklarına özgü özel bir özel eğitim gördükten sonra Kazan Üniversitesi Arap- Türk dilleri filolojisinde, daha sonra aynı üniversitenin hukuk fakültesinde öğrenim gördü. Ergenlik, ilk gençlik yıllarında Puşkin, Lermontov, Gogol gibi Rus yazarlarının yanı sıra çok etkilediği J. J. Rousseau başta olmak üzere birçok Batılı yazarı okudu. 1847'de üniversite öğrenimini bırakarak bir süre Kafkasya'da yaşadı. İlk yapıtı olan özyaşamsal ölüyü ("Çocukluk", "Ergenlik", "Gençlik") 1851-57 yılları arasında yayımladı. 1851-53 yıllarında orduya katılması, Sivastopol savaşı sırasında gönüllü olarak ileri hatlarda görev almıştı. Bu döneme ilişkin gözlemlerini yansıtan "Sivastopol Öyküleri" 1855'te yayımlandı. Dostoyevski gibi Tolstoy'un sonraki dönemlerde yoğunlaşacak olan özellikleri de yazarın gençlik dönemi ürünlerinde görülebilmektedir. Romantizm, fantastiğe eğilimli Dostoyevski'ye karşı aydınlık, yalın bir anlatımın, bir itiraf içtenliğinin Tolstoy'un gerek bu ilki gerekse daha sonraki dönemlerinin ürünü yapıtlarının başlıca özelliği olduğu söylenbilir.

Özyaşamsal ölüde, toplumsal ve bireysel yaşam üstüne geniş, çok yönlü bir düşünme; tüm insanlık duygularının, insanın dünyadaki yerinin kavranışı yönünde derinliğine bir yaklaşım vardır. İnsan, doğa ve tüm nesnel gerçeklik üstüne gerçekçi, ayrıntılı bir gözlem gücünü zekâ ve psikolojik irdeleme derinliğiyle, bir ayırtırma ustalığıyla, sakın, epik, aydınlık bir anlatımla birleştiren Tolstoy üslubu yazarın gençlik dönemi ürünlerinde de kendini göstermektedir. Genç yazarın, en sarsıcı olaylara bile, (duyumsuz değil) fakat anlamaya ve anlatmaya çalışan soğukkanlı bir gözlemci gibi yaklaşım çabası vardır...

Özyaşamsal ölüünün ilk kitabı

"Çocukluk" 'tan bir bölüm, çocuğun, tabutunda yatan ölü anesinin yüzüne bakarken düşüncülerinin betimlenişine buna örnek oluşturabilir:

"Ertesi gün, akşamın geç bir saatinde, ona bir kez daha bakmak istedim; istem dışı korku duygusunu yenererek kapıyı usulca açtım ve ayaklarının ucuna basarak salona girdim. Odanın ortasında, masanın üstünde duruyordu tabut; çevresinde, uzun, gümüş şamdanlarda, yanıp tükenmiş mumlarla. Papaz uzak bir köşede oturmuş, usul, tekdeze bir sesle dua okuyordu. Kapıda durdum, baktım; fakat gözlerim öylesine yaşla dolu ve sinirlerim öyle altüstü ki, hiçbir şey seçemedim ; her şey tuhaf bir biçimde birbirine karışıyor: ılık, simli kumaş, kade, büyük şamdanlar, dantela işlemeli pembe yastık, taç, kurdela başlık ve balmumu renginde saydam bir şey daha. Yüzüne bakmak için sandalyeye çıktım; fakat yüzün bulunduğ yere, bana yine o solgun, sarı, saydam şey göründü. Onun yüzü olduğuna inanamıyordum bunun. Daha dikkatli bakmaya başladım ve yavaş yavaş kanatık, sevilir çizimleri

seçebildim onda. Bunun o olduğuna kanaat getirdiğimde korkudan titredim; fakat kapalı gözler neden çöküktü böyle? Nedenli bu korkunç solgunluk ve yanakların birinde, saydam derinin altındaki karamsi leke? Yüzün tüm anlamını neden sert ve soğuktu böyle? Neden böyle solgundu dudaklar ve biçimleri böyle güzel ve yüceydiler ve bu dünyadan olmayan öyle bir dinginlik ifade ediyorlardı ki, bakarken sırtımda ve saçlarımda soğuk bir titreme koyuyordu. Bakıyor ve anlaşılmaz, karşı konulmaz, bir gücün gözlemleri bu yaşamı yüzü çektiğini duymıyordum. Gözlerimi ayıramıyordum ondan ve imgelemim yaşam ve mutlulukla parlayan tablolar çiziyordu. Karşımda yatan ve herhangi bir nesneye bakar gibi anlaşılmazca baktığım, anılarımla hiçbir ortak yanı bulunmayan ölü vücudun o olduğuna unutuyordum. Onu bir şu, bir bu durumda hayal ediyordum... Bilmiyorum ne kadar süre kaldığım o durumda, bilmiyorum neydi o; bildiğim sadece, bir an için varlığımın bilincini yitirdiğim ve yüce, anlaşılmaz, hoş ve hüznü bir zevk duyduğumdur."

Olguların içyüzünü, en derinliğine gerçekliğini kavramak tutkusuna, içten yaklaşımı ile; varoluş, yaşam ve ölüm konularındaki derin kaygılarıyla Tolstoy, abartılı öğelere başvurmadan, en olağan durumlar ve tablolara da, soğukkanlı gözlemin sınırlarını aşarak olağanüstü etki yaratabilmektedir... İlk kez Çernişevski'nin belirttiği bir özelliği ise Lev Tolstoy'u gerçekten de, kendinden önceki, çağdaşı, ya da kendinden sonraki birçok yazardan ayırmaktadır. Bu özellik, insan kişiliğinin, çelişkileri, oluşumu içinde gösterilmesidir. Özyaşamsal ölüünün yayımlanışının ertesindeki bir yazısında Çernişevski şöyle demektedir: "... Psikolojik çözümleme, çeşitli yönlemler alabilir. Bir tür yazar, her şeyden çok, kişiliklerin betimlenmesi; bir başkası, toplumsal ilişkiler ve çatışmaların bu kişilikler üzerinde etkisi, bir üçüncü yüzyıllı duygu ve eylem arasındaki bağ, bir dördüncü yüzyıllı tutkuların araştırılması ilgilendirebilir. Tolstoy'u ise, her şeyden önce, psikolojik sürecin kendisi, biçimleri, yasaları ve belirli bir terim kullanarak söyleyemiz gerekirse ruhun diyalektiği ilgilendirmektedir..." İlk yapıtlarından birer örnekler Dostoyevski ve Lev Tolstoy arasında yapılan bu karşılaştırma girişiminin amacı, bu iki dev yazarın yazarlık yeteneği ve gücü arasında bir değerlendirme yapmak değil; onların giderek belirginleşecek olan siyasal tutumları, yaşam ve toplum anlayışları ile yazarlık yöntemleri arasındaki karşıtlaşım kaynakları konusunda bir araştırma denemesidir.

Dostoyevski bizim

SABRİ GÜRSER

Hasan Basri Gürses'e

Dostoyevski bizim yazarımız - sadece bir Rus yazarı, Rusya'nın sesini dünyaya duyuran ve peşinden benzerlerini, çeşitli akımları doğuran bir yazar değil, hepimizin, yani çıplak olarak insanın, hangi dili konuşuyorsak o dilin yazarı, insanlık olarak bizim yazarımız. Günümüz edebiyatlarının hepsinin kurucu yazarı, temel ögesi, vazgeçilmez üyesi, ama o aynı zamanda sayısız insanın yalnızlığını ve içe kapanmasını kırmış bir yazar.

Neden böyle? Çünkü Dostoyevski, ruhuyla konuşmuş, anlattığı şeyi bütün varlığıyla yaşamış bir yazar. Başka hiçbir yazar onun gibi kimseye özgü olmayan ama herkesin paylaştığı hastalıklara sahip değil - onun hezeyanı, nöbetleri, kalabalık konuşması, bir şeyi önce çekinerek, usul usul, sonra içine girip dolambaçlı hale getiren, lafı uzatarak, kaygılarını cümlelere katarak anlatması, hepimizin zaman zaman ya da her zaman içine düştüğümüz hallerdir. Kendi düşünceleri sürekli olarak yenilmesi, sorgulaması, değiştirmesi, çok sert kararlar vermesi ve sonra bir anda daha da sert kararlarla onu bozması hepimizde vardır. Ama belki de o en ileri gidenlerden biridir. İncil bile Dostoyevski'den sonra aynı değildir sonuçta; günümüzde Dostoyevski'nin İncil'i diye ayrı bir çalışma konusu var.

Fakat Dostoyevski sonuçta tarihsel bir olgu, bir varlık. Kanımca, onu bugüne taşıyan ve bugünkü değerini yaşatan en önemli şeylerden biri, büyük bir kırılma döneminde ortaya çıkmış olması. Eski imparatorlukların çattırıldığı, Napolyon'un ordularıyla bu çatlıkların arasından ulusları çıkarmak üzere savaşlara girdiği, Rus emperyalizminin Alaska'dan Kafkaslara döndüğü, Amerika kıtasının eski emperyalistlerle bağımsızlık mücadelesine kalktığı, Asya'nın kendi geleceğine hakim olmaya çalıştığı, Afrika'nın yeniden paylaşıldığı ve uluslararası işçi hareketinin ve ilk uluslararası devrimci hareketlerin şekillendiği bir dönemde ortaya çıkmış olması. Tam da Rusya'nın Avrupa uygarlığına ve emperyalizmine tehdit ve rakip olarak görüldüğü bir dönemde. Beklenmedik bir şekilde Rus ilerciler hareketi Avrupa ilerciler hareketinin içinde şaşırtıcı bir yer edinmişken. Dostoyevski'nin batıcı Turgenyev'le tartışmalarını Marx'ın Bakunin'le tartışmalarına kıyasla okumak, Marx'ın Turgenyev'le ayrıştığını yer alabileceğini görmek ilginçtir. Sonunda Bakunin'in Dostoyevski hakkı ve doğru yazarı sarsan çatlak Rusya'da belirdi - nihilistlerden

Bolşeviklere uzanan, yirminci yüzyılın ilk devrimleriyle açılan çatlak.

Eğer bu çatlak açılmasaydı, 1917 devrimi ya da darbesi olmasaydı, Dostoyevski, bugünkü kadar büyük bir uluslararası etki yaratmayabilirdi. Çünkü birincisi, Yeraltından Notlar'da, Eciniller'de, hatta Karamazov Kardeşler'de devazet ettiği şeyler gerçekleşmemiş olacaktı; ne Rusya ne de bütün insanlık, ilerlemeciliğin ve sosyalizmin uygulamalarını ve etkilerini böyle güçlü bir şekilde görmeyecekti ve öngörülerini, kaygı ve sezgileri boş çıkımsı bir yazar olacaktı. Ve ikincisi, hem onun düşüncesini ve edebiyatını dünyaya yayan sürgünler ortaya çıkmayacaktı, hem de Sovyetlerin işladığı bir yazar olarak Dostoyevski imgesi doğmayacaktı. Onun herkes tarafından Rusya'nın hakiki çehresi

Dostoyevski bizim yazarımız - sadece bir Rus yazarı, Rusya'nın sesini dünyaya duyuran ve peşinden benzerlerini, çeşitli akımları doğuran bir yazar değil, hepimizin, yani çıplak olarak insanın, hangi dili konuşuyorsak o dilin yazarı, insanlık olarak bizim yazarımız...

olarak okunabilmesini sağlayan şeylerden biri de bu değil miydi? Ama Dostoyevski bütün bunların ötesindeydi; ondaki inanç yoğunluğu ve ruhsal engizisyon çok güçlü olduğu için her ideolojiden insanı etkileyebildi.

Onun ilk sarcısı deneyimi olarak anılan olayı, yani tam da dönemin ilerciler fikirlerine kapılmışken, başkentte, sosyalist Petrashevskicilerin arasında radikal Belinski'nin muhafazakarlaşmış Gogol'e yazdığı mektubu okurken birdenbire tutuklanıp idam mangasının karşısına çıkarılması ve ölümden son anda kurtulması olayını, yanılgıyorsa ilk Zweig'dan okumuştum. Bu olaydan sonra Dostoyevski'nin sürgüne gönderildiği, Ölümler Evinden Notlar'da anlatıldığı hapishanede kürek cezasında kaldığı on yıl boyunca ruhsal dönüşüm yaşadığı söylenir. Orada halkı bulduğu. Bu kısmen kendisinin de kendi hakkında söylediği bir şey. Fakat Dostoyevski daha önce halkı tanımamış mıydı, anlatmıyordu mu? Yoksa insanı mı tanımıştı? İlk dönem eserlerine baktığımızda, insançıklar'da, Proharçin'de, Ev Sahibesi'nde, Yufka Yürek'te okuduklarımız insan değil mi, halk değil mi? En önemli eserlerinden saydığım İkiz'de (Öteki) en trajik ve komik haliyle insanı görmüyoruz mu? Sonraları sürgünden sonra, Sonya'ya ailesini, Raskolnikov'u, Verhovenski'yi zaten burada bulmuyor muyuz? Stavrogin İkiz'in ta kendisi değil mi? Dostoyevski'nin edebiyatı yekparedir bu açıdan; bir kristal gibi, bir fraktal gibi her parçası içinde bütün parçaları bulmak mümkündür. Ama hayatı yenileneyecek olan bir kahrmanın yolculuğa çıkması ve orada bir sınavdan geçmesi bu, Dostoyevski oraya çekilmeden önce de, oradan çıktktan sonra da Dostoyevski'dir, ama bir sınavdan geçmiştir. Dostoyevski'nin sınavı edebiyat çevresinde unutulmak, etkisini yitirmek, sözünü söylemesinin yasaklanmasıdır. 1849-1856 arasındaki yedi yılı yazdıklarını yayınlamadan geçirir, işte budur asıl hapishanesi.

Dostoyevski ve Polisiye

Polisiyelerden söz açıldığında, pek çok incelemeci ve eleştirmen, türün yüksek edebiyata giren ürünlerine örnek olarak Dostoyevski'nin "Suç ve Ceza" romanını gösterir. Elbette hem suçu hem de ceza'yı barındıran öyküsü ile polisiyeye özgü bir kurgusu var bu romanın. Ne var ki Dostoyevski polisiyenin sınırları içinde değerlendirilemez. Roman sanatının en çarpıcı metinlerinin yazarı olarak Dostoyevski, suçu ve ceza'yı, insanın bilgisine varmak için kullanmıştır.

Rus edebiyatının en büyüklerinden olan Dostoyevski, 1821 Moskova doğumludur. Orta sınıf bir aileden gelen yazarın babası, yoksullar hastanesinde cerrah'tır. Dostoyevski ilk eğitimi ailesinden aldı. Romanlarının tümünde, ailesinin çektiği sıkıntıların ve tanık oldukları yoksulluğun etkisi görülebilir. Çok çalkantılı geçmiştir Dostoyevski'nin hayatı: 17 yaşında askeri akademiye girmiş ama oradaki katı disipline uyumayıp ayrılmış, Norodniklerin siyasi görüşlerini benimsemiş, 1849'da idama mahkum edilmiş ve tam idam sehpasında öğrenmiştir cezasının sürgüne çevrildiğini. Ölümün kıyısından dönen ve Sibirya'daki sürgün yaşantısında zor günler geçiren Dostoyevski'nin siyasi görüşlerinin temelden farklılaştığını söyleyebiliriz. Kişiliğinin derinden etkileyen epilepsi nöbetlerinin sıklaşması da bu tarihte başlar. Artık mistik bir dünya görüşü egemendir Dostoyevski'nin.

Metinlerine Sürgündönüşü, aşklarıyla, evlilikleriyle, Avrupa seyahatleri, kumar tutkusu ve geçim sıkıntılarıyla, Turgenyef'e olan çekişmeleriyle geçirdi ömrünü. Çoğu kitabını yayıncılardan aldığı "kaporalar" nedeniyle çok kısa sürelerde tamamladı ve bugün dünyanın en çok satan yazarları arasında olan Dostoyevski, 1881 yılında geçim sıkıntıları içinde hayata veda etti.

Çevrenin baskılarından kaçmak için -genç yaşta- kitaplara sığınmış, dünya edebiyatından özellikle romantiklerden etkilenmişti. Romanlarında fantazyaya, gerilim, cinayet, korku gibi temaları kullanan; E.T.A. Hoffmann, Schiller, Goethe, Sheakspeare, Balzac ve Dickens en sevdiği yazarlardı. Dostoyevski'de, bu saydığımız yazarların izlerini kolaylıkla bulabiliriz. İlk romanı "İnsancıklar" 1846 yılında yazdı. O yıllarda Rus edebiyatını yönlendiren eleştirmen Bielniski tarafından beğenilen "İnsancıklar", sıradan, yoksul, çaresiz insanların hayatını anlatır. Henüz gözlemlerini yansıtmaya başlamıştı Dostoyevski.

Sürgün cezasına çarptırılana kadar, sadece hikâyeler yazmıştı. Sibirya'da ise eline alabileceği tek kitap İncil'di. Yazmaya ve Petersburg'a 1859 yılında, yine hikâyeleriyle döndü. 1861'de, kendi çıkardığı dergide "Ezilenler" in tefrikasına başladı. Ancak, Dostoyevski'ye eski ününü geri veren kitabı, Sibirya hayatını anlattığı "Bir Ölü Evinden Anılar" (1861) oldu. Kaybedilen özgürlük teması, özgürlük peşinde koşan Rus aydınları tarafından övgü ile karşılandı. Bu övgü, 1864 yılında yazdığı "Yer Altından Notlar" a kadar sürdü. Dostoyevski'nin çağdaşı sosyalist aydınları hicvettiği bu kısa romanın aldığı tepkiler estetik değil, politik nedenlere dayalıydı. Turgenyef'e Dostoyevski arasındaki gerilim hem romana hem de tartışmalara yansımıştı. Oysa, "Yer Altından Notlar", çaresiz insanın hayat karşısında tutunamamasının, ruhsal olarak yaranlanmasının, var oluşunu dünyaya haykırarak isterken giderek kabuğuna çekilmesinin hikâyesidir. Dostoyevski'nin daha sonra işleyeceği birçok felsefi ve ahlaki problem, bu romanla başlamıştır.

"Yürekerin sağır olmadığı" bir dünyayı tasavvur etmişti Dostoyevski. Bütün karamsarlığına rağmen, romanlarının sonlarında -soru işaretleri de olan- iyimser bir kapı araladı. Ancak o kapının artık açılmayacağı bir dünyada yaşıyoruz.

Artık "büyük romanlar" dönemi açılmıştır Dostoyevski'nin yazarlık kariyerinde. "Suç ve Ceza" 1866'da yayınlanır. Onu "Kumbarbaz" (1866), "Budala" (1869), "Ebedi Koca" (1870), "Ecciniler" (1872) ve "Karamazov Kardeşler" izleyecektir. Bütün bu romanların aralarında, siyasi eğilimleri nedeniyle "söylem" dışı kalan Dostoyevski, tümünden kısa bir süre önce -Puşkin'in ölüm yıldönümünde yaptığı parlak konuşmayla- iade-i itibar görür. Devlet tarafından tehlikeli, aydınlar tarafından gerici bulunan Dostoyevski, -hiç değişile- cenaze merasiminde yalnız kalmamıştır!..

Suçlar, Cezalar, İyiler, Kötüler
"Suç ve Ceza" ve "Karamazov Kardeşler" romanlarında, Dostoyevski, bir cinayet etrafında kurar metinlerini. Ne var ki, cinayet bir "oyun" ya da basit bir heyecan unsuru değildir. Daha açık bir biçimde söylersem, yazar öldürme eylemini amaca dönüştürmez. "Suç ve Ceza"nın Raskolnikov'u ya da "Karamazov Kardeşler" in Smerdyakov'u, yazarın ahlaki bir sorgulamaya yapmak için cinayete ittiği karakterlerdir.

Fakir bir genç olan Raskolnikov, hukuk fakültesini yarıda bırakmıştır. Avrupa kaynaklı siyasi ve felsefî düşüncelerin etkisi altındadır. Güçlü ve güçsüz insanlar karşıtlığında, kendi yerini tespit edebilmek amacıyla, zaten borçlu olduğu tefeci bir kadını kurban olarak seçer. Ancak kararını uygularken pek de rahat değildir Raskolnikov. "Kollarına müthiş bir dermansızlık gelmişti. Kollarının her geçen saniye gittikçe uyuşarak ağırtaştığını kendisi de fark ediyordu. Baltayı bırakıp düşürmekten korkuyordu". "Ne yaptığını farkında olmadan, hemen hemen kendini zorlamadan, sanki bir makine gibi, baltanın tersini kadının kafasına indirir. Bu sırada neredeyse dermansız gibiydi. Ama baltayı indirir indirmez gücü yerine geldi" cümleleriyle canlandırılan suç sahnesi, 350 sayfalık romanın 140'inci sayfasında cereyan eder.

Artık işin ceza kısmına gelmiştir Dostoyevski. Kimisinin kendisini görmediğini ve geride bir iz kalmadığını bildiği halde, Raskolnikov müthiş bir tedirginlik içindeydi. İnsantığını, masumiyetini yitirmiştir. Ceza, yalnız kendisine verilmiştir, ailesi de etkilenir Raskolnikov'un günahından. "Katilin cinayet mahalline dönüşü" kuralına uygun olarak, yakalanmayıp varetilmeyi; arınmayı isteyen genç adam, öldürdüğü tefeci kadının evine gelir, komiserle tanışır ve soruşturmanın baş şüpheli olur. Komiser Porfiriy Petroviç, zeki bir adamdır ve katil olduğunu anlamıştır Raskolnikov'un ama ona bir fırsat tanımak, itiraf ederek ruhuunu yüceltmesini sağlamak ister. Ailesi tarafından fahşeliği zorlanan temiz kalpli Sonia'ya suçunu ve aşkını itiraf eden Raskolnikov, nihayet huzura kavuşur

FYODOR DOSTOYEVSKİ

SUÇ VE CEZA

CHRYSTIAN SARRI GÖRSE

ve teslim olur. Sibirya'ya sürgün edilen Raskolnikov, yanında Sonia ile birlikte yola çıkarken henüz pişman olmamış, ruhu tam anlamıyla temizlenmemiştir. "Ama burada, yeni bir hikâye, bir adamın derece derece yenileşmesinin, yavaş yavaş yeniden hayat buluşunun, bir dünyadan bir başka dünyaya geçişinin, şu ana kadar hiç bilmediği yeni bir gerçekle tanışmasının hikâyesi başlıyor" diye bitirir romanın Dostoyevski.

Kısa Bir Ek

Hakkında ciltler dolusu inceleme ve biyografi kitabı yazılan Dostoyevski'yi kısa bir yazı içerisinde sığdırmak söz konusu olamayacağı gibi, sadece "Suç ve Ceza"daki felsefî ve ahlaki motifleri tartışmak bile sayfalartutar. Yine de, -eksik olacağıni bilerek- "Suç ve Ceza" üzerinde biraz durmak istiyoruz.

Metindeki temel düşünce özgürlüktür, daha doğrusu bireyin nasıl özgürleşebileceği... Rasyonel düşüncenin egemen olduğu ve insanın bilinciyle eylemlilikle özgürlüğe kavuşacağı inancının giderek aydınları çoşukla sürüklediği o yıllarda, Dostoyevski metafizik bir dünya görüşüne bağlanır. İnsanın tanrı olduğunu ve dolayısıyla eylemlerinde özgür olamayacağıni, özgürlüğe ancak ahlak bir arınma ve tanrı yolunda ilerleme sürecinde varılacağıni işler. Hristiyan inancına dayalı varoluşçuluğun izleri vardır romanında.

Öte yandan, Ferud'un psikanaliz çalışmalarında etkilemiştir "Suç ve Ceza". Freud, id, ego ve süper ego üçlününün "Suç ve Ceza"da eksiksiz olarak yer aldığı vurgular. Raskolnikov'un id'i, ona tefeci kadını öldürmesini ve parasını kalmasını emreder. Bu eylemin muhakemesi ego sürecinde olur ve süper egosu Raskolnikov'u suçluluk duyguları içerisinde kıvrandırır.

Toplumcu bir bakışla da önemlidir "Suç ve Ceza". Ana meselesi olmadığı halde, Dostoyevski, hiç bir meslektaşının yapmadığı kadar canlı nakletmiştir Rusya'daki yaşamı. Yoksul üniversite öğrencileri, ailesi tarafından fuhuşa zorlanan kadınlar, küçük burjuvaların vurdumduymaz ve boş hayatları, polis devletinin yarattığı korkular, aslında Çarlık Rusyasında biçimin kemige dayandığını göstergelelerdir. Suç ve ceza, iyi ve kötü karşıtlıkları her ne kadar siyasi bir taraf olmasından ve

o yılların devrimcilerini acımasızca eleştirme isteğinden kaynaklansa da, Dostoyevski'nin eleştirisi -Gorkl'ye göre- "yetmişlerin devrimci hareketini karalamak için yapılan sayısız girişimin en yeteneği, en bilinci ve en başarılı örneğidir".

Edebi anlamda ise, kendisine kadar olan gerçekçilik anlayışında bir yenilikler "Suç ve Ceza". Roman sanatının dış dünyayı anlatma konusunda düştüğü tekdüzeltken, yeni nesnel dünyanın sadece yansıtlamasından, insanın iç dünyasında olup bitenlerin de işin içine sokulmasıyla kurutulması, insan psikolojisinin derinliklerine inme kaygıları Dostoyevski'ye başlar. O, bilinç akımı tekniğini dolaylı biçimde kullanmaz ama metinlerinin izinden geniden, bu tekniğin kullanımına uygun bir tarih yaratır.

"Yüreklarin sağır olmadığı" bir dünyayı tasavvur etmiştir Dostoyevski. Bütün karamsarlığına rağmen, romanlarının sonlarında -soru işaretleri de olan- iyimser bir kapı araladı. Ancak o kapının artık açılmayacağı bir dünyada yaşıyoruz. Bugünkü yaşam tarzımız ve ideolojilerimizle yeniden okuduğumuzda, "Suç ve Ceza"daki ahlaki çatışmalar, rastlantılar, vicdan azapları abartılı gelebilir bizlere. Bu abartı kavrayışı bile, Dostoyevski'nin giderek rasyonellenen, metalaşan, ahlaki kaygıların uzaklaşan bir toplumda yaşamaktan dolayı -daha o yıllarda- attığı cıglığın haklılığını kanıtlar.

"Ben demiştim" cehennemi

ZEHRA ÇELENK

Uzunca bir süredir şahsi dert anlatmayı hiç sevmiyorum. Sebebi muhtelif. Mizaç öncelikle. Kalpsancısıni aynı şakası haline getirmeden açık edemeyen o neşede sosyal, dertte ketum ruhlardanım.

"Organize İşler"deki Üzeyir abi lafı nefis değil mi bu konuda: "Bir ara çok konuştum, faydasını görmedim, bıraktım!"

Şahsi dertlendiyimde, çok şahsiymiş gibi geliyorum. Böyle neredeyse müstehcen bir şahsılık algısı. Şahsi dert, bir yanılla cinsel hayat gibi bir şey. George Clooney'nin dediği gibi, "Özel hayatımı paylaşmaktan çok hoşlanmıyorum. Paylaşıyaydım, pek de özel olmazdı."

İtiraf etmeliyiz ki şahsi der din kendi kanının tadına bakmak gibi tuhaf, haz veren bir yanı da var. Tek kişilik rakı sofrası lezzetinde, insanın kendine inceden yazıklanması. Kendin kurup kendin yiyip kendin tekmelemeli sofa. Alırım başımı giderim efeler gibi hey! Nereye? Önemli değil. Sezen marazısı, oda sarısı, nişyan ile malul bir selfişyan. Bir köşede kendi yararı yalayıp sarmacılık. Kendi derdinden uçak yapıp kimseler görmeden bahadır bir neşeye dalmacılık.

Gurur var bir de. O kadar şahsi ki, neredeyse siyasi! O sofraya mutlaka Ahmet Kaya da bir gelir. Beddua etmem, üzülmeye. Kafama sıkır giderim! Yeterince şahsi bir dert, anlatılacak öldürülemez. O sofrada bir dert ancak intihar edebilir.

Dert hiyerarşisi var. Dünyada bu kadar dert varken benim derdim mühim değil. Dertimi önemliymiş gibi gösterme riskini göze alamam. Esasında, belki farkında olmadan, derdim şahsiliğini yitirip sıradanlaşmasın diye de şahsi içlenirim. Kabul etmeli ki fazla dert tevazusu da tersinden kibire dönüşebilir, onun da başını küçükken ezmek gerekir.

Ama maalesef, dertlerin paylaşıldıkça azaldığı da hiç kanıtlanmadı. Lou Holtz demiş, "Sıkıntılarını kimseye anlatma. %80'in umuru olmaz, %20'yi de memnun edersin." Herkes biraz alçaktır ve bu durumun elbette ki Almanca da bir karşılığı vardır. Schadenfreude diye bir kavram var, al işte, başkasının derdinden zevklenmek manasındadır. İnsanın bu küçük, karanlık, pis yönü olmasa hayatta bir sürü şey, bu arada kuşkusuz televizyon dizileri, olmazdı.

Dert anlatmak çoğunlukla faydasızdır, çünkü insan denen varlık kendiyile dopdolul ve sabırsız. Tecrübe gör-güsüzüdür bazıları: Bahsi geçebilecek tüm dertleri sohbet zamanından önce yaşamış, yerçekimsiz ortamda bile ağlamıştır. Ağzı tadyıla derdinin şahsiliğini yansıtmazsınız.

Sana her şey seni hatırlattığında bile, hatta esas o zaman, dinlemeyi bilmek erdemdir. Dinlemeyi, çok az kişi bilir. Dinlemeyi bilen insanlardan dünya yıkılsa vazgeçmemeli!

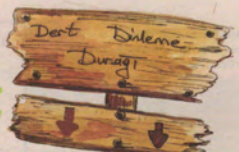
Dert anlatmak çoğunlukla faydasızdır çünkü insanın intikam zamanlaması kötüdür.

Başınızı koyduğunuz omzu yeterince tanıyorsanız, kişisel bir tarihin minik minik yenilgileri,

söylenemeyen sözler ve hınc da birikmiştir oraya.

Çoğu insan, geçmiş bir hesabın bakiyesini dert paylaşımı esnasında senden çekiverir. Haklılık haksızlık mesele değil de, bunun için kötü bir zamandır, üzüldürsün. Bir başkası gerçekten zor durumdayken, kendini aradan çekmeyi çok az kişi bilir. Gereğinde bir adım geride durabilen insan çok azdır, dünya yansa önce onları kurtarmak gerekir.

Yalnızca dert zamanında sonuna kadar

Çizim: Burçak Yazıcı

İtiraf etmeliyiz ki şahsi derdin kendi kanının tadına bakmak gibi tuhaf, haz veren bir yanı da var. Tek kişilik rakı sofrası lezzetinde, insanın kendine inceden yazıklanması. Kendin kurup kendin yiyip kendin tekmelemeli sofa.

açılan kucaklar vardır bir de, seçmeli. Vampire kan neyse, bazıları için dert odur. Derti sever, çünkü şefkati bilmez. Gerçek şefkat, karşındakinden üstün olduğunda, ondan daha iyi durumda olduğunda hissedilebilen şey değildir. Kendini sevmeye devam ederken başkasını da cümle içinde kullanmaktır o!

"Ben demiştim" ciler vardır bir de, en fenası! Başkalarının

hayatlarına dair her şeyi sıp diye gördüğüne inananlar, hayat dosyalamacıları. Onların titiz sınıflandırma sisteminde çoktan bir klasörünüzdür. Kendilerinin de görülebilir olduğunu bilmeden sinsice gözetip kaydederler. İstesizin de yerinizi değiştirmenize izin vermezler, düzen manyağıdır çünkü onlar. Her daim yeni silinmiş pırpırlı zihinlerine

çıplak ayaklarla öyle paldr kıldır giremezsiniz. Dert ağır kurucular vardır. Senin derdini kendi

derdine trampen yapıp hop hemen kendine sıçrayanlar. İki iç dökeyim derken kendinizi sadece ev sahibinin konuştuğu uzun ve sıkıcı bir sofrada buluverirsiniz. Oysa tecrübe belki de en iyi biçimde oda sıcaklığında ve eşitlikte paylaşılabilen bir yemektir.

Aforizmalar çağındayız bir de. Ne kadar çokgüzel laf var, ne kadar az hikâye... Her şey girizgahta kalıyor, süresiz geniş zamandayız. Keşif değil, açgözlülük, deneyim oburluğu zamanındayız. En kötüsü de, ah herkeslerin hâlâ vakti var, ince şeyleri değil ama, durup 'hince' şeyleri anlamaya.

Hikâyesiz yaşıyoruz neredeyse ama sofradan hikâye hiç eksik olmuyor. Hep diyoruz: Her yere bir "hikâye" özelliği kondurulması boşuna değil. Olmayınca, çeneye vuruyor işte. Anlık hafiyelikler dışında kimse kimseyi gerçek anlamda merak etmediğinden, pratiklik getirmişler bir de: 24 saat duruyor bu hikâyeler, sonra çöp. Story, history'ye dönüşmüyor. Kayıt yok, tarih yok. Hikâye yok, dert yok. Anlık!

"Belirli bir izlenimde şokun payı ne denli büyükse, bilinç de o denli sürekli biçimde bu şoka yol açan uyarıya karşı bir perde olarak teyakkuza olmak zorunda kalmakta, bilinç bunu nedenli etkinlikte yapabilirse, bu izlenimler özgün yaşam deneyimimize/ Erfahrung/ o denli az girebilmekte, kişinin hayatının sadece belirli bir katında/Erlebnis/ kalıp sonra geçmek eğilimi göstermektedir."

Walter Benjamin'in Illuminations'ta aktardığı bu düşünceleri, Ünsal Oskay şu biçimde yorumluyor. "Bu yolla, hayatın içinde yaşanan herhangi bir an, istenmezse, yaşamın bütünlüğüne katılmamakta, yaşam, bütünlüklü bir yaşam deneyimleriyle özgüleştirilmiş bir hayat olarak yaşanmamaktadır." Kitle iletişimleriyle birlikte dünyayı, bilinç endüstrisinin sunduğu enformasyonla tanımayla başlayan insanın onu kendi yaşam deneyimleriyle tanıma alışkanlığını yitirmesinden bahseden bu makalenin esas derdi başka tabii. Yine de şahsi dertlerin ve dert paylaşımının dönüşümüne dair de sunduğu anahtar bana çarptı geldi.

Nazım'ın şirinde dediği gibi, "Dert çok, hemdert yok. Yürekerin kulakları sağır. Hava kurşun gibi ağır!" Kendi sesimizle küll olmamak için, başka seslere kulak veremeyi de, derdi paylaşmanın çalıcı yollarını da bulmamız gerek. "Ben demiştim" cehenneminden, hemdertliğin serinliğine ulaşmak dileğiyle...

Not: Bu yazı 23 Ocak 2018'de Gazete Duvar'da "Dert Çok, Hemdert Yok" adıyla yayınlanmıştı. Bugünlere çok denk düşüğünden, bazı değişikliklerle paylaşmak istedim.

1 Ünsal Oskay, "Walter Benjamin'de Tarih, Kültür ve Fantazya", Estetize Edilmiş Yaşam-Sanattan Savaş ve Siyasete Alman Faşizminin Kuramları, Walter Benjamin içinde, Der Yayınları, İstanbul, 1995.

2 Nazım Hikmet, "Bütün Şiirleri", Sesini Kaybeden Şehir, sf. 204, YKY Yayınları, 14. Baskı Eylül 2017.

HAYDAR ERGÜLEN

Yanık sesli 'Lirik Turna'

Telli Turna, Allı Turna, "Bir çift turna gördüm bizim ellerde", "havada turna sesi var", "turnalaruçun..." Turnanın kanat vurmadığı pek az türküler var. Masal da öyle destan da, söylenceler, şîrler de. Uzun bacaklı, uzun boyunlu, güzel ve zarif bir kuş olmasa girer miydi türkülere, özlemin, ayrılığın, kederin kuşu olarak uzun uzun gider miydi? Sesine gelince... İnsan bunca romantik bir kuşun sesinin 'borazan' gibi olduğunu duyunca şaşırıyor ama, bu çatlak ve yankılı sesin uzaktan hoş geldiğini öğrenince de, turna hayalhanemizdeki sıcaklığını koruyor, rüyakuşu olmayı sürdürüyor ve güzelliği yeri göğü tutuyor. Dünyanın en hassas kuşlarından diye bilinen turnaların 15 türünden yalnızca biri memleketimizde yaşıyor ve giderek azalıyor. Doğal Hayatı Koruma Vakfı'nın(WWF) bir çağrısını okudum, 'turnayı evlat edin!' Şahane, düşünsenize göğün yüzünde, sazlıklarda, pirinç tarlalarında, bozkırlarda bir evladınız olduğunu, uzun kanatlarıyla gökyüzünde yüzer gibi uçtuğunu, süzülmesini ve zaman zaman gelip omzunuza konduğunu!

Turnalar içinde bir turna daha var ki, evvelski severim, dinlerim, merak ederim, üzülürüm, sevinirim. 3 yaşında gözlerini çiçek almış, o günden sonra da sevinci sesine kalmış, sesi ışıqlanmış ve hemşehrîsi, ustası Aşık Veysel gibi, teller elinden, şarkılar dilinden muradını almış. Ne yazık ki ülkesi Türkiye o turnayı evlat edinmemiş, gurbet ele göndermiş!

Şah Turna, gözlerinin açılması umuduyla babasının Malatya'da götürdüğü doktora 'Doktor, gözüme değil özüme bak' diyen aşık. Gözleri açılmaz ama, özü açılır, sözü ağırlı. Sözü fazla açanların, kıydan fazla açılanların başına gelen onun da başına gelir. 10 yaşında Sivas'ta 3 günlük Aşıklar Bayramında başladığı saz ve söz yolculuğunda durmak bilmez ama, gözaltı, tutuklanma, hapis, işkence de durmak bilmez.

Daha 14 yaşındayken plak yapmıştır. İzmir'de de Aşık Veysel'le çıktıkları konserde toplumsal duyarlılığı yüksek, 'sosyal içerikli' türküler söyler. Veysel ikisinin de gözünün görmediğini söyleyerek uyarır onu, 'Şah Turna, böyle fazla sosyal içerikli türküler söyleme, bizim gözümüz görmüyor, bir zalimin taşına rast geliriz!' der. Şah Turna'nın yanıtı Veysel Baba'yı güldürür: 'Bir insan zalim olduktan sonra görmeyeni de göreni de taşlar!'

Kimler ve neler yok ki o baskı ve dehşet günlerinde: Diyarbakir Cezaevi, İbrahim Kaypakkaya. Şah Turna'ya işkence

altındayken, yetmiyormuş gibi bir yandan da Kaypakkaya'nın işkencedeki seslerini dinletirler, 12 Eylül 1980 askeri darbesi, Almanya'ya gitmek zorunda kalışı, Buca cezaevi, toplam 5 yıl hapis, sayısız ağır işkence, memleketin doğusundan batısına ihbar edilmediği, gözaltına alınıp tutuklanmadığı, işkence görmediği yer yok neredeyse, zaman zaman da linç edilme tehlikesi...

Niye? Kızılbaş, Komünist ve bölücü diye! Bölücü de Kürt oluyor bu durumda, yoksa 3K'nın 3K'ı değil de 3K'ın 3K'ıdır...

üzerinde derim, Kürt, Kızılbaş, Komünist, bazen sıralama değişir ama bu müthiş üçlü değişmez! O değişmez ama 3K diye suçlananlar da kolay kolay değişmez.

Aşık Şah Turna o değişmeyenlerden işte. Şaha doğru giden kervanda bir turna, öncü turna. Yaşamında, sanatında da hep öncü oldu, sazını saklamadan sözünü sakınmadan çalıp söylemeye ve bedel ödemedi öncü. Ve kadın ozan geleneğini sürdürmede.

Gözlerini yitirip, doğayı, anayı, babayı görmekten mahrum kalınca, yalnızca saz ister

babasından, belki acılarına tercüman olur diye. 'Ermiş' diye bakar köylüleri, küçüçük, gözleri görmeyen, saz çalan bu kıza, kolay mı hem kalınla söylem hem cem yürütür çünkü. Bir küçüçük kıza ermişlik hırkası ağır gelmez mi, gelirelbet, o da hiç adırmaz buna. Büyüme derdinden çok kendi derdindedir ve "Şah Turna'nın felek yaktı özünü/ üç yaşında aldı iki gözünü/göremedi ay güneşin yüzümü/ dünyalar başına dar turna turna" deyip, doğadan uzaklığının acısını dile getirecektir.

60'ların sonu, özellikle 70'lerde Eskişehir sol, sosyalist, devrimci pek çok tiyatrosun, sanatçının, Alevi-Bektaşlı halk ozanlarının uğrak yeri idi. O zamanlar şimdiki gibi Alevi dernekleri, Hacı Bektaş Veli, Pir Sultan Derneği gibi dernekler yoktu ama, özellikle taşrada bir bağ ve bağlık vardı. Porsuk kıyısındaki Adalar'da bulunan yazlık bahçelerde, Asri sinemada, Halk Oyuncuları'ndan Neşet Ertaş'a, Aşık Mahzuni'ye dek hayli dinletiyeye katıldım, oyun izledim anımem ve babamla birlikte. Aşık Şah Turna da gelmişti. Bu tip etkinliklerin çoğunda olduğu gibi polis zorluk çıkarırdı, yaptırmak istemez, kitileydi, sonunda öfke, gözyaşı, sevinç, hepsi bir arada bir gece daha yaşanır. Şah Turna dinletisinde de benzer bir şey olduğunu anımsıyorum, yasaklanmak istemmiş, sonra TOS olabilir, Türkiye Öğretmenler Sendikası, sol partiler, demokratik kitle örgütlerinin direnişiyeyapılabilmisti.

O yıllarda adıyla tavrıyla bir Şah Turna efsanesi vardı, masal kuşu gibi, efsanelere kuşatılmış bir turna. Küçük yaşta saza başlaması, işkencelere direnmesi, feodaliteye karşı çıkması, korkusuzluğu, gözlerinin görmeyişine karşın yılmayışında hem örnek bir devrimci tutumu vardı hem de kadın oluşu efsanenin değerini iki kez artırıyor du gözümüzde, büyü lü bir hale getiriyordu.

Şah Turna da artık düzene, düzenin güçlerine çatan şairler yazıyor, kendini yakın hissettiği ozanlar, yazarlarla sınıfsız, sömürsüz, insanca bir dünya yolunda yürüyordu. "Kendimi Nazım Hikmet, Karacaoğlan, Pablo Neruda, Pir Sultan Abdal, Bertolt Brecht, Mevlana, Yunus Emre, Dadaloğlu, Şeyh Bedreddin, Ömer Hayyam, Nesimi, Yılmaz Güney, Cem Karaca, Ahmet Kaya, Ruhi Su ve Hallaç'a Mansur'u yakın hissediyorum" diyerek tiriyollar sonra ve o yakınığın temelinin de şöyle özetleyebiliriz: "Ne öldüm ne de saptım, insanı başa taç yaptım." Şah Turna yazıpında "Şah Turna yar yararısından/şafak doğar arasından/Nesimi'nin derisinden/ boynuma ip çektim canlar" dediğin sonra

'bakar kör' tereçatacaktır: "Özümü çektim darta/ Güneşim vurur karlara/ Uyuyan bakar körlere/ acı acı baktım canlar".

Şah Turna Alevi-Bektaşlı öğretisinin bir gereği olarak ezilenlerin, mazlamların, güçsüzlerin doğal müttefikidir, yanlarındadır. Eşitlikçi ütopyanın sürdürücüleri genç devrimciler dараçalarını yolların, dağladakurşunları nırken Şah Turna da, Aşık İhsani'nin "arkasından baltasını bile di" dizisindeki söyleyişle öfkesini bileyecek ve Kızıldere'nin acısını söyleyecektir: "Tokat, Nıksar ellerinden/dağdan gelen ölü bizim/ silahları ellerinde/dağdan gelen ölü bizim". Bu sözler, Aşık Mahzuni'nin "Gavurdağları'ndan Ddallar gelir/ yiğitler yiğitler bizim yiğitler/ onu bilir Binböğalar, Ceritler/ yiğitler yiğitler bizim yiğitler" deyişini hatırlatır bana.

Bir şeyi daha. Halk ozanlarının hemen tümü Atatürkçü, Kemalist, ilerici, devrimci kimlikte insanlarken, o yıllardan iki ismi Aşık İhsani ile Aşık Şah Turna'yı belleğimde hep başka, daha ileri bir yere koyarım.

İkisi de sosyalizmi ve devrimi savunmaları, bu uğurda hapislere girip çıkmaları ve hiç kimseyle, hiçbir yapıyla uzlaşmadan Bedreddin'den gelen öğretiyi şarkı ve müzikleriyle sürdürmeleri bakımından da bayrak olmuş adlardır. Kul Sefili ikisini bir andığı şirinde haklarını teslim edecektir:

"Bağrımızda duran sızı dinmedi/ Yetmişlerde yanan ateş sönmeydi/ Bu yola çıkanlar geri döndüler/ İhsani de Şah Turna da dönmeydi".

Kadın ozan olmanın doğallığı belki de, çevreye, doğaya da erkek ozanlardan daha yakın, daha duyarlıdır Şah Turna: "Dünya tutsak büyük devler elinde/ Güneş tehlikede, ay tehlikede/ radyasyon kanda, rahimde dilde/ kısrak tehlikede, tay tehlikede", şiri "emek tehlikede, pay tehlikede" diye bitirecektir.

Almanya'da ozan Şiar Bağdaşan ile evlenir, sağdıçları Neşet Ertaş olur. İki kızlarından Şafak Melodi, diğeri Şirin, 2021 Mayıs ayında 31 yaşındayken korona salgınında yaşamını yitirir. Şah Turna'nın çilesi bitmemiş, bu kez de acıların en acısını, evlat acısını tatmıştır Anadolu'nun avazı yanık lirik sesli kadın ozanımız: "Kalbimin avazı sesi/ çok derin evlat acısı/ gönlümün çiçek bahçesi/ Şair'in gonca gülüsün/ Şirinin can yoldaşısın/ Şah Turna'nın soflyasısın".

Şafak Melodi'nin devridaim olsun, Anadolu'nun avazı Aşık Şah Turna'nın sazi, sesi, sözü geleceğe ulaşsın, yolunuza aydınla tınsın.

Göç

Uğurladım gönlümden sessizce babamı
Şimdi bilinmezliklere gebe bir mevsim,
Doğurmadığım bir oğul,
İçimizde azalan zamanların kederi,
Yarım kalan albümlerin gölgesinde
Çırpındıkça batan bir güneş
Şimdi gövdesi yorgun bir dağım,
Gizlediğim yanım hep yalnız.

Kulüp: Geçmişle Yüzleşmek

HALİL İBRAHİM SAĞLAM

5 Kasım tarihinde altı bölümden oluşan ilk sezonuyla Netflix'te yayınlanan Kulüp, tıpkı "Bir Başkadır" dizisi zamanında olduğu gibi set getirdi. Netflix'in yerli diziler ve filmleri arasında simdiki iyi diyebileceğimiz yapım sayısı zaten bir elin parmaklarını geçmezken bu iki dizinin uzun uzun konuşulmasının yanı sıra bir hesaplaşma, yüzleşme ve tartışma alanı sağlaması oldukça önemli. Dört bölümü "Öyle Bir Geçer Zaman Ki" ve "İstanbul Gelin" dizilerinden tanıdığımız Zeynep Güneş Tan, iki bölümü "Çoğunluk" ve "Rüzgârda Salınan Nilüfer" filmlerinden bildiğimiz Seren Yüce tarafından yönetilen dizinin maharetlerine ve başarımlarına geçmeden önce şunu özellikle belirtmek gerekiyor ki, Türkiye Yahudilerini hikâyesinin ana aksına yerleştiren ve Türkçe ile beraber Ladino dilini ana dili olarak kullanan bir diziye TV ekranlarında görmek pek mümkün değil. Dijital platformların iyice yükselişe geçtiği bir dönemde bu platformların sadece popülizm ve eğlence amacıyla hareket etmeyip arada Bir Başkadır gibi, Kulüp gibi televizyonda hiçbir zaman göremeyeceğimiz hikâyeleri, göremeyeceğimiz tekniklerle, içerikle ve yayın formatıyla karşımıza getirmeleri mutluluk verici.

Kulüp'ü izleyen Sefaradların yorumlarından da gördüğümüz üzere dizide tarihsel anlamda büyük önem taşıyan, kaybolmaya yüz tutmuş Ladino dilinin konuşulması onları oldukça

Dijital platformların iyice yükselişe geçtiği bir dönemde bu platformların sadece popülizm ve eğlence amacıyla hareket etmeyip arada Bir Başkadır gibi, Kulüp gibi televizyonda hiçbir zaman göremeyeceğimiz hikâyeleri, göremeyeceğimiz tekniklerle, içerikle ve yayın formatıyla karşımıza getirmeleri mutluluk verici.

mutlu eden bir detay. Bu memlekette azınlık ve gayrimüslim karakterlerin hikâyelerinin bu yoğunlukta ve gerçeklikte karşımıza çıkarılması, daha öncekiler gibi karikatürize ya da romantize edilmemesi, Varlık Vergisi Kanunu'nu dramatik yapısının esas noktası haline getirmesi kuşkusuz radikal tercihler. Kulüp, annelerimiz, babalarımız, dedelerimiz tarafından '50'lerde 60'larda İstanbul çok güzeldi, herkes çok sık giyinirdi, İstiklal Caddesi bambaşkaydı, hep birlikte huzur içinde yaşırdık' diye büyütülen bir nesle olayın azınlıklar ve gayrimüslimler açısından hiç de öyle olmadığını yüzümüze vuran bir dizi. Çünkü dizi tam olarak Türkiye'de bu azınlıkların nasıl da huzur içinde yaşamalarına izin verilmediğini anlatıyor. 11 Kasım 1942 tarihinde yürürlüğe giren Varlık Vergisi, azınlıklara ağır vergiler ödeme yükümlülüğü getirdi. Resmi verilerle göre bu vergi

ödemeyen 1400 azınlık mensubu Erzurum Aşkale'de çalışma kampına gönderilmişti. Dizinin ana karakteri Matilda'nın (Gökçe Bahadır) babası ve abisi de Aşkale Kampı'nda çalışmaya gönderilip orada ağır koşullar altında hayatını kaybeden insanlardan sadece ikisi.

Kulüp, Netflix ya da HBO yapımlarının yerli muadillerinden olabilecek kalibre bir sanat yönetimine ve görüntü yönetimine sahip. Öyle ki, 50'ler için yaratılan prodüksiyon ülkemizdeki diğer örneklerine kıyasla fazlasıyla özenli duruyor. İstiklal Caddesi, Galata çevresi, Lüks Sineması ve daha nice si genel planlarıyla sahici duran saç, makyaj ve kostüm çalışması da oldukça tutarlı. Dizinin teknik açıdan pek bir sorunu yok, bölüm yönetmenlikleri de eli yüzü düzgün, üstüne bir de ele aldığı konunun ilkleri ve önemi mevcut. Diziyi sadece biçimsel açıdan bakarak tüm bu teknik üstünlüklere ya da politik açıdan irdelerek sadece meselenin öneminde göre değerlendirecek başarılı olduğunu söylemek mümkün. Lakin dizi matematiği adına, senaryo matematiği adına yolunda gitmeyen birçok şey de mevcut. Öncelikle diziyi sürükleyen ve ilgiyi izlerindeki anesanın kişinin her türlü çatışmayı vedramatik yapıyı karakter özelliklerinde barındırmasına rağmen barıştıkları Matilda olamaması bir eksiklik. Sosyal medyada defalarca kez övgülere mazhar olduğumuz gördüğümüz üzere izleyicileri daha çok Salih Bademci'nin canlandırığı Selim Songür karakteri heyecanlandırıyor. Bademci o kadar iyi oynuyor ki, dizinin ana aksının da önüne geçen bir performans bu. Dizinin kurgusal olarak ritminde genel bir 'sonrakı bölümü merak

ettirememe" sorunsalı mevcut. Bölümü ilgiliyle takip ediyoruz ama hikâyesinin virajlarına senaryonun önemiñi diri tutan bir akış sağlanamıyor.

Öykünün akışında dizi ile gerçek zaman arasındaki kronolojik tutarsızlıklar bu derece ciddiye ve gerçekçilik barındıran bir yapımda soru işaretleri barındırıyor. Matilda, 1943 yılında işlediği cinayet sonucu hapse giriyor ve 1960'daki genel afı serbest kalarak dışarı çıkıyor. Lakin dizi 50'li yıllarda geçiyor ve sinemada oynayan "Çıplak Aykırı Kontes" ve "Cennetin Doğuşu" filmlerine baktığımızda 1955 yılında olduğumuzu anlıyoruz. Muhtemelen senaryoya 6-7 Eylül olaylarını da sıkıştırmak için yapılan bir hamle olduğu aşikâr fakat yeni bir yerden dramatik yapı kurulumak istenirken gerçek bir hikâyeden uyarlanan senaryonun gerçekçilik tabanını zedeliyor. Dizide önemli bir yer tutan Selim ile Orhan (Metin Akkölger) arasındaki ilişkinin en başından itibaren ikna edici şekilde kurulamaması ve fazla romantize edilmiş diyaloglar eşliğinde bir kimya oluşturulmaya çalışması gerçeğe yakın bir öykü içinde kurgusal özellikleriyle sırtınmasına yol açıyor. Dizininense kötü karakteri Çelebişibe Fırat Tanış'ın başarılı performansına rağmen merakunsunuçubuk yitiriyorve karakteri giderek olay örgüsünün "climax" noktasını sıradanlaştırıyor. Raşel karakteri ise sektörde yeni bir keşif olması muhtemel hâle gelecek olan Asude Kalebecin, belirli bir Yeşilçam jöni prototipi haricinde derinleşemeyen taksidi İsmet (Barış Arduç) ile olan aşk konusunda da tatmin etmeyen detayları olduğunu söylemek mümkün. Birçok kişi tarafından Zeki Müren'e benzetlenen Selim Songür karakterinin cinsel yöneliminin aslında net olmasına karşın dijital platformda yayınlanan bir dizide bu konuda hâlâ genel izleyiciye karşı kaçak oynanmasının, karakterin varoluşmücadelesine bir türlü isim konulamamasının da getirdiği eksikliği söylemek zorundayız. Başka bir yerli Netflix dizisi Aşk 101'in ilk sezonunda eşcinsel bir karakter olarak tasarlanan fakat gelen tepkiler üzerine sürekli fındıkıyenaseşueller bir karaktere dönüştürülen Osman gibi sadece Türkiye'ye özgü bu tarz gülmüş hamlelerin ötesine geçememek ülke yapımlarında izüçü.

Netflix'in fantastik ve tür sinemasında Türkiye'ye ait kalburüstü diziler üretme serüveninin pek başarılı geçtiğini söyleyemeyiz. Blu Tv ve Netflix yerli yapımlarını kıyasladığımızda BluTv'nin Masum, 7 Yüz, İlk ve Son, Bozok, Alef gibi dizilerle Netflix yerli yapımlarının önünde olduğunu söylemek mümkün. Kişisel bir görüş olarak Netflix'in Bir Başkadır ve Kulüp gibi dizilerin damarındaki hikâyelere yoğunlaşmasını nitelikli izleyici gözünde daha yararlı olacağı anaatindiyim. Birçok şeyi deneyip başaramamaktansa Türkiye'de üzerinde tartışma olanağı sağlayan, prodüksiyonu güçlü, oyuncu kadrosu kuvvetli, rejisi kaliteli ve konusu politik açıdan önemli dizilerin devam etmek Netflix'in yararına olacaktır.

BARİŞ AKPOLAT

Rock öldü.

En son ne zaman bütünüyle sizi tedirgin eden bir rock şarkısı dindirdiniz? Yerli ya da yabancı farketmez. Gümbür gümbür davullar, çayır çayır gitarlar, sesini çılgın gibi kullanan bir solist, fırtınayı andıran bas gitarlardan bahsetmiyorum. Rock müziği rock müzik yapan şey bence bunların yanında çok özel bir konuyu da peşinden sürükliyor. Tedirgin edici bir şov, tüyler ürperten sözler. Sadece seste ki seksapeli hissettiği için o şarkıyı dinlediğiniz anda tedirgin olan anne babanızdan bahsediyorum. 1980'li ve 1990'lı yıllar böyle gruplarla dolu.

Ben çok uzun zamandır ana akımda böyle tek bir grup duyudum.

Yıllardır rock'ın o eskide kalan şaşaalı günlerini bizzat yaşamış ve bizlere yaşatmış olan rockçılarınızda düşünmediği bir söylem vardır: "Rock & Roll Öldü".

Lenny Kravitz'in doğrudan bir şarkısına başlık vermiş bu söylem 2-3 yılda bir ABD'li rock ilahı sayılan gruplarından Kiss'in kurucusu ve bas gitaristi Gene Simmons tarafından söylenir. Arından da pek çok rock yıldızı tarafından "O öyle değil" cevabı yapıştırılır. Rockasta ölmez rock bir duruştur diye düşünür ve rock öldü diyenlere tepkiliyoluyordum. "O iş öyle değil, rock öyle kalmayacak ama kabul edelim rock o havalı günlerini geride bırakalı temizinden bir 10 yıl oldu. Elbette ana akımda hâlâ çok satan albümlere imza atan gruplar var ama bunlar en az 20 yıl önce kurulmuş gruplar. En genci Slipknot veya Foo Fighters. Yine çok albüm satışsalar da sansasyon yaratan gruplarla çok karşılaşmıyoruz kabul edelim.

Bençe rock öldü. Büyük bir çerçeveden bakınca benim fikrimin hiçbir önemi yok elbette.

Rock öldü çünkü grupların büyük çoğunluğu kimseyi tedirgin etmiyor. Annelerimiz Metallica için "Çok güzel şarkıları var" dediği gün rock öldü belki de.

Twisted Sister solisti Dee Snider'in, Tipper Gore'un kurucu ortağı olduğu, albümlerin kapaklarını koyacakları uyarılarla çocukların şiddet içeren, uyuşturucuya ilgiliveya cinsel temalarla sahip olduğu düşünülen müziğe erişimi üzerindeki ebeveyn kontrolünü artırmak amacıyla kurulan ABD'li komite olan PMRC'ye (Parents Music Resource Center) karşı duruşunda, Madonna'nın klipleri içinde tüm dünyanın şokuna uğratan görüntüler barındıran kade

her şey rock bir durumu temsil ediyordu. Slipknot'un sahnesindeki deli palyaçolar, Nirvana'nın lirikale temaları, Alice Cooper'in konserlerindeki tüm şov, Ozzy Osbourne'un kafası güzetken oyuncak sanıp kafasını kopardığı yarsa hadisesi insanları tedirgin etti.

Külliye uyurma olan "Sahnedeki cıvıv cıvıv" safsataları bile rock ve metal müziği devasa yapan yalantardı; dedikodu, hedefini yitiriyor.

Ozzy artık istediği kadar korkutucu görünmeye çalışsın o zamanlar da biraz geride kaldı. Ebeveynlerin kaset kitapçıklarındaki fotoğraflara bakıp "Kıtan Allahım bu çocuk neler dinliyor böyle" demediğini iddia edemeyiz.

Eskiden 10 gruptan 8'inde görüldüğü tedirgin edici hal ile lirikale temaları artık çok azaldığını söylemekte bir sakınca görmüyorum. Hip-Hop'un bu kadar hızla büyümesinin sebebi de biraz bu. Çünkü ilgi çekici bir tehlike seni kendine çekiyor. Elbette zenginlik, şan şöret gibi temalar her zaman ilgi görür ama tehlike dedi insanı cezbeder bir hal olduğu da gerçek.

Sadece hal, tavır, sahne duruşu konusunda son zamanlarda ana akımda orta alığı kasıp kavuran 2021 Eurovision birincisi İtalyan grup Maneskin görüldüğü kadarıyla bu tedirginliği biraz sağlıyor. Instagram postları, paylaşımları, sahneleri ve tavrımları şirketleri tarafından planlandığını algısını ben de yarıtsa da Rock'n Roll ateşini yakmayı bildi. "Teatro d'ira" başlıklı 2021 albümleri harika bir albüm.

İyi bestecilik, sözlerindeki ateş ve üyelerin duruşları sayesinde inanılmaz bir ilgi görüyor grup. Yanlış anlaşılmasın onlar rock'ın son zamanını yaşıyorlar. Bana çok maraton koşabileceklermiş gibi geliyor.

Slipknot hâlâ ateş gibi devam ediyor. Alice Cooper, Ozzy, Motörhead'in kayıtları yeryüzünde olduğu sürece rock ölmez. Ama etkisini kaybettiriyor de bir gerçek.

Siz bu yazıyı okurken bundan 10 yıl sonra kitleler harekete geçirecek, ateşli bir genç ilk kez Jimi Hendrix dinleyerek bir gitarı eline alıyork. Belki tam şu anda sonraki 30 yıla hükmedecek bir rock marşı garajdan bozma bir stüdyoda prova ediliyor. Şu an bir genç Deep Purple'i ilk kez dinleyip lan Gıltan gibi çılgın atmayı öğreniyor. Bunlar duymanın bir yerindeydi olduğu sürece rock ölmez.

Rock'ı tekrar tedirgin edici hale getirmek gerek. Bunu yapabiliriz var.

**Annelerimiz
Metallica için
"Çok güzel
şarkıları var"
dediği gün rock
öldü belki de.**

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantev.org>

Mehmet Ali & Akşamsel

MURAT ERTTEL

Grup Bunalım

Narmanlı Han'a babamla beraber gittikten bir süre sonra üniversite yıllarımda tek başıma ziyarete başlamıştım mekânı. Mengü Ertel akademide Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun öğrencisi olduğu zamanlarda Narmanlı Han'a uğrayıp Ahmet Hamdi Tanpınar ve daha sonra Aliye Berger gibi sanatçılar ile görüşüyordu orada. Bildiğim kadarı ile Tanpınar 'Huzur' isimli romanını orada yazmıştı. En kadim dostlarımızdan olan seramikçi sevgili Füreyâ Hanım da doğal olarak oraya sıklıkla uğradı.

Seksenli yıllardan doksanslı yılların ortasına kadar uzanan yıllarda sanat yapan ya da sanata meraklı pek çok insan Deniz Pınar'ın Narmanlı Han'daki küçükük dükkanını bir buluşma noktası olarak görür ve orada buluşurduk. Kâh bizim yaptığımız kâh dostlarımızın fotokopi yöntemiyle tasarlayıp çoğalttığı fanzinler dükkânda dağıtılır, satılır ya da takas edilirli. Daha önce bilmediğimiz birtakım kitaplar, filmler ile karşılaşılıp merak ettiğimiz müzikler dinlenirdi.

Müthiş bir bilgi aktarımı ve paylaşımı söz konusuydu. Kaynaklar kısıtlı olduğundan paylaşılan fikirler, bilgi ve deneyimler daha da kıymetli idi o günlerde. İngiliz Kemal lakaplı "Kemal X" vardı örneğin; İngiltere maceralarını anlatıyordu. Londra'da vizesi bitmiş halde işgal evertiride kalıyor ve Punk'ın doğumuna tanıklık ederken dinli, filmi...

Evimize gelen müzisyen dostlar daha eski kuşaktı; Aşıklar, Ruhi Su ve özellikle Aşık İhsani gibileri. Onlar da çok etkileyici idi ama davul, bas ve elektro gitarın birleşmesinden çıkan o sihirli titreşim o günlerden başlayarak ruhumu ele geçiren asıl tını olacaktı.

sevdiğimiz pek çok sanatçıyı tanıdığını ya da izlediğini söylüyordu. Bulunmaz bir nimetti bizim için onun bu deneyimleri. Sex Pistols henüz Sex Pistols adını kullanmazken onların ilk konserlerine gittiğini, orada olaylar çıktığını sonra da mekândan nasıl kaçtığını anlatırdı. Hiç unutmam. Punk, ska, Rus deneysel müzikleri ya da Amerikan yeraltı kültürü hakkında pek çok şeyi hep oralarda öğrenirdik.

Günlerden bir gün Kemal X'in elinde siyah beyaz bir fotoğraf gördüm. Fotoğraf ilgimi çekti ve kim olduklarını sordum. "Bunlar...

da bilinen Türkiye'nin ilk yeraltı grubu denilebilecek müzisyenler arasında Ahmet Güvenç'in de olduğunu gayet iyi biliyordum. Ancak Esentepe'de çocukluğumu geçirdiğim Sağlam Fikir Sokak'taki evde provalarını duyup izlediğim grubun onlar olabileceği fikri yıldırım gibi çakıyordu tam o anda. Yap-boz'un parçaları birleşiyordu. Ahmet Abi'nin evi. Daha doğrusu annesi Suna Hanım'ın evi.

Daha sonra adları Erkin Koray & Yeraltı Dörtlüsü ya da Barış Manço & Kurtalan Ekspres gibi ilham verici orkestralarda yer alan Hüseyin Sultanoğlu, Aydın Çakuş ve Ahmet abinin grubu meğerse "Bunalımlar" imiş.

Yap-boz'un parçaları yıllar sonra tamamlanmaya devam etti ve Bülent Ortaçgil'in "Suna Abla" isimli bestesinde bahsettiği Suna Abla, Ahmet Abi'nin annesi komşumuz Suna Abla çıktı. Sonranda hayatımı tekrar oturtuyordum yerine. O zamanlar sevgilisi Ara Güler'di, o da zaten babamın arkadaşaydı ve hemen yanı başındaki evimize sıkça gelip giderlerdi.

Bizim ev çıkmaz bir sokak olan Sağlam Fikir Sokak'ın son eviydi ve yanı başında da Suna Ablalar otururdu. Evimize gelen müzisyen dostlar daha eski kuşaktı; Aşıklar, Ruhi Su ve özellikle Aşık İhsani gibileri. Onlar da çok etkileyici idi ama davul, bas ve elektro gitarın birleşmesinden çıkan o sihirli titreşim o günlerden başlayarak ruhumu ele geçiren asıl tını olacaktı.

O fotoğraf ile her şey yerine oturdu. Siyah beyaz olmasına rağmen evin aşıp panjurlarının yeşilinin tonunu bile hâlâ...

Mehmet Ali & Akşamsefası

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi <https://rantey.org>

Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları'ndan Yeni Eserler

Hakiki Hikâyeler
Loukianos
Çev. Erman Gören,
Ertuğrul İnanc
280 sayfa
Kartonkapak 18 TL
Sertkapak 45 TL

Katledilen Şair
Guillaume Apollinaire
Çev. Nihan Özyıldırım
200 sayfa
Kartonkapak 15 TL
Sert kapak 45 TL

Otobiyografi
John Stuart Mill
Çev. Özgür Orhan
280 sayfa
Karton kapak 20 TL
Sert kapak 45 TL

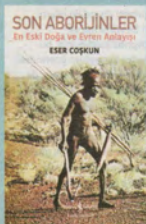
Sessiz Amerikalı
Graham Greene
Çev. Can Morali,
Mehmet Morali
224 sayfa
Karton kapak 20 TL
Sert kapak 40 TL

Ölüm Allah'ın Emri
Ahmet Mithat Efendi
64 sayfa
Karton kapak 9 TL
Sertkapak 35 TL

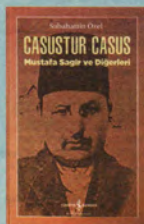
Yaşamın İmkânsızlığı Üzerine Bir Diyalog
Osman Çakmakçı
80 sayfa, 10 TL

Son Aborjinler
Eser Coşkun
272 sayfa, 38 TL

Büyümesiz Refah
Tim Jackson
Çev. Alpogon
Sabri Erdoğan
256 sayfa, 32 TL

Casustur Casus
Sabahattin Özel
480 sayfa, 32 TL

İskenderiye, Mısır'da...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Kurucumuz olduğumuz İş Bankası Kültür Yayınları'nı yeni kitaplarla büyüme devam ediyor.

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Türkiye'nin Bankası

Bir siyasiyale ideolojisinin kkş

EMRE KONGAR

ABD'nin ve onun peşine takılan AB'nin, Ortadoğ'da "İslam Bahr" adıyla uygulamaya koydukları "İlmli, Demokratik Siyasal İslam" projesi kanlı bir "Arap trajedisine" dönüşünce, Mısır'da, Mursi döneminde gerilemeye başladı, Libya'da kana bulandı ve "model ülke" olan Türkiye'de de AKP iktidarının başınsızlığı sonucunda bütün dünyada çöktü.

İslam dinini siyasetlerinin merkezine koyan ve dinin dogmalarını kendi yorumladıkları biçimde uygulayarak toplumu yönetmeye kalkışanların zorunlu olarak silahlı eyleme, zulme ve baskıya yöneldikleri günümüzün önemli siyasiyale gerçeklerinden biri olarak ortaya ıktı.

Astında bu proje, ABD'nin ikiz Kuleleri vurulduktan sonra, terörü bir yöntem olarak benimseyen "Radikal Siyasal İslam" a karşı, "İlmli ve Demokratik, Amerika'yla ve Neoemperyalizm/Neokapitalizmle uzlaşmıyale İslam" olarak ortayaatılmıştı.

Fakat benim hemen karşı çıktığım ve "ABD'nin Siyasal İslam'la Dansı" kitabımda uzun uzun anlattığım nedenlerden dolayı Türkiye'den başka bir yerde "Reform" hareketini yaşayamamıyale olan ve dini dogma temelli olduğı için, bir İslami ideolojinin Demokratik Rejim'le uzlaşması olanaklı değildi...

Olssa olsa, "Radikal Siyasal İslam" taraftarlarının üretimine ve çoğalmasına katkıda bulunan bir yapı içinde Demokratik Rejimi tümüyle tahrir edecek bir modeli uygulamaya sokardı.

Nitekim, denemeler de böyle sonuç verdi ve model terk edildi.

Şimdi süreç evrensel ve tarihsel açıdan biraz daha yakından bakalım:

Tek tanrılı dinler, Tarım Devrimi'nin getirdiğı bir ideolojik şemsiye olarak ortaya çıkmıştı.

Bu söyledideğimin dinsel inanca aykırı hiçbir tarafı da yok...

İnananlar için, Allah, kulları yerleşik költüre geçip tarımla meşgul olmaya bağlayınca onlara bir arada yaşamanın kurallarını öğreten (kitap sahibi) peygamberlerini yollamaya başlamıştı.

Bu dönemde en önemli özelliğı, toprağın artık bir üretim aracı haline gelmiş olmasıdır.

Toprak artık bir üretim aracı haline

Çünkü artık, laiklik, demokrasi, insan hakları gibi kavramlar, sadece genel eğilimler olarak değil, Soğuk Savaş mantığı içinde de evrensel kabul gören ilkeler halinde alıyır ve tabii, Tarım Devrimi'nden sonra meşruiyet kaynağı olan ve tüm kamu alanlarını düzenleyen dinin gücünü sarsıyordu.

dönüştüğü için, toprağı dayalı olarak ortaya çıkan din-tarım imparatorlukları, onu elde etmek ve elde ettikleri toprağılleriinde tutmak için savaşlar yapmaya başlamışlardır.

Tabii bu savaşlar genel olarak din ve mezhep savaşları olmuştur, çünkü dönemin kimlik belirleyici ideolojisi yalnız birey düzeyinde değil devlet düzeyinde de dinler ve mezheplerdir.

Tarım Devrimi'ni izleyen Endüstri Devrimi bir yandan fabrikalardaki üretimle devreye sokarken, öte yandan dönemin şemsiye ideolojisi olarak milliyetçiliğı üretmişti. Savaşlar artık topraktan çok hammadde ve pazar için yapılmaya başlanmış, ideolojik olarak da milliyetler arası çatışmalar ön plana çıkmıştı.

Ama endüstri devrimi ve milliyetçilik, dinlerin ve mezheplerin arkasından gelmekle birlikte, onların kimlik belirlemekteki binlerce yıldır devim eden gücünü yok etmemiş, sadece ikinci bir kimlik olarak onların üstüne oturmuştur.

O güne kadar sadece dinleri ya da mezhepleri ile birbirlerinden ayıran insanlar ve devletler, endüstri devriminden sonra ayrıca (siyasiyale ve ideolojik açıdan) milliyetleri (ırkları) itibarıyla da birbirlerinden farklılaşmışlardır.

Dolayısıyla, toprak savaşlarına dayalı olarak güçlenmiş olan dinsel kimlik, endüstri devriminden sonra etkisini biraz yitirmiş, ideolojik ve siyasiyale işlevini milliyetçilikle paylaşmak zorunda kalmıştır.

Nitekim Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra din-tarım imparatorlukları tasfiye edilmiş, yerlerine genellikle milliyetçilik eklenisinde örgütlenen ulus devletler gelmiştir.

Bu durum hiç kuşkusuz Endüstriyel Devrim'de ilerlemiş olan ülkelerde dinin ideolojik ve siyasiyale işlevini daha azaltmış, buna karşılık Tarım Dönemi'nden çıkamayan, endüstri devrimini yaşa(ya)mayan ülkelerde de etkisinin ise Orta Çağlardaki gibi bütün gücüyle sürmesini sağlamıştır.

Ş anda Batı ile Orta Doğılkeleri arasındaki temel fark buradan kaynaklanmaktadır.

Orta Doğılkelerde de endstirileştikçe, yani milliyetçilik ve ayrıca demokrasi güçlendikçe,

bu ülkelerde de dinin bir siyasiyale ideoloji olarak işlevi azalacaktır.

Siyasal İslam'ın bütün dünyadaki gücünün azalmaya başlamasının birinci nedeni bu evrensel oluşumdur.

Endüstri Devrimi'ni hazırlayan Aydınlanma süreci, zaten insan düşüncesini, dinin doğa karşıtı egemenliğinden kurtarmıştı.

Endüstri Devrimi'ni kaçıran İslam Dünyası'nda yani Osmanlı İmparatorluğu'nda ise din, hâlâ devlet ve toplum üzerindeki egemenliğini sürdürüyordu.

Tabii, bu egemenlik de gittikçe güçsüzleşiyordu, çünkü dünyadaki gelişmeler Osmanlı'yı da etkiliyordu.

İslam Dünyası'nın Endüstri Devrimi'ne ayak uydurma çabası, ancak Batı'nın Osmanlı İmparatorluğu'nu işgal etmesinden sonra, onu yeni Mustafa Kemal Atatürk tarafından kurulan Türkiye Cumhuriyeti aracılığıyla, gecikmiş olarak tarih sahnesine çıkacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti'ndeki İslam Dünyası, Endüstri Devrimi'nin ve Aydınlanma'nın dışında kaldığı için, bu ülkelerde dinin devlet ve toplum üzerindeki gücü bir ölçüde sürüyordu ama bu güç de hem bu ülkeler geliştikçe hem de dış dünya ile etkileşimleri arttıkça genel eğilimlere koştur olarak gittikçe zayıflıyordu.

Genel olarak dinin ve özel olarak İslam'ın bir siyasiyale ideoloji olarak gücünü yitirmesi tersi sadece Soğuk Savaş döneminde süren bir eğilim gösterdi:

Çünkü dinleri ve milliyetleri reddeden, sınıf temeli üzerine kurulduğunu öne süren Sovyetler Birliğı ile sürdüren Soğuk Savaş döneminde Amerika Birleşik Devletleri, dinci ve milliyetçi öğeleri silah olarak kullandı.

Hem Hristiyan hem de Müslüman siyaset, "Allahsız Komünistler" e karşı savaşta, ABD'nin doğal müttefikleri olarak görülüyordu.

Bu savaşta din olarak, Hristiyanlık ve Ortodoksuluk ile Müslümanlık ve milliyetçilik olarak da Slav milliyetçiliğı ve öteki Balkan milliyetçilikleri ile Türk Milliyetçiliğı ön planda idi.

Yani Müslümanlık ile Türk ve Arap

Mehmet Ali & Akşemsi Kası

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranteoy.org>

milliyetçilikleri de bu savaşın kaçınılmaz araçlarıydılar.

Dışarda Sovyetler Birliği'nin Güney sınırı, adına Yeşil Kuşak denilen, Anadolu'dan başlayan ve Güney Doğu Asya'ya kadar uzanan bir "Müslüman Devletler" ittifakıyla sınırlandı.

Sovyetler'in yayılmacılığına karşı dinci ve milliyetçi gruplar desteklendi.

Örneğin, Afganistan'ı işgali sırasında, Usame Bin Ladin, bir "İslam Mücahidi" olarak desteklendi, silahlandırıldı ve sonunda Sovyetler, Afganistan'da mağlup edildi.

İçerde, bütün halklar dincilik ve milliyetçilik ideolojileriyle etkilenmeye çalışıldı.

İşte Soğuk Savaş dönemi, bu dönemde Amerika, dinci ve milliyetçi ideolojileri Sovyetler'e karşı kullandığı için, dinlerin siyasal işlevlerinin gerekçesiyle teşmesi genel eğilimine ters olarak bütün dünyada anakronik (tarih içinde yerini şaşırmış, tarihe ters) bir yeniden canlanma yaşadı.

Ama dinlerin ve tabii Müslümanlığın bu yeniden canlanması, sırf Sovyetler'le savaşta Amerika'nın destediğinden kaynaklanan yapay bir olaydı.

Çünkü artık, laiklik, demokrasi, insan hakları gibi kavramlar, sadece genel eğilimler olarak değil, Soğuk Savaş mantığı içinde de evrensel kabul gören ilkeler halinde alyor ve tabii, Tarih Devrimi'nden sonra meşruiyet kaynağı olan ve tüm kamu alanlarını düzenleyen dinin gücünü sarsıyordu.

Nitekim Sovyetler yıkılınca, Amerika'nın, Soğuk Savaş stratejisinden kaynaklanan ve tarihe ters düşen bu destedi ortadan kalktı; tarih yeniden hükümünü icra etmeye başladı:
İslam da siyasal gücünü yitirmeyede vavam etti.

Amerika'nın desteklediği radikal siyasal (ve askerî) İslam, işlevini yitirince bu kez döndü, Arap-İsrail anlaşmazlığını bahane ederek ABD'yi vurdu.

Bunun üzerine ABD, uluslararası terörizm tehdidi adını verdiği ve kendi yarattığı bir canavarı denetlemeye uğraşır.

Soğuk Savaş döneminde yeniden işlev kazanan siyasal İslamcılar ise, Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından sonra siyasal açıdan desteksiz ve işlevsiz kaldıkları için şaşkıncı durumunda kaldılar.

Çözümü İslam ile "Gâvur" (l) Batı" arasındaki çelişkinin çözümlenmesi olan Filistin sorunu dolayısıyla İsrail'in arkasındaki ana güç olarak gördükleri ABD'ye saldırmakta buldular.

ABD (ve onun kuyruğundaki AB), buna karşı BOP ve GOP'ta (Büyük Ortadoğu Projesi ve Genişletilmiş Orta Doğu Projesi adlarıyla) "İlmli (Amerikancı) İslam" uygulamalarını devreye soktu ama bu uygulama başarısızlığı uğrayınca "Demokratik İslam" yanılsaması bütün dünyada "siyasal ideoloji" olarak çıktı.

ÖNDER ABAY

İrade inceliği

Yaşamımız neden girdiğimizi bile anlamadığımız yollarda geçiyor. Çalışmak istemediğimiz işlerden 'hayır' diyemediğimiz iş katıldığımız buluşmalara, okula gitmiş olmak için girdiğimiz derslerden düşüncelerimizi dile getiremediğimiz konuşmalara sürükleniyoruz. Yeni bir pantolon modeli çıkıyor, sahip olmamız gerektiğini düşünüyoruz; arkadaşımız görüşmek istiyor, o an bizim neye ihtiyacımız olduğunu sorgulamadan talebi karşılamaya başlıyoruz. Hayatımız dış etkenlere göre şekillenirken, biz yaptığımız seçimlerin neresinde yer alıyoruz?

Nasıl yaşamamız, olmamız, kazanmamız gerektiğine dair direktifleri almaya çocukken başladık. Ebeveynlerimizimiz bize dair fikirlerini; neyi onaylayıp neyi onaylamadıklarını baz alarak seçimler yaptık. Bize verdikleri materyalleri kendimize dair bir resim çizdik. Sosyalleştirme bu resmi başkalarının resmine ilâştirmeyi, kırıp yanına uysun diye şekillendirilme diye öğrendik. Güzel bir resim çizmenin kurallarını toplum bize gösterdi. Sanki kendimizi çizdiğimizde kâğıda noktalar koymuştuk ve bizim işimiz sadece onları birleştirmekti. Şimdi bulunduğumuz çağda istediğimiz resmi kopyalamak çok daha kolaylaştı. Sosyal medya sağlayıcıları binciler örneğin resim sunuyor; neredemeye yiyeceğimizi ilişkilirizmi nasıl yiyeceğimize kadar her alanda yön tarifi bulabiliyoruz. Bakıyor, beğeniyor ve uyguluyoruz.

Ben' fıkı altında çizdiğimiz bu resim gerçeklikle bağımızı koparmaktan başka bir işe yaramıyor. Nasıl göründüğümüze odaklandıkça ne hissettiğimizi söyleyen sesler kısılıyor. Asıl ihtiyacımız olan o sesleri dinlemekentatle kılmamız, iş değiştirmemiz, işiye bağlamamız gerektiğini düşünüyoruz. Parçası olduğumuz sistem hangi duygu durumunu hangi resimle birleştirmiş cevabı o resimde arıyoruz. Oysa tüm cevaplar duyguların çıktığı yerde, kendimizde yatıyor.

O sesleri dinleyip hareketgeçtiğimiz

de, haklarını savunduğumuzda irademizle tanışıyoruz.

İrade, hareket ve davranışlarımızı kontrol etmekteki gücümüzdür. Kendi ihtiyaç ve eğilimlerimize uyan karar verme yeteneğini kazanmaktı. Bir den kazanlan ve hiç kaybedilmeyen bir süper güç değil, her karar anında katılmamız gerektiğin bir savaşımıdır. Ebubekir Erolu irade için "İnsanda varlığı ile düşüncesinin içi, hayatın ise insanın kendisine ait olduğunu hissettiren bilinci. Varoluş haline bilinci katılmadan önce iradenin oluştuğundan söz edemeyiz" demişti. Biz var görünmekte o kadar meşgulüz ki olmaya fırsat bulamıyoruz.

Kendimizi olabilmek, gerçekliğimizi tahayyül edebilmek istiyorsak irademizle bağımızı kuvvetlendirmenin yollarını aramamız gerekiyor. İkimden gelen sesler çok kısılmış "Şu an ne hissediyorum? İstek ve ihtiyaçlarım uyan seçimhangisi? gibi sorularla önü cesa-retlendiriliriz. Eğer kendimizi

Parçası olduğumuz sistem hangi duygu durumunu hangi resimle birleştirmiş cevabı o resimde arıyoruz. Oysa tüm cevaplar duyguların çıktığı yerde, kendimizde yatıyor.

İlşkimize yatırım yapmadan hızlı bir çözüm yolu arıyorsak "Hayat ve özellikle işler, yapmakta zorlandığınız şeyler için kendinizi zorlamak başlanır," diyor MelRobbins'in beş yasası kuralı dediği yöntemi de inceleyebiliriz. Bir karar vermeden önce anlık duygulara teslim olmak yerine beşten geriye doğru saymaya başlıyoruz, bittince yeriizden kalkıp hareket geçiriyorsunuz. Böylece beyninizi durdurup odaklanmaya zorluyorsunuz, beyninizi prefrontal korteksinde bulunan karar verme ve öğrenme için kullanılan bölgeyi uyarmış oluyorsunuz.

Yapılması gereken için hareket geçin. Okunamaz gerekiyorsa, o kitabı açın; temizlik yapmanız gerekiyorsa sakotuktan kalkın. İkinize sınımyorsa anlatmayın, konuşma zamanı gelmişse susmayın. Beyinkomut alabinc bir organ, eğer ona hareket geçmesini söyleyenez uygulamayacaktır. Siz olmanız gerektiğinde dair resimler dayatan sistem içine sürüklenmek yerine kontrol elinize alın ya da Thee Silver Mt. Zion'un 'What We Loved Was Not Enough' isimli şarkısında dediği gibi artık hissetmeyeceğimiz günler gelsin.

FULYA ÖZLEM

Çizim: Özge Ekmekçiöğütü

Cumartesi günü ikinci vakti San Telmo'daki bit pazarında dalgın dalgın geziniyor, hafif çiseleyen yağmurun altında gümüş çay kaşıklarını, şampanya kadehlerini, üzerlerindeki kocaman sandık tekeleri ve güve yeniklerine yağmen hâlâ şatafatlı görünen balo elbiselerini, tüller, tükör takımlarını ve bilumum ıvır zıvırı büyük bir hayranlıkla inceliyordum. Benim geçmişime ait olmayan eskilere bayılırım, o eski fotoğraflardan kendime bir büyükbaba ve büyük hala edinebilir, o şamdanlardan kendime nostaljisini yaşayacak bir konak yaratabilirim; kendiüklemdebaskın kültürün sıkıcı bir ferdiyen burada birdenbire kentli, soylu ve kayıplarına dair haklı olarak hüznünlü olmanın kapıları açılırlar önümde... Derken envai çeşit eski yelpazenin satıldığı bir tentenin önüne geldim. Birkaç tanesini elime alıp inceledim, her birinin bir eksiği vardı, kiminin birkaç pilişi eksik, kiminin danteli yırtık, kimi yağmurda ıslanıp rengi atmış, ancak belli ki bir zamanlar hepsi birbirinden güzelmış... Kiyamayıp bir tanesini alacak oldum, fiyatını sorayım dedim, yüzünün yarısını kaplayan bir yelpazenin ardından iri siyah gözleriyle gözlerimin ta içine bakan satıcı kadın fahiş bir fiyat söyledi. Yelpazesine gözümü dikip bakarken turistik diye beni kazıklamak istediğini düşündüm. "Bu eski püskü şeylere elli dolar mı?" diye içimden geçirirken, "Eski püskü ama efşunludur bunlar, başka yerde bulamazsın" dedi. "Tabii, eminim öyledir" deyip gülümseyerek geçtim ortamdan ve bir sokak gösterisi izlemeye koyuldum.

Yağmur hızlanmış, akşam serinliği çökiyordu. Madem ki bu şehirdeki en önemli etkinlik tango, şu meydandaki biraz turistik de görünseyemekli bir tango gösterisi sözü veren mekanlardan birine girip oturayım dedim. Yemek geldi, şarap geldi, sonra o beline kadar V şeklinde sırt dekoltesi olan kırmızı kadife elbiseli kadına, siyah ceketinin cebinde kırmızı mendili olan adam bir sarmaşık gibi birbirlerine dolanarak dansetmeye başladılar, kadının sivri topukları havada minik daireler çiziyor; adam, kadının bastığı her yere adımırlarla yeni düğümler atıyor, siyahlar, kırmızılar restoranın loş dekorunda uçan bir aleve dönüşüyordu. O sırada tuvaletin kapısında masada oturan kadına gözüm ilişti. Tuvaletten çıkanlar teşekkür edip önüne birkaç bozuk para bırakıyor, o da başını hafifçe eğerek gözleriyle selamlıyordu müşterilerini. Yüzünün önünde kocaman siyah, uçları dantelli, gövdesinde griift çiçek ve kuş desenleri bulunan bir yelpaze tutuyor, onu çok hafif bir hareketle sallıyordu, adeta üzerindeki desenlerin hareketle geçmesini sağlayan bir imge verir gibi. Öyle ki, yelpazeyi dümdüz tuttuğunda üzerinde hareketsiz ve bütün olan bir resim, hersallayışında canlanıyor, üzerindeki desende zeminde süzülen ejderha ağzına çıp alevlesiyor, her iki plidenbirine yerleşmiş olan bir kuş kanatlarını açıp havalandırıyor, kadının ince bileğinin her darbesinde bir daha yükseğe uçuşuyor sonra yeniden yere konuyordu; kuşların etrafında uçuştugu bir sarmaşığınsa yeşil dalardan önce filizleniyor, yelpaze titredikçe minik birer çiçekler açıyor, son bir titreşimle yeşil

kurumuş dallarıyla kadının gerdanını bir anda boğuşvermek gibi ürktücü bir görünüm alıyordu.

Benden başka hiçkimsenin kadına bu kadar dikkatli bakmadığını, o yüzden de bu olağanüstü durumun kimsenin dikkatini çekmediğini farkettim. Yelpazeyi ve arındaki kadının yüzünü görmek için dayanılmaz bir merakla ona yaklaştım. Yaklaşınca yelpazenin altında bir yazının oya ile işlenmiş olduğunu gördüm: "Buenos Aires Hatırası". Ancak kadın yelpazeyi sallars sallamaz bu yazı da bulanıklaşıyor, içinden sanki yeni cümleler yazılıp siliniyordu-oyalanıyor-baktığım yerde. "Pazardaki kadın mı bu?" "Yok değil, onun gözleri-siyahtı." "Bu...kiler...şil" kelimeleri belirlirken kadın yelpazeyi sallamayı bıraktı. "Buenos Aires Hatırası". Yazıya dikkatlice baktığımda görünce kadının gözlerince şeytansı bir bakış, fattan bir gülüşün yansıması gibi bir ışık gördüm ama dudaklarını göremediğim için gülümsediğinden emin olamıyordum. Tekrar avucunda titremeye başladı yelpaze, kuşlar uçtu, sarmaşık filizlendi, "Ne ki bu şimdi?" "Aş... ..rak...tim" yazıyordu şimdi de sanki aynı yerde, yüzünü görmek için sağa eğildim, aynı anda o da yelpazeyle birlikte başını çevirdi, yine hiçbir şey germedim.

Deli şaşması gibi gelmekle birlikte, birden sanki her şeyi anlar gibi oldum, evet o pazardaki kadının sattığı yelpazeler gerçekten de efsunluydu belki, dünyaya onların ardından baktığınızda insanları düşünülerini okumak mümkündür belki deli Yoksa neden baktığı yerde

kendi cümlelerini görsün ki insan?

Bir şişe şarabımı ve bir ısırık aldığım empanadami masada bırakıp, garsonun eline bir miktar para tutuşturduktan sonra kapıdan koşarak çıktım, inşallah kadın tezgahı toplayıp gitmemiştiirdiye yağmur altında nefes nefese kadının tezgahının olduğu yere kadar koştum. Neyse ki oradaydı, tezgahı toplamış gitmek üzereydi. "Bunu al madem" diyerek kendi elindeki yelpazeyi verdi, böylece yüzünü de görmüş oldum. Hayatımda hiç görmediğim bir yüz, ne kadar da yabancı, bilmediğim bir dile yazılmış bir kitap gibi anlaşılmaz bir ifadenin kapladığı bir yüz... Minnetle elleri dolanı uzatıp teşekkür ettim.

Elimdeki büyüülü oyuncana entrikalarını çözmek için sabırsızlanıyordum. Aynı restoranda az önce bıraktığım masama dönüp aynı kadının yüzüne bakmaya karar verdim, bakalım o benim hakkımda ne düşünüyordu, şimdi zihin okuma sırası bendeydi...

Fakat hiç de umduğum gibi olmadı, benim yelpazem koyu yeşildi, arada birkaç pilisi eksikti, ipekten kanatları yırtılmış bir tavuskuşu gibi... Ben kendime doğru salladıkça ahşap gövdesine boyalı ağaçlarda uğultulu bir firtına esiyor, yapraklar uçuşuyor, yırtıcı kuşlar kanat çırpıyor ve "Buenos Aires Hatırası" yazısı başka cümlelere dönüşüyordu evet; ama dönüşüğü tüm cümleler bana aitti, hatta bana ait olmalarına rağmen bana bile anlaşılmaz gelen cümleler... Çünkü zihnimde şeffaflıkla nüfuzetsembile düşündüğüm bir cümlemin anlamı ile benim onunla kastettiğim şey birbiriyi örtüşmüyor, örtüştü diyelim bu sefer de kullandığım kelimelerin geldikleri dillerdeki anlamları kendi cümlelerimde bile sürgünde olmamı sağlıyordu. O yüzden elleri dolay betmekle kalmamıştım, her baktığım yerde, her baktığım yüzde, her ilişki kurduğum çehrede yalnız kendi zihnimin çektiği fotoğrafı gördüğümü farkedince yalnızlığım da derinleşmişti sanki...

Garson kadehimı doldurdu. "Tekrar hoşgeldiniz" dedi. Yelpazemin ardından gülümseyip başımla onayladım, aniden çevirip onun zihnindeki cümleleri silinmeden okumak isterdim, ama bu imkansız, rüzgar tersine esiyor aramızda. Aslında tam da bu yüzden onun yüzündeki o "benimle nerede olduğumu" bilemez, ayakları tökezlemek üzere olan ifade ilk kez bana bir trafik levhası kadar apaçık geldi, seni anlamayabilirim güzel kardeşim, ama beni anlamayıp, kendinin anlaşılacağına da emin olmadığın zaman ne kadar kayıp ve yalnız hissettiğini anlayacak kadar okuma yazmam var insan olmaya dair. O yüzden sesli okuyacağım sana şimdi kendimi. Yelpazemi indirdim, gülümsemediğimi görmesine izin verdim, "Hoşbulduk", dedim "teşekkür ederim". Bir alkış tufanı koptu o an, şarkı bitti, dans eden çiftin birbirine kenetlenmiş bedenleri kapanan siyah saten perdenin pilleri ardında gözden yitti. Kolları bir yelpazede sarmaşık şimdi, kırmızı kadifeden çiçekler kan gibi al al damlıyor dantelin üzerine: "Buenos Aires Hatırası"...

AYÇA TOHMA

HAVADA BULUT

Yanında köpeği ile denize nazır

Aklında anasının "çok gülen çok ağlar" sözü ...

Yüzündeki çizgiler, gülmekten değil

Güneşten olan en fazla 35 inde

Kovada bulut taşıdığına kimsenin inanmadığı

Kara Rum kızına, düşünmeden, hemen o gece aşık oldu

Biraz mangal kömürü biraz karanfil kokulu odada

Büyük hayaller kuralım derken

Karanfil kokusu uçup, yerini anason sarınca

Düştü yola, doğru Matmazel Todori'ye

Fal baktırmak için değil, odasının

Bu bir eski zaman kurtizanı kokan havası için

"Ma kız seni hem seviyor, hem sevmiyor, nasıl iş bu?"

O sırada maskenin yanından bir Fransız kontunun

"Elveda sevgilim"

Dediğini duyar gibi oldu.

Adam memleketine döndü.

Göndermediği iki mektup yazdı Yorgiya'ya.

"Bunları size vereyim, evde okursunuz" dedi

Mektupları alıp eve yolladım

Yalnız bir şey tuhafına gitti

Sevdiğine dair bir şey söylemiyordu artık.

Adeta uykudan uyanmış bir hali vardı

Bilmem ki onları da size yazsam mı?

Üzgünüm Leyla, pişman değilim Leyla

HANDE ÇİĞDEMOĞLU

Böyle olmasını ben istemedim. Böyle görünmeyi istemediğim gibi. Ne annemin rahminde küçük bir çekirdek olmayı seçtim ne de oradan keskin bir neşterle kayırlmayı. O zamanlar farkına varmadığım hastane odasını şimdi şiş göz kapaklarımın arasından izliyorum. Tavandaki spot ışıkları, gün yüzüne çıkarılması gereken bir şey varmışçasına parlıyor. Burun deliklerimi tıkayan tamponlardan odadaki kokuyu duymıyorum sadece hayal ediyorum. Mesela komodinın üstündeki çiçeklerin baygın kokusu renkten renge giriyor olmalı. Çiçekleri kim getirdi acaba? Ameliyathane kimsenin haberi olmaması için özellikle uyarımtım doktorumu.

Doktorum, ilkokuldan sıra arkadaşım. Beslenme çantalarımızı açtığımızda, kokulu silgilerimizi değiş tokuş ettiğimizde eşittik. Ama derste, sınavda, müsamerelerde ayırış daha doğrusu ayırıştırlırdık. Bu, bizim tercihimiz değil, bir görünüşümüz gibi. Canım Leyla. Seneler sonra onu bulduğumda tıpkı ilk dışımın düştüğü gün gibi kucakladı beni. Birbirimizle gurur duyduk. "Harika bir doktor olmuştun" dedim, "Ne güzel bir bilim insanı olmuştun" dedi. Keşke "güzel" yerine başka bir kelime seçseydi. Üstünde durmadım. Ben de bunca yıl sonra onu neden bulduğumu söyleyemedim, tesadüflerin büyüsüne inansın istemedim. Sağdan soldan, hayatın, akademikden, kariyerdan konuştuk uzun uzun. Yemek yedik, kahve içtik, caddelerde kol kola yürüdük. Bir zamanlar ördüğümüz saçlarımızın belliklerini sayar gibi anılarımızı saydık. Ben unuttuk, o hatırladı. O unuttu ben hatırladım. Günler geçti, sabah akşam buluştuk, güldük, ağladık. Arkadaş olduk gene.

Sonra bir gün randevu ile gittim muayenehanesine. Yıllardır çektiğim çileyi, içimde o bir türlü ertemediğim, üstüne üstlük gittikçe büyüyen ofkeyi anlattım. Nelerimi değiştirmek istediğim, neden değişmek istediğimi anlattım. Bir bir, yaza çıze. Eklemek isterse ne ala, yeter ki eksiltmesin, olur neyes fazlasını yapmış istedi. Evet farkındaydım. Geri dönüşü yoktu. Evet, çok acılı, çok zordur. Ama kararlıydım. Seçmediğim hayatta, seçmediğim görünüşümün hayatımın üzerinde tepinmesine katlanıyordum artık.

Ah Leyla. Ne kadar uğraştı beni caydırmağın için. "Bundan başka yol yok mu?" dedi. O ilk sular gibi akan sesini kaç kere boynuma dolayıp "Bunu sana yapamam" dedi. Defalarca görüştük. O reddetti, ben ısrar ettim. Kapıdan kovdu, bacadan girdim.

"Sana güveniyordum." dedim. "Her şey daha güzel yani daha iyi olacak." Yalvardım bile. "Eski günlerin hatırına, gazoz kapağıyla parmağımızı kesip kan kardeşi olduğumuz o günün hatırına!" Kabul etti sonunda.

Canım yapıyor. Gözkapaklarım, burnum, yanaklarım, boynumhatta saç diplerim bile acıyor. Acısı hafifliyor, ağrı başıyor. Ağrı geçiyor, sızısı yerleşiyor. Hemşire saat başı iğne yapıyor. Leyla sık sık uğruyor. Her gelişinde yüzündeki suçlu ifade daha da belirginleşiyor sanki. Odama ilk geldiğinde anlattı her şeyi: "Burun kemiğini kırdık." dedi. "Yüzüne, gıdına, beline yağ dokusu enjekte ettik, dudaklarını neşterledik. Kendine gelmen zaman olacak." diye ekledi gözümde yaşların sicim gibi aktığı o ilk saatlerde. Gülümsemeye çalıştım, acıdan nefesim kesildi. Zaten kanı çekilmiş, morlar oturmuş o iki et parçasının dudak olduğuna kim inanır?

Leyla her geldiğinde bir şeyler anlatıyor ben onu izliyorum. Kemikli burnuna, sivri cenesine, düşük gözkapaklarının altından bakan kara gözlerine hayranlıkla bakıyorum. Nekadar şanslı olduğumu söylemek istiyorum. Sesim inleyen bir hayvanın gibi çikıyor. Leyla, "Konuşma" diyor. "Dinlen!"

Konuşabilsem tekrar tekrar anlattırırım üzerimdeki laneti. Doğduğunda görenin dilini ısırdığı, tahtalara vurduğu, kundağı boydan boya nazar boncuklu bebettim ben. Elden ele gezen, fotoğraflarından bir düzine albüm yapılan. Büyüdüüm çocuk oldum. Annem, babam elimi tutup renkli bir balonmuşum gibi gezdirilirdi beni. "Bu çocuğu zıyan etmeyin, reklamlarda falan oynatın." diyordu çok bilmiş es dost. Öyleydim. Ağzım, burnum

yerli yerinde. Saçlarımda atesten lüleler, gözlerim deryalardan engin. Dışlerim inci, yanaklarım akça pakça. Zıyan mı olmuştum, okula başlamadan okumayı söküp sayıları toplamayı ve çıkarmayı öğrendiğimde ki hiçbir şey burnumun okkalığının, dudakların pembeliğinin önüne geçemiyordu.

Altın saçlarımla halat örgüsünü sallayarak başladım okula. Ne çok sevdi beni. Ben ne idiysem? En öne oturtulan bir biblio. Piyelerin başrolünde oynayan küçük hanım. Sıralı maşallahların sahibi güzel çocuk. Öğretmenler, sınavlarda zaten çözeceğim soruların cevaplarını kulağıma fısıldadı. Müfettiş geldiğinde kürsüye, bayramlarda kortejin önüne, bayrak törenlerinde Atatürk büstünün yanına koydular beni. Ben miydim elmden tuttukları. Yoksa su gibiliğim, bir kusursuzluğum muydu? Kafarın içinde parıldayan şeyi umursayan yoktu. Yine de aklı başlarının üstüne koydular. Hepsi pekiyli karneyi hangi anne baba sevmez? Üstelikpek de sessizdim, hanım hanımıcık. Allah herkese böyle evlat vermiyordu.

Dışlerim sırayla döküldü, yenileri inci gibi çıktı. Gizlice kırptığı saçlarım mahalle kuaföründe düzletildi, üstelik çabucak okuyverdi. Okullar sırayla bitiyor, parlayan karnelerim üst üste diziliyordu. Genç kızlığa koşarken yüzümden bir tane sıvıce çıkmadı, boym göğü yükselen sazlar gibi uzadı. Belim kavıslendi, memelerim büyüdü. Henüz lisedeyken görenin bir kez daha baktığı genç bir kadındım artık. Akranlarımla aksine ne giyim kuşuma merak saldım, ne makayabasüze. Saçlarımla sımsıkı topalar, tırnaklarımı dibinden keser, atabildiğine silik giysilerle rap rap

yürürdüm. Yine de özellikle hemcinslerimin nefret dolu bakışlarından kurtulamadım. Ben ve güzelliğim yalnızdık. Yapayalnız. Bir insan hem güzel, hem akıllı, hem başarılı olamazdı. Bahşedilmiş böyle bir armağanın bedeli olmalıydı. Bu Tanrı ne adaletsizdi.

Üniversite sınavında istediğim okula yerleşmeme kimse şaşırmadı. Heyecanlı ve umutluydum. Artık beni herkesin tanıdığını o küçük kasabadan çıkıyor, yepyeni bir hayata başlıyordum. Üstelik eğitimini alacağımız bölüm öyle zordu ki, eminim kimse güzelliğimle ilgilenmeyecekti. Hayallerime yaklaştım, sonunda sadece ben olacaktım.

Olmadı! Lanetim peşimi bırakmadı. Her girdiğim amfide arkamda, her gördüğüm hocayla aramda, kantindeyanımda, yurtta ranzamda, kampüste, kafede, sokakta... Hemcinslerim bana suçluymuşum gibi bakıyor, diğerlerinkiler ise birbirine benziyordu. Aşkla bakan gözler aramadım değil. Ama onlar, ellerini hayallerim yerine ince belime dolamayı, fikirlerim yerine yumuşak saçlarımı okşamaya yeğledi. Sonunda kabullendim, gerçek aşkı da gerçek dostluğu da bulmam imkânsızdı. Salt güzelliğe adanan hiçbir ruh, benimkinin eşi olamazdı. Benden içeri olana bakmak isteyen kimseyi bulamadım, bulamayacaktım.

Okulu dereceyle bitirdim. Sonra yüksek lisans, doktora. Ailem yurt dışında çıkan fırsatları değerlendirmeme razı olmadı, ben de itiraz etmedim. Kendi üniversitemde akademisyenliğe başlayıp doçentliğimi verdiğimde kadınlar hızlı yükselişimin şaibesini güzelliğime bağladı, erkekler o şaibenin gerçekleşmesi için her yolu denedi.

Şimdi düşünüyorum da Tanrı sandıklarının aksine adaletsiz değildi işte. Güzellikle birlikte onulmaz bir yalnızlık vermişti bana. Yıllar yılı kendi karanlık girdabımda debelenip durdum.

Ama dişimle tırnağımla geldiğim bu yerde, artık emeğimi güzelliğime kurban etmeyecektim. Bu zamana kadar yeteri kadar itham ve iftirayla karşılaşmıştım, bu kez kaldırarak gücüm yoktu. Yıllardır üzerinde çalıştığım projenin, bu büyük yarışmayı kazanacağından adım gibi emindim. Tıpkı olacaktan emin olduğum gibi. Etrafımdakiler bu başarıyı güzelliğimi kullanarak kazandığımı söyleyecek, söyleyenler ima edecek, edemeyenler arkamdan konuşacaktı. Gazeteler unvanının önüne güzel sıfatı koymaktan çekinmeyeceklerdi. Herkes ne yaptığıma değil fotoğrafıma bakacaktı. Güzellik denen canavarın hayatımı kemirmesine daha fazla katlanamazdım.

Pişman değilim Leyla. Canım çok yanıyordu ama kalbim bir kuş gibi ferah. Üzgünüm Leyla. Bunu sana yaptırдың, meslek hayatında bir olmazı öldürdüğün için. Minnettarım Leyla. Sırtımdaki yükten beni kurtardığın için. Her şey çok güzel yani çok iyi olacak, inanıyorum Leyla...

NEJAT İŞLER

AHMETİN ÖYKÜSÜ- 11

Çizim: Buğra Onur Erdem

"Bu acı seni yaşıtmayacak. Ölümünü seyretmek istemiyorum. İzin ver, bana. İzin ver, senin için yaşayayım. Çocuğunu doğuracağım. Onu senin kadar seveceğim. İzin ver bana..."

Biliyor. Onu yalnız bırakmayı o kadar çok istemiyorum ki. O kadar aşışım ki. Biliyor. Öldüreceğim babamı. Biliyor.

Müo'nun yanına gittim. Her şey tamam. 6.45'lik cebimde.

Vedaştık. Maria'ya sevgilerimi, Milena'ya hiç göremeyeceğim çocuğumun hasretini bıraktım. İntikam bir hayat hırsızı. Sevdiklerini alıyor elinden ve mazereti var. Son bir bakış bana.

"Yolun açık olsun yoldaş. Lezzetli günler yaşadık, acımayacağım sana bir

sanayi bile."

"Kızlara iyi bak. Milena'dan çıkacak çocuğun ismini sen koy. Cehennemde görüşürüz, her şeyin hesabını sorarım."

Ev boşaltılacak bugün. Amcababam da yardıma gelecek.

Annem her şeyi anladı. Tabii öteki de. Yalnız gelmeyecek biliyorum.

Katil arkadaşları beni merak edecek. 3. sayfa haberlerinde "namus cinayeti" yazacaklar.

"Kahraman polisler asker kaçağını vurdular," diyecekler. Öyle de oldu. Eve girdiğim anda herifler ateşlediler silahlarını. Amcababam tereddüt etti, bu sayede vurdum onu. Annem üstüme atılmıştı, en son hatırladığım boynundan gelen kan tadı. Sütünü özlemiştim oysa. Hiç hatırlamadığım sütünü...

*İntikam
bir hayat hırsızı.
Sevdiklerini
alıyor elinden
ve mazereti
var.*

DOĞU ŞAHİN

Sıra Bende

"Sıra bende Ali!"

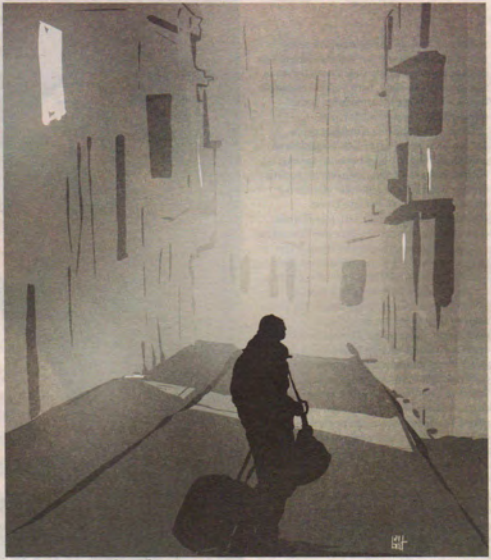
Elime geçen eşyalarını omzumun üzerinden arkaya doğru fırlatıyordum. Bu sefer sınırı aşmıştı. Benim sıramı alabileceğini düşünüyordu. Buna izin veremezdim. Sigara tabakasını buldum, attım. Ona verdiğim "Bitmeyen Kavgâ" romanı önüne geldi, savurdum. Kırılmış mavi gitarını buldum daha fazla zarar vermeye kıyamadım, dizlerimin üzerinden kalkmadan kenara koydum. Yeşil elma çıktı, yaklaşıyor olmalıydım. Hâlâ formasını bulamamıştım.

Ali'yle üniversite için İstanbul'a gittiğimden tanışmıştım. O yaşıma kadar ailemden ayrı kalmamıştım. Bunun kazanmam gereken bir tecrübe olduğunu düşünmüştüm. Dört ranzalı, sekiz kişilik devlet yurdu odasını ilk giren ben olmuştum. İçimden bir şey yapmak gelmemişti. Annem, yurdundan demir dolabına eşyalarını gereğinden fazla zaman harcayarak yerleştirirken yatağımın üzerine oturup yeşil elma yemiştin. Anneme geri dönmek, İzmir'de kalmak istediğimi söylesem odadan çıkmamız iki dakikayı bulmazdı. Sesimi çıkarmayıp öylece oturmuştum.

Devlet üniversitesinde okumaya gelmiştim, devlet yurdunda kalacaktım. Anayasaya göre eğitimden parasız yararlanmam gerekiyordu ama yurda da yola da okulun yemekhanesine de para ödüyordum. Yurt yaşamım çok uzun sürmemişti. İstanbul'a geleli üç ay olmuştu ki bir grup, yurt odalarını basarak Türk olmayan öğrencileri dışarı atmaya başlamıştı. Türk olduğum için sorun yoktu. Odadan tam çıkacakları sırada yatağımın üzerindeki "Bitmeyen Kavgâ" romanını görüp komünist olduğumu iddia ederek beni de yurdu terk etmeye zorlamışlardı. Yediğim tokadın utançıyla yurt müdürüyle konuşmayı denemiştin.

"Ne yapmamı istiyorsun? İstersen polis çağırayım. Umurlarında olmaz. İşleri yoksa belki gelirler bir de onlardan dayak yersin." Seçeğemi kalmamıştı. Tutma yerleri ellerimi kesen dört valizle basarak yurttan ayrılmıştım. Gidebileceğim tek yer okulumdu. O gün derse girmeyip fakültenin önündeki banklardan birine oturmuştum. Yemekhane ücretlerine karşı boykot çağırışı yapan öğrenciler bildiri dağıtıyorlardı. Deri ceketli ve kısa, siyah saçlı olan ona baktığımi fark edince yanına gelip bildiriyi uzatmıştı "Bu çantalar ne böyle, taşıyıyor musun?"

"Yurttan ayrılmam gerek. Bildiriyi"

Çizim: Buğra Onur Erdem

"Bir gün gelir dünya sana uymazsa, değiştirmek eğer elden gelmezse, şarkılarım sana miras kalmışsa, yaşlı gözlerle bana gelip..."

almıştım.

"Duyduk olayı ama seni neden attılar anlamadım. Bildiğim kadarıyla komünist değilsin, olsan tanırdım."

"Ben de anlamadım, kimseyle alakam yok. Bu kitap yüzündenmiş." Kitabı kaldırıp gösterdiğimde kahkaha atmıştı. Onun güldüğünü gören arkadaşları da etrafımda toplanınca Ali olayı onlara anlatıp gülmeye devam etmişti.

"En azından kitapla dair fikirleri var. Bir kere bu meydanda elinde 'Ekonomizm' yazılı ders notları olan bir çocuğu komünist diye dövmüşlerdi."

Her birinin dayak yediği anısı vardı, biri bitirince diğeri anlatmaya başlıyordu.

"Buradan önce Erzurum'da okuyordum,

Birine âşık olmuştum. İlk buluşmamızdan önceki gece okulun duvarına 'Parasız Eğitim İstiyoruz' yazdığım için tutuklandım. Cezaevinden mektuplaşmaya başladık. Mektubu yollaması için gardiyana verdim. Ertesi gün gardiyan içeri girdi. Elindeki kovayla beni ıslatıp dövmeye başladı. Hareketten kuruyordum, bir daha ıslatıp dövüyordu. En son yorulup oturdu, neden dövdüğünü sordum. Gardiyan nefes nefeseydi 'Otuz yedi sayfa mektup mu olur? Ben hayatımda bu kadar yazı okumamışım, zaten o adını yazdığın adamları da tanımıyorum. Madem sevgiyle konuşmak istiyorsun, telefon isteyeceğim.' Bir daha mektup yazdırmadılar."

Artık ben de gülüyordum. Ali gözündeki yaş silerek "Arkadaş, sana ev ayarladık." demişti.

Alay eder gibi "Sende mi kalacağım?" diye sormuştum. Sadece okulda görüyordum, ilk defa sohbet ediyorduk. Deli değilse tanımadığı birini evine almayacaktı.

"Evet. Bir oda kiralamıştım, şimdilik orada kalıyordum. Sen de yanımda kalacaksın. Hadi gidiyoruz."

Cevap verememiştim. Ali çantalarımın yarısını yüklenip beni evine götürmüştü. Söylediği gibi evin bir odasını kiralamıştı.

Mehmet Ali & Arkasından **Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranteoy.org>**

ALİ DENİZ USLU

Diğer üç odada başka insanlar kalıyordu. Odasına girdiğimde yere oturup etrafı incelemeye başlamıştım. Duvarda Göztepe forması asılıydı. İzmirli olduğumu bilmiyordum. Çalışma masasının üzerinde notlar, kitaplar ve yeşil elma vardı. Elmaya baktığımı görünce bana atmıştı. Tek kelime etmiyordum. O sohbet etmeye çalıştıkça da gülümseyerek dinliyordum. Benimle iletişim kuramayacağını anlayıp mavi gitarını eline almıştı. İlk çaldığı şarkıyı daha önce hiç duymamıştım.

"Bu şarkının adı ne?"

"Ama Babacığım, Fikret Kızılok'un şarkısı."

"Tekrar çalar mısın?"

Gülümseyip şarkıyı baştan çalmıştı.

Söylerken kaşlarını çatıp gözlerimin içine baktığı an kaşlarını indirerek gülümsemişti.

"Geç oldu, yatmak ister misin?"

"Olur." Çantamdan çıkardığım

kazaklarımılayere, kaloriferin dibine yastık yapmıştım.

"Ne yapıyorsun sen?"

"Tek yatak var."

"Okula akşamları gidiyorum. O yüzden gece sen yatarsın, sabahları da ben yatarım."

İtiraz edememişim. Yatağa geçip

başımı yastığa koyduğum anda İstanbul'a geldiğimden beri ilk defa rahat ettiğimi hissetmişim. Sabah uyanığımda Ali hâlâ ayaktaydı. Gülümseyerek "Cünaydın, sıra bende." demiş, ben hazırlanırken o çoktan uykuya dalmıştı. Aylarca böyle idare etmiştik. Benden kira almıyordu. Birlikte aç kalıp, birlikte doyuyorduk. İkinci yılımızda ev tutup dört yıl daha beraber kalmıştık. Okul bittikten sonra İzmir'e dönmüştük. İkimizin de ailesi İzmir'deydi ama birlikte yaşamaya alışmıştık. Yan yanayken hayat daha kolay gelmişti. Benim için düzen aynıydı, öğlen çalışıyordum. Ali'ninki değişiyordu. O gün de gece çalışacaktı. Bu yüzden öğlen deprem olduğunda yatağında uyuyordu.

Taşı, toprağı ellerimle kazmaya devam ettim. Göztepe formasını da bulmuştum. Ali yakınlarda olmalıydı.

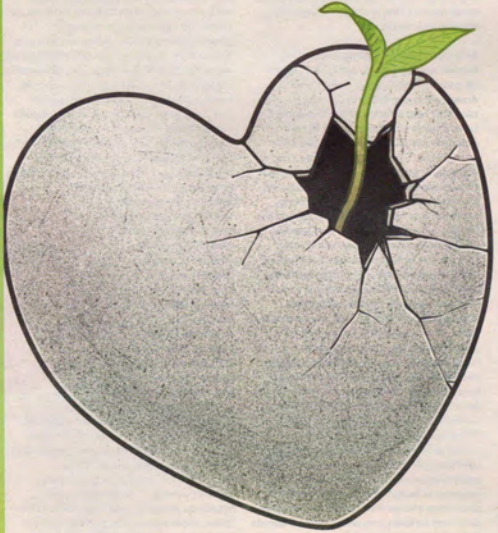
"Sıra bende Ali! Sıra bende, bak akşam oldu. Sen kalkacaksın. Ben yatacağım."

Sırtıma biri dokundu. Arama kurtarma ekibinde çalışan görevli bana bakıyordu "Ali'ye ulaştık." Sustu, konuşsun diye gözlerinin içine bakıyordum "Başın sağ olsun."

Ayağa kalkıp gözyaşlarımı sildim. Omzumun üzerinden fırlatarak etrafa saçılmış eşyaları topladım. Sigara tabakası doluydu, formasını sırtıma geçirdim, kırılmış gitarını elime aldım. Dilim tutulmuştu. Belki şarkı söylese yine konuşurdum. Ona ilk sözüm "Tekrar çalar mısın?" olmuştu, son sözümü söyleyecek şans bulamamıştım. Onun yerine benim söylemem gerekiyordu.

"Bir gün gelir dünya sana uymazsa, değiştirmek eğer elden gelmezse, şarkılarım sana miras kalmışsa, yaşlı gözlerle bana gelip..."

İstenen Suçlar

Sürdürülebilir bir ziyan yanı başımızda
Az adamla yakalanan kontra bir skandal
Mesihvari ağatlar yakılıyor
Diplomasi savaşlardan çok can alır.
İstenen suçlar işleniyor
Arz talebini öfkede yaratıyor.
İkinci el cinayetler örgütleniyor
Hasar kontrolü hasarı verenin elinde
Ve sen çaylak!

Benzerini bile yazmadan vuruldun boynundan!

Sıcak, taze erkek var mı?

Bir kadın bakkala girip "erkek var mı erkek?" diye sorar... Herkes şaşkın bir şekilde ona bakarken, "sıcak, taze erkek istiyorum" diye yinelir. Bir diğer kadın ise kebabçıdaki bir garsona ıslarla "Bekar mısın?" diye seslenir. O arada karnı acımış bir adam, dürümün içindeki çig köfteyi tavaya koyup pişirmeye çalışır. Bütün bu acayiplikler neden mi olur? Hikâye benim üniversiteyi kazanmamla başlar...

Amerikan Kültür ve Edebiyatı bölümünü burslu kazandığımda karamelli, çikolatalı bir gururlu neşeyi yaşamıştım içime. Hem Amerika'daki tüm kökleri yakından tanıyacak hem de gökkuşakları gibi rengarenk bir edebiyatı güneşlenecektim. Üstelik Amerikan kültür ve edebiyatının havası bir yanı da vardı. E Amerikan'dı sonuçta. Gerçi emperyalist güçlerin uşağı damgasını yemek de vardı işin ucunda, ama burslu okuduğum için nasılsa onlar bana para ödüyör deyip rahatlıyordum. Hocalarımla tanıştığımda ise bu rahatlama büyük bir keyif ve maceraya dönüştü. Sürekli yanlarıma gidip bir şeyler soruyor, konuşmak istiyordum. Fakat canımı sıkıran bir durum vardı. Tüm samimiyetlerine ve benle ilgilenmelerine rağmen, ne zaman yanlarıma yaklaşsam fiziksel olarak bir iki adım geri gidiyorlardı. En sonunda kendimden şüphe etmeye başladım. Acaba garip bir şey, bir konu falan mı vardı üzerimde? Dayanamayıp hocalarımdan birine sordum. Nedeni çok basitti. Biz Türkler konuşurken, karşımızdakine çok fazla yaklaşıyorukve Amerika'lıların kişisel alan algısı bizimkinden farklıydı. Burunlarının dibine girmişiz gibi hissediyorlardı. Bu ve bunun gibi költürler farklı ve karşılıklı yaşanan költür sokları çok ilginç çektiği için yıllar sonra Türkiye'de yaşayan yabancıları ağırladığımız bir TV programına başladım ve o gün bugündür soruyorum. Herkes Türkiye'den kaçmak istiyor düşüncesi bu kadar yaygınken, kendi rızalarıyla Türkiye'de yaşamayı seçen bu insanların en çok şaşkınlıkları, sevdikleri, sevmedikleri şeyler neler? Türklerin, onlara Fransa'yı İtalya'yı, İngiltere'yı, Amerika'yı bırakıp niye buraya geldin diye sorması garipsiyorlar mesela: "Bir türlü Türkiye'yi sevmiğizden inanmıyor gibisiz..." Bu durum bana özel hayatlarımızda yürümeyen güvensiz ilişkileri hatırlatıyor. Hani kendimizi sevmiyle layık bulmadığımızda, karşımızdaki kişinin bizi sevgisine de bir türlü inanmıyor ya... Bizde ne bulmuş olabilir ki; arında mutlak başka bir niyet vardır deriz. Yabancılarla olan ilişkimizde de böyle sanki biruz. Bizde ne bulmuş olabilirler ki? Bu soruya çok benzer cevaplar veriyorlar aslında. İlk önce masif perverlik,

sıcakkanlılık, yardımseverlik diyorlar. Sonra yemekler ve güneşli havalar... Genelde sıcakkanlılığı sevseler de Türklerin daha tanışmaz, nerelisin, evli misin, ne iş yapıyorsun hatta kaç para kazanıyorsun gibi sorular sormasına çok şaşkırdıklarıdan bahsediyorlar. "Hallederiz" kelimesini duyduklarında o işin asla hallolmadığını da çok iyi öğrenmişler. Yol tarifi sorduklarında Türklerin bilmiyorum demeyi asla kendilerine yediremiyor, genellikle yanlış tarifler yapmasına ama yine de o yanlışları yapmak için bile çrpınışlarına alışmışlar. Tabii Türkçe'yi yeterince bilmememin verdiği pek çok komik hikâye de mevcut. Bir tanesi bakkala gidip "erkek var mı erkek?" diye sorduğunu, bakkalın çok olmuş gözlerle ona baktığını, "kardeşim ne erkeği?" diye sorduğunda da "sıcak, taze erkek istiyorum" diye açıklama yaptığını anlatıyor. Neden sonra eklemek istediği anlaşıyor tabi. Bir diğeri kebabçıdaki orta yaşlı, babacan garsonu çağırırken "bekar mısın?" diyesesleniyor iki üç kece. Garson başta töbe töbe diyip geçiştiriyor ama en sonunda da "değilim, evliyim" diye sinirlir bir şekilde. Bizimkisi anlatıyor tabi, başlıyor düşünmeye. Yandaki masa uyarıyor neyse ki "bekar mısın değil, bakar mısın" diyeceksiniz diye... Bir diğer konuşum ise Türk arkadaşlarının onu sakatlat yemeğegötürmek istediğini, kendisinin ise sözlüğe bakınca hemen onları reddettiğini anlatıyor. Sonrasında da telaşa Amerika'daki kız arkadaşına mesaj atıyor. "Türkler çıldırmsı olmalı, öce atları sakatlıyorlar sonra da yiyorlar..." "Siyahi bir konuşum, misafirliğe gitmişti bir evde başka bir misafirin "bizim küçük oğlan negro yemeğe bayılıyor, ortadan iki ayaır yavaş yavaş yiyor hem de" şeklindeki konuşmasına şahit oluyorlar. Kulaklarına inanmıyor tabi. Bütün gece tedirginlik içerisinde sandalyesinde büzüşüp, negroyedigi söylenen küçük çocuğu izliyor. En çok etkilediğini hikâyelerden biri ise Fransız konuşumun annesi ile kucaklaşma anısı. Türkiye'de sık sıkı sarılmaya ve kucaklaşmaya çok alıştığını, o yüzden annesi onu ziyarette geldiğinde iyice sarıp sarımsıyarak kucakladığını, annesinin ise şaşkınlık içinde kaldığını anlatıyor. "Neden böylesarılmıyormuşuz ki, ne kadar iyi hissettiriyor insana!" diyor. Afrikalı bir konuşum ise Türklerin "Abi siz aslanlarla mı yapıyorsunuz, araba var mı sizde, vamyam

var mı?" gibi sorular sormasından bunalmış biraz. Türklerin kendilerini dışarıya anlatırken, biz delevlere binmiyoruz, çöl yok bizde demesi gibi o da kendi ülkesini anlatmaya çalışıyor. Mısırlı iki kardeşin ise evlerine taşındıkları ilk gün tam açtıkları midederi kazındığı sırada, kapıları çalınıyor ve komşuları koca bir tabak dürüm çigköfte ile geliyor. İngilizce bilmediği için "Bu çig köfte, ye, ye, afiyet olsun" deyip gidiyor. Bunlar da hemen açıp sözlüğe bakıyorlar. Madem çig bu köfte, o zaman pişirelim deyip, güzelce çig köfteyi yağda kızartıp yemeye kalkıyorlar. Sonuç hüsrana tabii. Bütün toplanlara zamanında gidip sürekli beklemek zorunda kalan Alman konuşum ise artık kendisi de her yere geç kalarak dengeli sağladığını itiraf ediyor. Herkes kendi ülkesinin penceresinden görüyor tabi. Hintli konuşumun Türkiye'ye iner inmez ilk düşündüğü şeyin "Ne kadar temiz bir ülke!" olması gibi.

İki kaplı bir handa giderken gündüz gece, tüm bu kavga gürültünün ortasında, düşman dost yanılmasında, o dil belki de tutunabildiğimiz tek ışık oluyor...

Kendi istekleri ve imkanlarıyla Türkiye'de yaşamayı tercih eden yabancılar, multeci politikalarındaki sıkıntılardan kaynaklı olan tepkilere maruz kalmıyorlar tabii. O yüzden "öteki" ve "yabancı" olmayı bir dışlanma hali olarak değil de ilgilicilik bir özellikli bir deneyimiyorlar. Ve tüm bu farklılıklara rağmen, sıkıldıkları, sevdiklikleri, üzüldükleri şeyleri anlattıklarında kalpce diye o kadar ortak bir dil ortaya çıkıyor ki Türkçenin, Almancanın, Japoncanın çok ötesine geçiliyor. Söz gerek kalmadan gözdeki ifadede buluşuyorlar. Müzik de kalpçenin en iyi yoldaşı oluyor. Mesela aklı turnam ne gezersin havada diyor Kenyalı Abdul Jabbar. Anlamın belki tam bilmiyor sözlerinin, ama kalbi biliyor. Ana dili kalp olanlar bir turnanın kanadında buluşuyor. Uzun İnce Bir Yoldayım'ı çalıyor Arjantinli Ricardo Montano. Aşık Veysel ile aynı yolda var, yana belki, belki kol kola yürüyorlar o sırada. Babası kaybettiklerinde yanında olmadıkları için duyduğu üzüntüyü anlatan bir Alman ile Nijeryalının gözyaşını ayırt etmek mümkün olmuyor. Dünyayı tüm bu farklı renklerle ve költürlerle güzel ve anlamlı kılarken, ortak duyguların ayırt edilemez sefaflığı, o büyüül kök dilinin alfabesini oluşturuyor. İki kaplı bir handa giderken gündüz gece, tüm bu kavga gürültüsünün ortasında, düşman dost yanılmasında, o dil belki de tutunabildiğimiz tek ışık oluyor...

PERSEUS VE ANDROMEDA

Y. EMRE CEREN

Etiyopya Kralı Kepheus ile Kassiopeia'nın Andromeda adında bir kızları vardı. Kassiopeia kızının tüm Nereus kızlarından daha güzel olduğunu söylerdi. Bu laflara gücenen Nereus kızları Poseidon'dan kendileri adına intikam almalarını istedi. Poseidon ise Nereus kızlarının isteklerini yerine getirdi ve Etiyopya'ya bir canavar musallat etti. Kralın kâhini eğer kızını kurban ederse bu canavarın geri çekileceğini bildirdi. Bunu kabuleden Kepheus, kızını denizin kenarındaki bir kayaya bağladı.

Bu esnada Gorgon Medusa'nın başını kesmiş geri dönmekte olan Perseus'un yolu Etiyopya'ya düşer. İçine düşülen trajediye gören Perseus, kızı aşık olduğunu hissederek Kepheus'a kızının kendisiyle evlenmesine müsaade ederse bu canavarı alt edebileceğini söyler. Kepheus bu teklifi kabul eder. Perseus derhal harekete geçer ve Andromeda'yı yemeyegelen canavarı tanrıların Medusa seferi için sağladığı silahları alt eder. Sonra Andromeda'yı bağlandığı kayadan kurtarıp anasıyla babasına teslim eder.

Evlilik konusunda anlaşma yapılmış olsa da rağmen bu konuda geçmişten verilmiş bir söz ortaya çıkar. Andromeda'nın amcası Phineus da onunla evlenmek istemektedir. Perseus buna rağmen Andromeda'yla evlenir ama Phineus, Perseus'a bir komploto tertip eder. Perseus bu komployu fark edince Medusa'nın başını kullanarak tüm düşmanlarını taşa çevirir. Ardından da Andromeda'yla birlikte Seriphos'a gelir.

Giderken annesi Danae'a göz koymuş olan Polydektes'in tiranlığındaki herkeste taşı çevirecek öcünü alır. İktidarı manevi babası Diktys'e verir. Tanrılardan aldığı heybeyi ve miğferi Hermes'e geri iade eder. Hermes de onları nymphalara geri verir. Athena ise Medusa başını alır ve kalkanının ortasına koyar, bundan sonra Athena'nın atribütörlerinden birisi haline gelir. Ardından da anavatanına dönmek üzere Seriphos Adası'ndan ayrılır.

Dedesi Akrisios, Perseus'un geri döndüğünü öğrenince "Torunun tarafından öldürüleceksin" kehanetinden korkar ve Pelasgoslar ülkesine kaçar.

Piero di Cosimo - Andromeda Liberata da Perseo

P.P. Rubens - Perseus en Andromeda

Dedesi Akrisios, Perseus'un geri döndüğünü öğrenince "Torunun tarafından öldürüleceksin" kehanetinden korkar ve Pelasgoslar ülkesine kaçar. Kaçtığı esnada Larissa Kralı Teudamides ölen babasının onuruna oyunlar tertip etmekteydi. Perseus ise geçerken bu oyunlara katılmaya karar verir ve disk yarışına katılır. Perseus disk altı atar ve attığı disk izleyiciler arasında bulunan Akrisios'a çarpar ve adam orada ölür. Perseus kurbanın kimliğini öğrendiğinde çok üzülür vecenaze töreni tertipeder, ancak sonuçta kehanet tutmuştur. Defin işlerinin ardından öldürüldüğü dedesinden kalan mirası almaya cüret edemeyeceğinden, Tiryns şehrini yöneten kuzeniyle dede mirası Argos'a takas

Gustave Doré Andromeda

eder ve Tiryns şehrinin başına geçer. Bazı kaynaklara göre Dionysos'tan Ariadne'ye kadar pek çok maceraya atılır. Ancak bunlar Perseus karakterinin ana hikâyesi değildir. Andromeda ile çok uzun yıllar yaşarlar; Perseus, Alkaios, Sthnelos, Heleios, Mestor, Elektryon, Gorgophone adında pek çok çocukları olur. Bu çocukların da soyu sürer; Perseus Ahameniş halkları, Herakles, Alkmene, Helen, Kastor gibi pek çok mühim soy Perseus ile Andromeda'nın çocukları, torunları veya büyük torunlarıdır.

Bu köşede her ay bir yazıyoruz, bir hikâye için giriş paragrafı paylaşacak. Hikâyenin devamını ise sizin yazmanızı istiyoruz.

En fazla 4500 vuruş olacak şekilde hikâyenizi gerisisende@bavuldergi.com adresine "Gerisi Sende" konu başlığıyla gönderin. Editörlerimiz ve yazarımız tarafından seçilen hikâyenizi Ocak sayımızda yayımlayalım. Bu ay giriş paragrafını **Zafer Köse** kaleme aldı. Gerisi Sende!

Derman

Şirketin servis aracından inmiş, yorgun adımlarla yeni taşındığım sokakta yürüyordum. "Güüm" diye bir sesle irkildim. Aynı anda bir de insan sesi gelmişti. Çığlık değil, hırıltı gibi, ama oldukça yüksek sesi bir hırıltı.

Karşı kaldırımdan yola devrilmiş büyüğe bir çuvalın yanında uzanmış genç bir adamı fark ettim. Dörtlülerini yakan bir arabadan, bir çift aceleyle inip yerdeki adama koştu.

O sırada anladım; çuval, bir seyyar arabanın üzerinden devrilmmişti. Yerdeki adam da kâğıt toplayıcısıydı. Titriyor, çırpınıyor, bir ayağını kaldırıp kaldırıp yere sertçe vuruyordu. Arabadan inen kadın, yardım ister gibi sağa sola dönüyor, "Epilepsi krizli!" diye bağırıyordu.

Etraftaki dükkanlardan insanlar çıktılar. Kim olduğunu görmediğim birinin "Yine attı kendini." dediğini duydum. Arabadan inen erkek, etraflıklara "Sul!" diye bağırdı. "Su istiyor."

Yakındaki manavdan koşarak gelen göbekli bir adam, "Soğan diyor, su değil, soğan..." diyerek, ikiye kesilmiş bir soğan uzattı.

Doğru anlamıştı manav. Soğan, kâğıt toplayıcısı gence iyi geldi. Arabadan inen adam, bir yandan ona soğan koklatmaya devam ederken, "İlacın yok mu, ilacını da içsen iyi olur." dedi. Sonra etraflıklara yine "Su, su getirin, ilaç için" diye adeta yarırmaya başladı.

Beş dakika sonra, kalabalık dağılmıştı ve ben, koluma girmiş olan gence yürürken destek oluyordum. Diğer elinde tuttuğu boş ilaç kutusunu bana gösteren genç "iki gün önce bitti abla." dedi. "Ama yarın haftalık ödememi alacağım, sorun yok." Yanından geçtiğimiz yaşlıca bir kadın da bana el kol işaretli yaparak "Para verme, yardım etme." gibi bir uyarıda bulunmaya çalışıyordu.

Tek kelimeyle bizi, sizin mülkiyetinizi yok etme niyetimizden dolayı kınıyorsunuz. kesinlikle öyle; niyetimiz tam olarak budur.

Friedrich Engels

Bu harmanın gelir sonu, kapaştığın gider ayak!
Yarın bakarsınız soner bugün çıldırayan ocak!
Bugünkü modeller kavl, bugünkü çorbalar sıcak,
Altıştın, tkaştın, kapaş kapaş, çanak çanak.

Yiğin efendiler yiğin, bu han-ı iştihâ sizin,
Dayunca, tksırınca, çallaıncaya kadar yiğini!

Tevfik Fikret

- İmtiyaz Sahibi: Birgün Yayıncılık ve İletişim Tic. A.Ş. adına İbrahim Aydın
- Yayın Kurulu: Onder Abay, Ümit Bektaş
- Edebiyat Danışmanı: Haydar Ergülen
- Editörler: Oğuz Altın, Mustafa Komuş
- Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Selver Selçuk Özbek
- Reklam ve İletişim: bavuldergi@birgun.net, bavul@birgun.net
- Kapaık İllustrasyon: Ethem Onur Bığış
- Grafik Tasarım: Barış Can Sarıtaş
- İletişim: 0546 2883328 - iletisim@bavuldergi.com - bavul@bavuldergi.com
- www.bavuldukkani.com
- Adres: Gülbahar Mahallesi, Avni Diligil Sokak, Özden Apartmanı, No: 14/3 Mecidiyeköy/Şişli İstanbul
- Baskı: İleri Basım Mat. Amb. Reklam Tantanım Yayın ve Teknik Hiz. Tic. A.Ş.
- Adres: Yenibosna Merkez Mh. 29 Ekim Cd. A1 Apt. No:5/902 Bahçeşehir-İstanbul (Vizyonpark 2 Plaza B-1 Blok Kat:9 No:81-82)
- Tel: 0212 454 32 90 - 0212 454 34 83
- Genel Dağıtım: Turtukvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş.
- ISSN: 2149-8113 Aylık yaygın süreli yayındır.

Yazan: Zafer Köse ve

Öyküyü tamamlayıp gerisisende@bavuldergi.com adresine gönderebilirsiniz.

Seçilen öykü gelecek ay dergimizde yayımlanacaktır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <http://trantey.org>

<https://www.instagram.com/bavuldergi> /bavuldergi

Sırta Ermek

sizden
gelen

GİZEM ALPAKGİR CEVHERİ

"Hayat böyle işte," dedi. Kayıtsızlığı devre dışı bırakan uzupun kırıkkı ele gözlerini, gözlerimden hüznle kaçırarak. İnce, biçimli parmaklarıyla çay bardağını bir an onurlandırdıktan sonra gülümsedi. "Her şeyin bir başı olduğu gibi bir de sonu oluyor işte."

Kendisini daima onu arzulayan bir başka, görünmez gözden izlediğini bilecek kadar uzun süredir seviyordum onu. Bir başkasında yapmacık durabilecek tavırlar ona yakışmıyordu. Dünyayla bir tür anlaşma imzalamış gibiydi, etkisi altına girdiğin anda sen de buna uymaya başlıyordun.

Hazırlıklıydım. Benim gibi sıradan bir adam için fazla şanslı bir yıld. Uzatmanın, her şeyin tadını kaçtırmaktan başka faydası olmazdı.

"Anlıyorum," dedim. "Teşekkürler. Her şey için. Bu kapıdan çıkınca bir daha asla rahatsız etmeyeceğim seni."

Bu kez gözlerini kaçtırmadan, "Cihan, ben ölüyorum," dedi. Ağzımı açmama fırsat vermeden devam etti. "Şansım varsa uzatmasıyla falan işte bir buçuk yılım falan varmış. Hiç teselli etmeye çalışma şimdi, durum gayet açık."

Konuşma kabiliyetimi yitirmedigiğime şaşırıracak, "Olmaz," dedim, "olamaz yani, çok saçma. Muhakkak bir yolu..."
"Bir yolu var evet," diye sözümü kesti. "Tedaviyi kabul etmeyeceğim. Kendim gibi gitmek istiyorum. Bana üç ay lazım sadece. Sonra yardımına ihtiyacım olacak. Bu dünyadan kendi belirlediğim zamanda gitmek istiyorum."

Az önce, bu kapıdan çıktıktan sonra kendisini bir daha rahatsız etmeyeceğini sakinklikle ve gururla söyleyebilen ben, onu bir gün göremeyecek olmanın kişisel tercihten öte olduğunu fark ettiğimde yıkıldım. Bu talebine destek olmak gibi bir niyetim olmasa da şu anda ona karşı çıkarak onu kendimden uzaklaştırmak istemiyordum. Zor durumda olana destek vermek için kullanılan

klışeleşmiş bir cümle dudaklarımdan döküldü, "Her zaman yanındayım." İçti boşaltılmış bir cümlenin, çaresizliğiyanstan bir ses tonuyla söylendiğinin farkında olduğuna işaret eden bakışlarıyla ve aradığı desteği belki de bulabilmiş olmanın yarattığı ümitle belli belirsiz gülümsedi. "Sana güvenebileceğimi biliyordum," dedi.

Derin bir sessizlik oldu. Ardı arkası gelmeyen sorularla ve yaptığı yorumlarla kalabalık bir arkadaş ortamı eğlencesi kadar gürültülü olan zihnim, önemli bir şey söyleyeceğini anlatan derin soluğuyla sakinleşti.

"Zihnen ve bedenlen güçlüyken, ben hâlâ benken güzel anları yaşamak ve sevdiğime güzel hatıralar bırakmak istiyorum..."

Konusurken sözcüklerin arasındakı nefes boşluğu almaya, mimik ve el hareketleri hızlanmaya başladı. Bedeninin, denizi elinden alınıp bir balık gibi çırpındığını görebiliyordum. Söyledikleri ve beden dili beni etkiledi. Boğazım düğümlendi. Yutkununca bu his geçer zannettim. Yutkundum; geçmedi. Çırpınıp durdurmak için sol el işaret parmağını kapalı dudaklarımın önüne getirip, hemen elimi indirdim. Sözü nü neden kestiğini anlamadığını göstermek ve teşekkür etmek istercesine gözlerini kapadı, hafifçe sikarak yeniden açtı. Onun bu hali, dünyaya olduğu gibi kabul etmiş ve bugüne kadar dünya ile uyum içinde yaşamış birinin bile zor zamanlarda kontrolünü kaybedebileceğini gösteriyordu.

Kanepenin köşesinde, her an kalkıp gideceği hissi uyandıran eğreti oturuşu beni huzursuz etti. Kalkıp gitmesinden korktuğum için hızla yerimden kalkıp, yanına oturdum. Olası gödişine engel olabilmek maksadıyla dizlerimi dizlerine dayadım. Ellerini avuçlarımla arasına aldım. Bir başka içti boşaltılmış cümle daha süzülüp dudaklarımdan arasından, "sana yardımcı olmak için elimden ne geliyorsa yapmaya hazırım." Güçlü anlamlar taşıyan birçok cümlenin yerli yersiz kullanılarak değersizleştirilmesine kızdım.

Sevdiği insana doyamadan kaybedecek olmanın verdiği öfkenin yanında bu kızgınlık, bir annenin yememek için direnen çocuğu karşısında çaresiz kalmasının neden olduğu öfkesinden farksızdı. Sönüp gitti.

Az önceki halinden eser kalmamış halde ve sanki olağan bir toplantı ayarlıyormuşçasına hızla konuşmaya başladı. "Kafamı toparlamam için bir hafta yeterli olur. Haftaya güzel bir kahvaltıyla güne başlar ve yapacağımızı konuşuruz. Ne dersin?" dedi. Bunu söylerken ellerini avuçlarımla arasından hızla çekmiş ve olduğu yerde hafifçe doğrulmuştu.

Sürece beni de dahil etmesine sevinmekle birlikte güçlü görünmek zorunda olmadığımı, güçlü olmak için hissettirdiği ve hissettirdiği şeyleri görmezden gelmemesi gerektiğini söylemek ihtiyacını duydum. Daha sonra pışman olmasını istemediğimi gibi ben de pışman olmak istemiyordum. Doğru kelimeleri seçtiğinden emin olmak ve onu incitmek adına sakin bir ses tonuyla tane tane konuşmaya başladım.

"İstersen her gün, istediğin her an beraber kahvaltı yapabiliriz. Fakat... Fakat, yapmak istediklerini sıraya koyarak belirli bir plan dahilinde yaşamak yerine bugüne kadar yaptığın gibi, o günlük duygu ve düşüncelerini dikkate alarak ve kendinden emin bir biçimde hareket etmekte istemez misin? Olduğun gibi... Şimdi, şu anda istediğin isteyeceklerini aynı olmayabilir. Buna tedavi olmamak ve 'diğer' planın da dahil."

"Diğer" kelimesini telaffuz ederken suçlayıcı ve yargılayan bir ses tonu kullanmaya özen göstermiş ve ellerimle tırnak işareti yapmayı ihmal etmemiştim. Amacım, onu anlamaya çalıştığını gösterirken kendisinden vazgeçmek istemediğini anlatmaktı.

Derin bir nefes aldı. Yüzünde olgun ve her hali kabul eden bir tebessüm vardı. Sanki dünyanın sırrını çözmüştü.

"Ölümü ilk defa görüyorum," dedi.

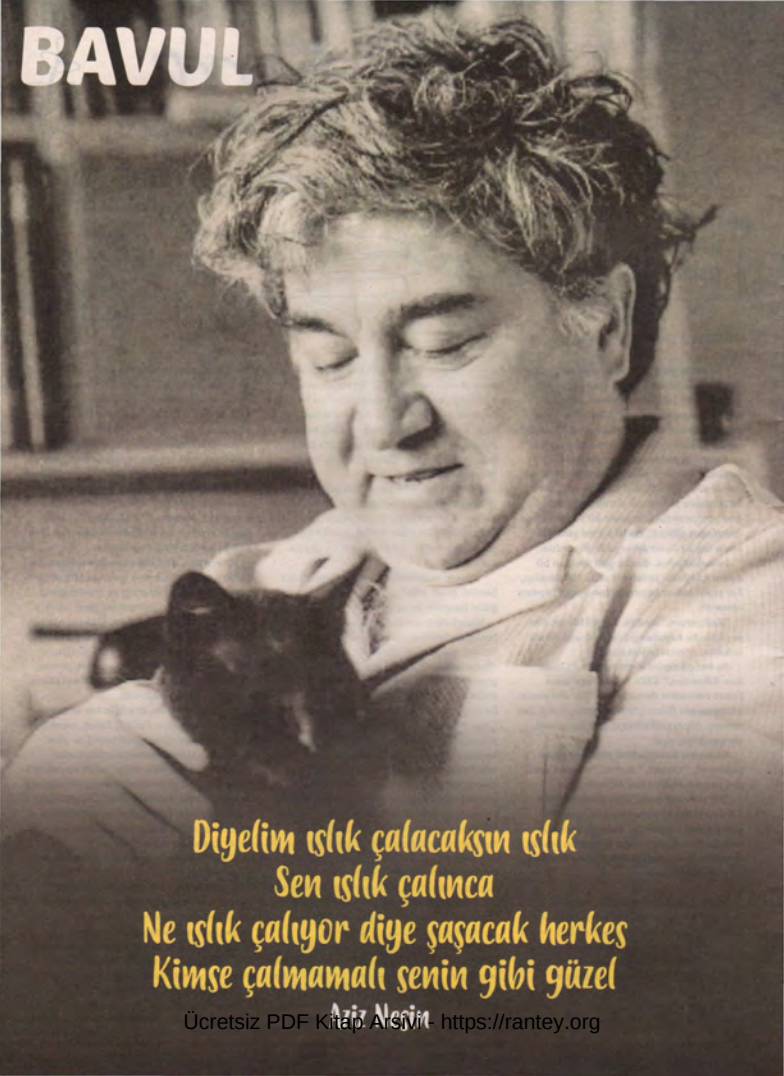
"İvan İlyiç gibi ölmek istemiyordum."

Anladım

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranteyp.org>

Bu yazı geçen sayıda ZEHRA ÇELENK'in yazdığı Gerisi Sende köşesine gönderilenler arasında seçilmiştir.

BAVUL

Diyeelim ıslık çalacaksın ıslık
Sen ıslık çalınca
Ne ıslık çalıyor diye şaşacak herkes
Kimse çalmamalı senin gibi güzel

Aziz Nesin

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>